

Consells comarcals i cultura

El Consell Comarcal
del Berguedà

**Diputació
Barcelona**

Consell Comarcal
Berguedà

Consells comarcals i cultura

El Consell Comarcal
del Berguedà

© Diputació de Barcelona

Novembre de 2019

Impressió: Departament de Reproducció Gràfica de la Diputació de Barcelona

Consells comarcals i cultura

El Consell Comarcal del Berguedà

Diputació
Barcelona

Consell Comarcal
Berguedà

Index

	pàg.
1. Introducció	3
1.1. Marc general i objectius	3
2. Marc conceptual	5
3. Els consells comarcals i la cultura	11
3.1. Marc competencial	11
3.2. El servei de cultura en els consells comarcals de Catalunya	13
4. El Berguedà: diagnosi	17
4.1. Territori i context socioeconòmic	17
4.2. Territori i cultura	25
4.2.1. Elements patrimonials	25
4.2.2. Equipaments socioculturals	30
4.2.3. Principals activitats culturals i calendari festiu	39
4.2.4. Agents i recursos	43
5. El Consell Comarcal del Berguedà	51
5.1. La intervenció actual en cultura	51
5.2. Plans i accions estratègiques de caràcter cultural amb la participació del Consell Comarcal del Berguedà	55
5.3. El paper de la cultura en l'oferta de l'Oficina de Turisme del Berguedà	57
6. Proposta d'estructura estratègica 2020 - 2025	59
6.1. Principis bàsics que han de definir les polítiques culturals del Consell Comarcal del Berguedà	59
6.2. Estructura bàsica sobre la que fonamentar les polítiques públiques del Consell Comarcal del Berguedà	61
7. Línies i accions a desenvolupar dels quatre àmbits d'acció cultural	69
7.1. Dinamització de l'activitat cultural	70
7.1.1. Suport a les activitats de caràcter municipal	70
7.1.2. Enfortiment i diversificació de l'oferta cultural	72

7.1.3. Impuls de rutes i altres iniciatives al voltant del patrimoni i l'entorn natural	74
7.2. Foment de la participació	76
7.2.1. Oferta formativa	76
7.2.2. Millores en la comunicació cultural	78
7.2.3 Programa de fidelització de veïns de la comarca	80
7.2.4. Foment del treball en xarxa	81
7.2.5. Desenvolupament de projectes de cultura i treball comunitari	83
7.3. Mirada local – projecció global	84
7.3.1. Enfortiment de les iniciatives culturals i projecció exterior	85
7.3.2. Implicació transnacional	88
7.4. Sistema de governança	89
7.4.1. Definició del marc de relació amb els municipis	89
7.4.2. Integració de les línies de treball i les mesures proposades en les polítiques del Consell Comarcal	91
7.4.3. Més recursos humans i econòmics, i orientació a la facilitació i mediació	92
8. Definició de l'oferta de serveis i calendari d'implementació de les accions	95
ANNEXOS	
Annex 1: Tipologies d'intervenció en cultura dels Consells Comarcals de Catalunya	102
Annex 2: Relació d'accions i serveis cultura dels Consells Comarcals de Catalunya	104
Annex 3: Llistat BCIL - BCIN Berguedà	109
Annex 4: Visitants recursos culturals	114
Annex 5: Elements patrimonials del Berguedà	116
Annex 6: Informació addicional rutes Parc Natural del Cadí-Moixeró	125
Annex 7: Itineraris i altres elements patrimonials	127
Annex 8: Detall d'equipaments als municipis de menys de 3000 habitants del Berguedà	132
Crèdits	137

1

Introducció

1.1. Marc general i objectius

Aquest document neix de la demanda que ha realitzat el Consell Comarcal del Berguedà (en endavant, CCB) al Centre d'Estudis i Recursos Culturals (CERC) de la Diputació de Barcelona per rebre assessorament tècnic per al desenvolupament d'estratègies en l'àmbit cultural.

Aquest document s'emmarca en la vocació d'assistència i cooperació tècnica que la Diputació de Barcelona presta als municipis i consells comarcals de la província i què en l'Àrea de Cultura es concreta en l'acompanyament en l'àmbit de les polítiques i els projectes culturals.

El Consell Comarcal del Berguedà vol comptar amb un acompanyament per a la definició de propostes relatives a les seves possibilitats d'intervenció en el disseny i promoció de les polítiques culturals de la comarca, basades en les competències dels consells comarcals i de la realitat contrastada amb altres consells comarcals, que permeti emmarcar la seva actuació els propers anys.

El CCB, excepte alguns casos excepcionals com ara l'Arxiu Comarcal, no ha desenvolupat excessives intervencions en l'àmbit cultural. En els darrers anys ha realitzat alguna acció orientada al foment de la cultura mitjançant el lliurament de premis en diferents categories culturals i ha començat a prendre part de manera més activa en algunes de les dinàmiques culturals dels municipis.

La proposta de treball es divideix en dues fases:

- ✓ Realitzar una diagnosi de les dades més significatives de context territorial com una anàlisi dels recursos culturals més rellevants del Berguedà. S'elabora especialment a partir de la documentació que aporta el CCB i la informació de les pàgines web dels ajuntaments i altres organismes del territori. En aquesta primera fase també es defineix les competències dels consells comarcals en aquest àmbit.

- ✓ Concretar propostes adequades a la realitat del Berguedà d'acord amb els recursos i elements significatius identificats a la primera fase tenint en compte iniciatives d'interès que s'estan produint en comarques veïnes.

El document final és de caràcter tècnic i defineix el marc i les estratègies d'intervenció del CCB en matèria de cultura per tal d'optimitzar els seus recursos d'acord amb el marc competencial dels consells comarcals.

La reflexió sobre el paper que pot desenvolupar el Consell Comarcal del Berguedà en l'àmbit de les polítiques culturals és un reconeixement a la necessitat de tenir eines d'anàlisi per tal d'abordar la rellevància i centralitat que la cultura, tant en la vessant més antropològica com més artística, pot tenir en el desenvolupament integral del territori.

En aquest sentit, a continuació fem una anàlisi de la importància de la cultura des de les següents perspectives:

- a. sentiment de pertinença
- b. democratització de la cultura
- c. democràcia cultural
- d. dimensió econòmica

La importància social de la cultura radica en el fet que ens atorga un **sentiment de pertinença**. Cada individu se sent representat per un conjunt de tradicions, conductes, hàbits, valors, emocions i pensaments que formen part en gran mesura en el marc de la societat on desenvolupem la nostra vida diària i reforça aquesta idea de pertinença a un grup humà.

D'altra banda, des de l'àmbit públic han existit històricament dos grans paradigmes a l'hora d'abordar la intervenció a través de les polítiques culturals. En un primer moment, a partir dels anys 60, amb l'estat del benestar, pren força el paradigma de la **democratització cultural**, que parteix de la premissa de que la cultura és un bé col·lectiu que s'ha de posar a l'abast del major nombre possible de persones. En aquesta línia de treball, les polítiques públiques anaven majoritàriament encaminades en fomentar una àmplia oferta de productes culturals, fomentar la demanda cultural i ampliar i optimitzar el patrimoni artístic cultural d'una comunitat per poder-se gaudir.

En la dècada dels anys 70 s'inicia un fort debat sobre la dimensió social de l'acció cultural que acabarà per entronitzar un nou paradigma, la **democràcia cultural**: es fonamenta bàsicament en el reconeixement a la diversitat cultural i la promoció de l'accés de la població a la cultura. És a dir, entén que són els ciutadans com a actors principals en la creació de la cultura, partint dels propis interessos i necessitats. El paper central del desenvolupament cultural recau en el ciutadà, des d'una òptica plural i intercultural.

La primera declaració internacional que recull aquest canvi de mentalitat és produïda en el marc de la Conferència Intergovernamental de la UNESCO sobre Polítiques Culturals a Europa que es va celebrar a Helsinki l'any 1972.

La cultura no es limita a l'accés a les obres d'art i a les humanitats, sinó que és al mateix temps adquisició de coneixements, exigència de la forma de viure, necessitat de comunicació; (...) no és un territori a conquerir o a posseir, sinó una manera de comportar-se en relació a un mateix, als seus semblants, amb la natura, (...) no és un àmbit que convingui tan sols democratitzar, sinó que ha de ser una democràcia a posar en marxa.

Un altre element sorgeix amb força a la dècada dels anys 80, en el moment de màxima esplendor de la indústria cultural, com és la **dimensió econòmica** de la cultura. Aquesta mirada per quantificar l'impacte econòmic que genera la cultura neix als Estats Units d'Amèrica, s'expandeix més ràpidament pel món anglosaxó, i no arriba a nosaltres fins fa relativament pocs anys.

Aquesta mirada des de la dimensió econòmica ha tingut moltes controvèrsies en el nostre entorn, ja que mentre hi ha cert consens en determinar que les indústries culturals¹ tenen cert pes com a sector d'activitat econòmica, no és menys cert que malgrat reconèixer aquest valor econòmic de la indústria cultural, no es pot classificar com els altres sectors econòmics precisament per les seves repercussions de caire social i humà, de caràcter intangible i immaterial.

En el marc d'aquests paradigmes s'han desenvolupat les polítiques públiques en cultura de les darreres dècades. En moltes ocasions existeix la voluntat de conciliar aquestes dimensions de la cultura en els projectes i en les polítiques culturals d'un territori.

Com afirma Joan Subirats, *“les noves polítiques culturals haurien de facilitar la integració d'identitats múltiples, ja que una democràcia serà més potent, no en la mesura que generi consens o assoleixi un elevat nivell d'homogeneïtat cultural, sinó quant més conflicte i heterogeneïtat sigui capaç d'assumir i contenir”* [J. Subirats, 2008].

1 En el cas d'aquest document, quan parlem d'indústria cultural l'entendem com s'utilitza al document “Guía para el desarrollo de las industrias culturales y creativas” de la UNESCO, és a dir, “Aquells sectors d'activitat organitzada que tenen com a objecte principal la producció o la reproducció, la promoció, la difusió i/o la comercialització de béns, serveis i activitats de contingut cultural, artístic o patrimonial”. És a dir, qualsevol empresa, organització col·lectiu que treballi en la producció, promoció o difusió de la cultura al territori.

Partint d'aquesta breu introducció, quines són les **mirades que fonamenten la intervenció** directa del CCB en les polítiques públiques en l'àmbit cultural?

- ✓ l'òptica del desenvolupament territorial
- ✓ l'òptica social
- ✓ l'òptica econòmica

Des de l'òptica de **desenvolupament territorial**, es contribueix a pensar conjuntament amb altres agents, tant públics, privats com del tercer sector, què volem ser i quins són els elements característics de la identitat berguedana que es decideix posar en valor, tant per al gaudi dels propis habitants de la comarca com per fomentar l'interès en la pròpia identitat per part de gent d'altres indrets.

Aquesta reflexió conjunta probablement comportarà externalitats positives per als propis ciutadans de la comarca, com és el foment del treball en xarxa, la creació de llocs de treball i desenvolupament econòmic.

Des de l'**òptica social**, sens dubte es contribueix a un major benestar de la ciutadania, a millorar la qualitat de vida dels habitants de la comarca, a estrènyer els vincles entre ciutadans de diversos orígens i d'un territori dispers, per tant, contribuint a la **cohesió social**, a fomentar i incrementar el valor educatiu i identitari de la ciutadania.

Per últim, la **mirada econòmica** del desenvolupament s'hauria de percebre com una conseqüència d'aquests processos previs de reflexió, de fonamentar el desenvolupament desde la identitat, desde l'autenticitat dels propis actius i desde mesurar desde bon inici les probables externalitats negatives.

La redacció d'aquest document té com a finalitat contribuir a una reflexió ordenada sobre els principals àmbits d'intervenció en les polítiques culturals que el CCB pot portar a terme amb la voluntat de fomentar un desenvolupament social i territorial sostenible.

En aquest sentit, l'objectiu d'aquest document és fer una reflexió en veu alta i ordenada de les competències pròpies dels Consells Comarcals, identificar els principals actius culturals del territori i valorar quines són les prioritats i els àmbits d'intervenció que el Consell Comarcal del Berguedà pot incidir amb major precisió a mitjà i llarg termini en matèria de les polítiques culturals.

En el transcurs de l'elaboració d'aquest estudi sobre els Consells comarcals i la cultura, i a l'hora de dissenyar una proposta concreta per al CCB, s'ha tingut en compte els aspectes següents:

- a. el valor de la cultura
- b. la interrelació amb altres àmbits de desenvolupament local
- c. la corresponsabilitat de múltiples agents
- d. les limitacions de la planificació

a. El valor de la cultura i la necessitat de polítiques públiques

D'acord amb els drets humans reconeguts al dret internacional (a documents com la Declaració Universal dels Drets Humans o el Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals), a la Constitució Espanyola (art. 44) i a l'Estatut de Catalunya (art. 22), tota persona té dret a participar en la vida cultural.² D'aquesta manera, les administracions han de desenvolupar polítiques culturals que garanteixin els drets culturals dels ciutadans a partir de valors com la creativitat, la diversitat i el patrimoni. El reconeixement dels drets culturals i dels seus valors intrínsecs de la cultura serveix per remarcar que la cultura forma part de la dignitat de les persones i el desenvolupament territorial. Així, l'elaboració d'un document com aquest serveix per posar de relleu la importància de la cultura i de l'existència de polítiques que l'enforteixin i la facin accessible i permeable a l'entorn.

b. La interrelació amb altres àmbits de desenvolupament local

La participació a la vida cultural no es pot abordar de manera aïllada ja que constantment s'entrecreu amb altres dimensions de la vida en societat: les entitats culturals són un element clau de la cohesió social, l'accés a la cultura comença a les escoles, els carrers, els centres cívics i els bars, mentre que els elements patrimonials i l'oferta cultural distingeixen els municipis i poden esdevenir factors d'atracció turística i desenvolupament econòmic, entre d'altres exemples.

Aquesta interrelació fa necessari que les aproximacions al desenvolupament territorial prenguin en consideració la cultura, explorin les sinergies i possibles

2 L'article 22 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya (2006) estableix que: "Totes les persones tenen dret a accedir en condicions d'igualtat a la cultura i al desenvolupament de llurs capacitats creatives individuals i col·lectives". Aquest article és similar als drets recollits en l'article 27 de la Declaració Universal dels Drets Humans (1948) i també l'article 15.1 del Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals (1961).

tensions amb altres àmbits i estableixin models adequats de coordinació transversal entre els diversos agents que hi incideixen.

La transversalitat ha inspirat aquest document, ja que no s'ha elaborat com un instrument específic per al CCBI sinó una pauta per als diversos agents tant públics com privats que determinen les línies mestres del desenvolupament a la comarca del Berguedà.

c. La corresponsabilitat de múltiples agents

Seguint amb la idea esgrimida en el punt anterior, la vida cultural és plural i diversa i, per tant, són molts els agents que hi intervenen.

L'administració té la responsabilitat de fer accessible la cultura a tothom i abordar els aspectes estructurals que poden dificultar aquesta accessibilitat i fomentar-ne la participació activa de tota la ciutadania.

A la comarca del Berguedà hi ha nombroses entitats (associacions, col·lectius informals, grups de música o teatre, etc) i empreses que organitzen activitats, debaten i permeten que de manera constant una part de la ciutadania participi en la vida cultural. Aquest document pretén posar en valor tots aquests agents de l'àmbit associatiu i privat que, conjuntament amb les iniciatives de caràcter públic, han de configurar el teixit cultural de la comarca i el seu desenvolupament.

El punt de partida és, per tant, identificar aquells àmbits on la participació del Consell Comarcal del Berguedà pot ser més reeixida i necessària tot afavorint la col·laboració i la coordinació d'esforços a partir d'objectius compartits, d'acord amb una lògica de governança plural de la cultura.

d. Les limitacions de la planificació

Qualsevol procés de reflexió i planificació està subjecte a factors imprevisibles que poden afectar les condicions socials, econòmiques, tecnològiques i polítiques sobre les quals es basa un document de planificació estratègica.

Aquests factors poden modificar la situació cultural i les prioritats i possibilitats de les polítiques i els programes en aquest àmbit. Els instruments d'anàlisi i planificació, com aquest document, ofereixen orientacions a partir del diagnòstic de la situació vigent i una previsió dels escenaris d'evolució a mitjà termini, tot i que resten oberts a reorientacions posteriors. En aquest sentit, tant el Consell com el conjunt d'agents del territori que intervenen a la vida cultural han de saber interpretar els elements de canvi i adaptar les orientacions d'aquest estudi als nous contextos que se'n derivin.

3

Els consells comarcals i la cultura

3.1 Marc competencial

Els consells comarcals de Catalunya són els òrgans de govern i d'administració de la comarca, entitat local de caràcter territorial formada per l'agrupació de municipis contigus, amb personalitat jurídica pròpia i amb plena capacitat i autonomia per al compliment dels seus fins.

Els consells comarcals van ser creats l'any 1987, amb la Llei de consells comarcals, posteriorment modificada l'any 2003 amb el Decret legislatiu 4/2003, de 4 de novembre, pel qual es va aprovar el text refós de la Llei de l'organització territorial de Catalunya.

En el marc d'aquesta llei, concretament en el títol IV, es defineixen les competències específiques dels consells comarcals. Sense aprofundir en cada un dels punts que determina la Llei, **els consells comarcals han d'exercir principalment les funcions d'assistència i de cooperació** que li corresponen tenint en compte les necessitats dels diferents municipis i d'acord amb criteris de desenvolupament territorial. A més, han de garantir, subsidiàriament, la prestació dels serveis municipals obligatoris en els municipis que no estan obligats a prestar-los.

D'acord amb els principis competencials, cada consell comarcal ha d'elaborar un **programa d'actuació comarcal** que, amb vigència per a quatre anys, marca el catàleg de serveis, les activitats i les obres que s'han de portar a terme. En aquest programa s'ha d'especificar la manera com desenvolupar tant els serveis com les activitats previstes, definir els mecanismes de coordinació amb els municipis i determinar els recursos necessaris per finançar les actuacions.

Per tant, la Llei no especifica àmbits d'actuació concrets sinó que emmarca les funcions dels consells comarcals a les decisions preses en els òrgans de govern establerts i d'acord amb els principis d'assistència i cooperació amb els municipis que integren la comarca.

Tot i així, malgrat no disposar de competències directes transferides en matèria de cultura, els consells comarcals participen de la gestió de dues tipologies d'equipaments culturals que son competència de la Generalitat de Catalunya: **els arxius comarcals i les biblioteques**.

La **Xarxa d'Arxius Comarcals**³ de la Generalitat de Catalunya és integrada pels arxius d'àmbit comarcal que treballen de forma coordinada per assegurar el compliment de la Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i gestió de documents, en el territori, i per assegurar el respecte als principis de provenença i territorialitat en el tractament i accés als documents.

Els arxius i arxivers comarcals coordinen i encapçalen programes sobre el patrimoni documental de la comarca. Col·laboren amb les diverses administracions públiques, de la mateixa manera que amb d'altres arxius de la comarca, en especial amb els arxius d'ajuntaments menors de 10.000 habitants, dirigint les seves accions de cara a la preservació del patrimoni documental.

Un segon equipament en el que s'incideix des dels consells comarcals és la **Biblioteca Central Comarcal**. D'acord amb el Mapa de Lectura Pública del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya⁴, les biblioteques centrals comarcals coordinen la resta de biblioteques de la comarca, a excepció de les biblioteques centrals urbanes i de les que hi estan vinculades, i els donen assessorament i suport. Les biblioteques centrals comarcals presten, a més, a la ciutat on tenen la seu, els serveis propis de la biblioteca central urbana o de la biblioteca local. En el cas del Berguedà, la Biblioteca Central Comarcal és la Biblioteca Ramón Vinyes i Cluet de Berga.

Les biblioteques centrals comarcals assumeixen una funció estructuradora del Sistema de Lectura Pública; aquestes biblioteques, a banda de les funcions específiques que els atorga la Llei, garanteixen una cobertura de serveis de biblioteca pública equilibrada, harmònica i de qualitat. A cada comarca ha d'haver, com a mínim, una biblioteca central comarcal⁵, fins i tot en aquelles comarques on cap dels seus municipis té més de 5.000 habitants.

Podem concloure, per tant, que al marge del suport en la gestió d'aquests dos equipaments estratègics en les polítiques públiques catalanes, **els consells comarcals no tenen l'obligatorietat d'atendre cap altra política pública en cultura concreta** i han d'encaminar les seves accions a donar suport i complementar aquelles accions que es determini des dels municipis i s'acordi en el seu pla d'acció.

3 <http://xac.gencat.cat/ca/inici/>

4 Art. 28 de la Llei 4/1993, de 18 de març, del sistema bibliotecari de Catalunya

5 Existeixen Biblioteques a totes les comarques catalanes excepte al Barcelonès, ja que tots els seus municipis superen els 30.000 habitants. Més informació al Mapa de Lectura Pública de Catalunya (http://biblioteques.gencat.cat/web/.content/tematic/documents/arxiu/noticies/2014/mlpc_2014.pdf)

En conseqüència, el disseny d'una política cultural ha de ser el resultat d'una estratègia de desenvolupament territorial que situï les diferents manifestacions culturals i artístiques a l'epicentre de l'acció pública de la comarca.

3.2. El servei de cultura als consells comarcals de Catalunya

Al marge dels arxius i biblioteques comarcals, en el catàleg de serveis dels consells comarcals és habitual trobar amb major o menor rellevància la cultura com a element transversal de les polítiques públiques dels ens supramunicipals. Si observem els portals web de tots els consells comarcals de Catalunya, 30 disposen d'un servei específic de cultura i tan sols 12 dels 42 existents resten pendents de desenvolupar aquesta línia d'actuació.

En l'observació s'aprecia com la varietat de serveis i projectes culturals en el que cada consell comarcal participa és àmplia i diversa: no existeixen dues comarques que tinguin una pauta comú ja que totes s'ajusten a la seva realitat i als seus interessos.

El document del'annex 1 és un exercici per **classificar les tipologies d'intervenció** que els consells comarcals desenvolupen al seu territori. Concretament s'ha identificat 19 variables d'accions culturals entre tots els consells comarcals. Com se n'han comentat a l'inici d'aquest apartat, en aquestes variables no s'han inclòs ni l'arxiu ni la biblioteca comarcal que ja s'han tractat en l'apartat anterior.

Cal matisar, no obstant, que aquesta taula és una aproximació ja que en aquesta classificació **no es contempla ni la freqüència de les accions ni el pressupost que s'hi destina**. Per tant, la taula és tan sols un exercici per determinar les tendències de treball dels consells comarcals.

Per procurar estructurar aquest ventall de serveis i accions culturals en les que participen els consells culturals, a continuació es presenten dues taules resum que pretenen, de manera esquemàtica, fer una ordenació per temes o camps d'acció i mencionar els consells comarcals que els desenvolupen. El detall de la informació analitzada es pot contrastar a l'annex 1.

Per facilitar la lectura de les dues taules s'han dividit els serveis i accions culturals dels consells comarcals d'acord amb el seu grau d'iniciativa; és a dir, de lideratge de les accions o bé com a element de suport i acompanyament.

Taula 1 Iniciatives d'acció liderades pels consells comarcals

Tipologia d'accions	Consells comarcals
Organització d'actes populars	Alt Camp, Aran, Garrigues
Organització d'activitats culturals	Alt Empordà, Alt Penedès, Baix Llobregat, Cerdanya, Garrigues, Gironès, Pallars Sobirà, Segrià, Solsonès, Tarragonès.
Restauració i divulgació de béns patrimonials	Alt Urgell, Baix Empordà, Berguedà, Conca de Barberà.
Sala d'exposicions	Alt Camp, Alt Empordà, Alt Penedès.
Organització de concursos	Alt Empordà, Garrigues, Gironès, Maresme, Montsià, Solsonès.
Premis	Alt Empordà, Alt Penedès, Berguedà, Conca de Barberà, Garrigues, Ripollès, Segarra, Segrià, Tarragonès.
Publicacions	Alt Urgell, Baix Empordà, Gironès, Pla de l'Estany, Segarra, Solsonès, Tarragonès.
Centre d'Estudis i Recerca	Cerdanya, Garrigues, Montsià.
Gestió Museus i elements patrimonials	Aran, Baix Empordà, Cerdanya, Moianès, Osona, Pallars Sobirà, Selva, Urgell.
Gestió escoles artístiques o equipaments	Gironès, Vallès Oriental.
Participació en projectes europeus	Cerdanya, Pallars Jussà.

Font: elaboració pròpia

A la taula següent s'apunta totes aquelles accions que estan més encaminades a acompanyar un procés, en donar suport, difusió o col·laboració a ajuntaments o entitats en el desenvolupament d'una acció cultural.

Taula 2 Accions de suport i difusió dels consells comarcals

Tipologia d'accions	Consells comarcals
Elaboració de catàlegs d'entitats i grups culturals	Alt Camp, Alt Penedès, Baix Empordà, Ribera d'Ebre, Ripollès, Segarra, Tarragonès, Terra Alta.
Suport a ajuntaments i entitats per organitzar activitats culturals	Alt Urgell, Baix Ebre, Berguedà, Cerdanya, Conca de Barberà, Garrigues, Gironès, Montsià, Osona, Pallars Sobirà, Ripollès, Segrià, Tarragonès.
Tramitació BCIL	Alt Camp, Alt Urgell, Aran, Bages.
Inventari del patrimoni documental dels ajuntaments	Alt Camp.
Agenda cultural	Alt Empordà, Alt Penedès, Baix Llobregat, Garrigues, Osona, Ripollès.
Suport a associacions culturals	Alt Empordà, Cerdanya, Pla de l'Estany, Ribera d'Ebre, Segrià, Solsonès, Terra Alta, Vallès Oriental.
Assessorament i difusió del patrimoni cultural	Alt Empordà, Garraf, Garrigues, Gironès, Moianès, Osona, Pallars Jussà, Tarragonès.
Suport a creació artística	Alt Empordà.

Font: elaboració pròpia

Com queda reflectit en les dues taules anteriors, **la varietat d'aproximacions a la iniciativa cultural per part dels consells comarcals és molt diversa**, va en funció de molts paràmetres, com el territorial, la dimensió sociodemogràfica, la riquesa patrimonial i la configuració dels municipis, entre d'altres.

En l'anàlisi del conjunt de consells comarcals⁶ a partir dels seus portals webs, destaquen **alguns consells comarcals especialment actius** i amb una varietat de serveis i aproximacions a la dimensió cultural. Concretament són l'Alt Empordà, Cerdanya, Garrigues, Gironès, Osona, Segrià i Tarragonès.

6 Veure annex 2

Per finalitzar, és important destacar en aquest anàlisi que **no s'ha posat de relleu el paper que els consells comarcals poden arribar a realitzar en els diversos consorcis** que es configuren en cada territori per desenvolupar una estratègia col·legiada en un àmbit concret. Alguns d'aquests consorcis també aborden la qüestió cultural des d'altres òptiques, com per exemple la gestió del patrimoni material i immaterial des de la vessant turística i de desenvolupament territorial.

Els consorcis de promoció turística, en els que participa habitualment el consell comarcal, és freqüent que contemplin la cultura en totes les seves vessants (patrimonial, festiva, natural, etc) com un element transversal i instrumental per al desenvolupament turístic i econòmic del territori.

Com a reflexió final, és important posar de relleu que malgrat els consells comarcals no tenen l'obligatorietat d'atendre una política cultural concreta, més enllà de l'arxiu i la biblioteca comarcal, sí que **tenen l'oportunitat de ser un actor rellevant en posar en valor els actius culturals del territori, especialment en aquells paratges de caràcter més rural i que no disposen d'una xarxa extensa d'equipaments i d'agents culturals.**

El fet de no estar regits per una llei que obligui els consells comarcals a desenvolupar una política cultural concreta, també té l'avantatge de que pressupostàriament no tenen uns compromisos adquirits massa elevats que els hipotequi a l'hora d'apostar per nous projectes. Aquest fet facilita que pugui ser una **administració molt més flexible i líquida**, i per tant **adaptable a les necessitats** que es vagin detectant en el conjunt del territori.

4

El Berguedà: diagnosi

L'objectiu d'aquest apartat és realitzar una anàlisi del conjunt de la comarca amb informació rellevant que permeti l'elaboració d'un document que s'ajusti a la realitat del territori i vagi de la mà d'altres plans estratègics i accions concretes que s'estan portant a terme al conjunt del territori.

Per aquest motiu, es fa una primera lectura en clau territorial amb les dades sociodemogràfiques i socioeconòmiques més rellevants, però també s'identifica els principals actius culturals de la comarca.

4.1 Territori i context socioeconòmic

El Berguedà és la comarca situada més al nord de la província de Barcelona. Té una extensió de 1.185 km² i limita amb el Solsonès, l'Alt Urgell, la Cerdanya, el Ripollès, Osona i el Bages.

El Berguedà compta amb dues seccions clarament diferenciades: l'Alt Berguedà i el Baix Berguedà.

L'Alt Berguedà, la meitat septentrional, està constituït per l'alta conca del Llobregat i les serres del Prepirineu. En la zona més septentrional hi ha una serralada muntanyosa amb cims per sobre els 2.000 metres d'altitud que separen el Berguedà de la Cerdanya. Hi trobem les serres de Cadí i Moixeró, el puig d'Alp i Puigllançada. D'aquestes serres es desprenen diverses valls, com la del Llobregat fins a La Pobla de Lillet i Castellar de n'Hug, la vall del riu Balsareny que arriba fins a Bagà i la del riu Saldes.

En aquesta zona hi predominen petits municipis distribuïts per les diferents faldes de les muntanyes, com Gósol o Saldes, que es troben al peu de l'emblemàtic Pedraforca.

Els dos municipis amb major nombre d'habitants són La Pobla de Lillet i, especialment, Bagà, un municipi al peu del Parc Natural del Cadí-Moixeró, i just a l'entrada del túnel del Cadí, una carretera molt transitada per accedir a la comarca de la Cerdanya. Aquesta situació geogràfica al bell mig de l'Alt Berguedà l'ha convertit en el municipi de referència d'aquesta zona i està considerada històricament com la capital de l'Alt Berguedà. Actualment és el

motor econòmic de tota aquesta zona amb infraestructures importants com el nou institut que acull alumnes de tots els pobles del nord de la comarca, el Centre Medieval i dels Càtars o les pistes d'esquí alpí de Coll de Pal.

La meitat meridional, el **Baix Berguedà**, està situada al nord de la depressió central de Catalunya i està constituïda per relleus poc enlairats. En aquesta zona es concentra la majoria de la població, especialment a Berga, Gironella i Puig Reig.

La principal activitat econòmica del Berguedà es va fonamentar des de mitjans del segle XIX fins a meitats del segle XX en la indústria i la mineria, fet que va comportar un creixement demogràfic rellevant i ha condicionat el paisatge de la comarca. A partir dels anys 60 aquests dos sectors econòmics van patir un declivi important sense possibilitats de recuperació posterior. Des d'aquells anys, la comarca ha experimentat una important transformació de la seva estructura productiva i empresarial, alhora que s'implantaven polítiques per fer front als problemes derivats del declivi industrial.

Actualment l'activitat industrial es concentra principalment a Berga i Puig-Reig, i existeixen diverses colònies industrials en desús repartides pel territori que són testimoni d'aquest passat marcadament industrial.

L'obertura del Túnel del Cadí i la millora de les carreteres que accedeixen a la comarca obren les portes a noves perspectives d'activitat econòmica i de desenvolupament territorial.

El Berguedà compta amb 31 municipis, la gran majoria per sota dels 1.000 habitants, i tots ells per sota dels 5.000, excepte la seva capital Berga. Malgrat pertànyer a la província de Barcelona, un dels seus municipis, Gósol, forma part de la de Lleida.

Mapa 1 La comarca del Berguedà i els seus municipis

Font: Enciclopedia.cat

Context sociodemogràfic

Segon dades de 2018, la comarca compta amb 39.104 habitants, dels que el 41% resideixen a Berga.⁷ La resta de població està distribuïda de la següent manera:

7 Dades de 2018 extretes d'IDESCAT (Institut d'Estadística de Catalunya)

Taula 3 Municipis i habitants del Berguedà

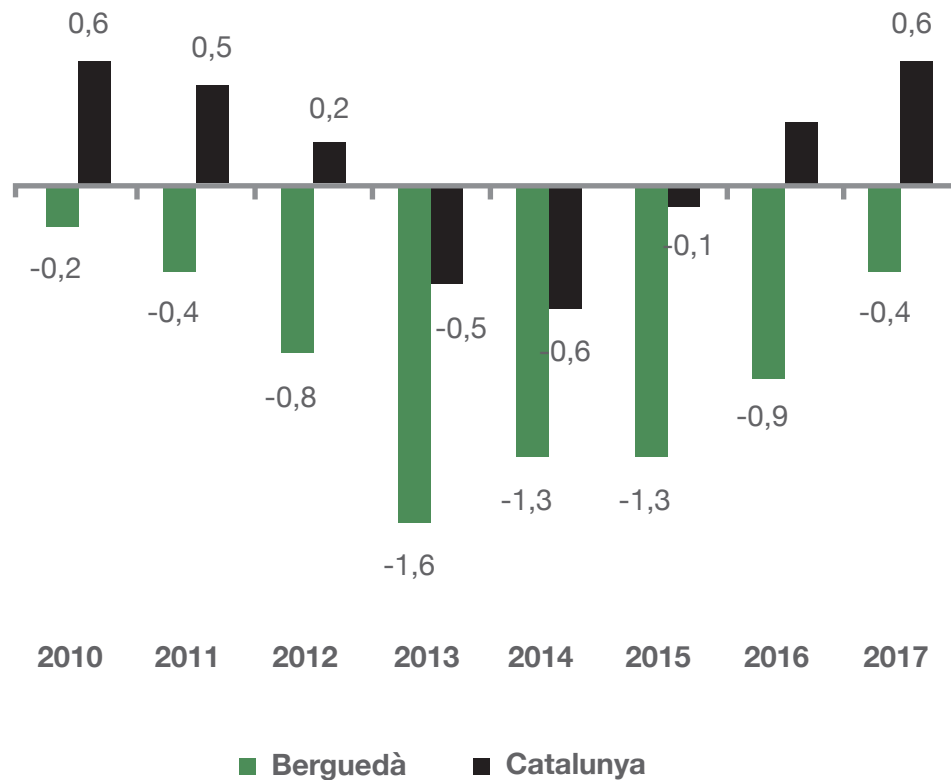
	Número habitants	Municipis
< 1000	> 100	Gisclareny, Sant Jaume de Frontanyà, Fígols, La Quar, Castell de l'Areny, Capolat
	Entre 100 i 200	Montclar, La Nou de Berguedà, Sagàs, Viver i Serrateix, Castellar del Riu, Castellar de n'Hug, Santa Maria de Merlès
	Entre 200 i 300	Gósol, Sant Julià de Cerdanyola, Vallcebre, l'Espunyola, Saldes
	Entre 400 i 500	Vilada, Borredà, Montmajor
	Entre 800 i 900	Olvan, Guardiola de Berguedà
	Entre 1.100 i 1.600	La Pobla de Lillet, Cercs, Casserres
de 1.000 a 4.000	1.600	
	Entre 2.100 i 2.300	Bagà, Avià
de 4001 a 5000	4.094	Puig-Reig
	4.834	Gironella
>5.001	16.199	Berga

Font: elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat

Com s'observa en la taula anterior, el 64% de la població es concentra en tan sols tres municipis, Berga, Gironella i Puig-Reig. El gruix de nuclis urbans de la comarca son fonamentalment rurals amb menys de 1.000 habitants, destacant que el 68% dels seus municipis no superen els 500.

És una comarca que va perdent població de manera lenta però contínua en un procés invers al que ha succeït majoritàriament al conjunt de Catalunya.

Gràfic 1 Taxes de variació de la població total al Berguedà i Catalunya, 2010 – 2017 (percentatges)

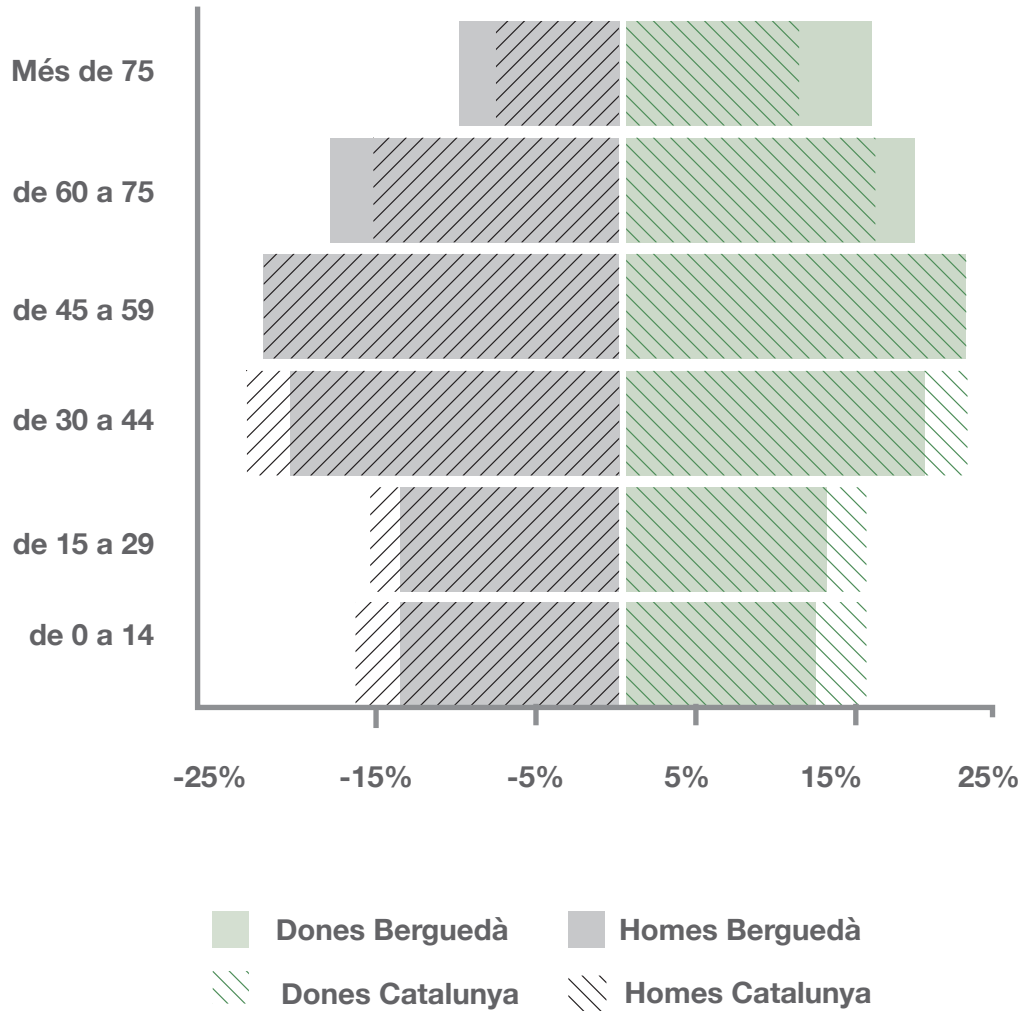
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'IDESCAT i de l'Informe Territorial de la demarcació de Barcelona 2018: Diputació de Barcelona, Cambra Oficial de Comerç, Indústria, Serveis i Navegació de Barcelona.

D'acord amb les dades oficials, el Berguedà perd habitants durant el 2017 i acumula vuit anys seguits de decreixement de la població⁸. El Berguedà no només perd habitants en els anys en què Catalunya en guanya (2010, 2011, 2012, 2016 i 2017) sinó que a més els anys que Catalunya perd habitants, i ho fa amb percentatges bastant més elevats.

Aquesta pèrdua de població va acompanyada d'un envelliment del conjunt de la població de la comarca, tal i com es pot apreciar en el gràfic següent.

⁸ Extret de l'Informe Territorial de la Demarcació de Barcelona 2018. Diputació de Barcelona, Cambra Oficial de Comerç, Indústria, Serveis i Navegació de Barcelona.

Gràfic 2 Piràmide poblacional del Berguedà comparada amb la de Catalunya, any 2018

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'IDESCAT

Les dades mostren que el Berguedà té una població envellida comparat amb la catalana. Així doncs, es veu com aquesta comarca té un percentatge de gent més elevat en les franges d'edat de 60 a 75 anys i de més de 75 anys, tant en homes com en dones. Mentre que en canvi, té menys percentatge de població en les franges de 0 a 14, de 15 a 29 i 30 a 44 anys.

Per il·lustrar la realitat demogràfica d'una gran part dels municipis de la comarca es destaca la descripció de la pàgina web de l'Ajuntament de Gisclareny:

“

“La davallada demogràfica produïda a Gisclareny es comú a tots els pobles de muntanya de l'Alt Berguedà (i de fet s'estén a tot el Pirineu). Com a conseqüència d'una fugida que comença per la gent més jove que no veu possibilitats econòmiques ni de serveis en aquests petits pobles, aquests perden la capacitat de renovació generacional. Quan els més vells van desapareixent, els pobles, mancats de base econòmica suficient i sense serveis, es van desertitzant.

Aquest és el cas de Gisclareny. L'escola es tanca als anys seixanta. Als anys vuitanta tan sols quedava al poble una família amb nens en edat escolar i encara amb casa a Bagà per poder atendre l'escola. La resta d'habitants de dret eren persones d'edat avançada... Durant el segle XX la població cau en picat fins arribar a un mínim als anys vuitanta.

Paral·lelament, als anys vuitanta els habitants de l'aglomeració barcelonina comencen a descobrir Gisclareny. Les formidables possibilitats paisatgístiques de l'entorn natural, cada cop més valorades, així com la seva inclusió dins del Parc Natural Cadí-Moixeró, fa que es rehabilitin algunes masies, o es refacin de nova planta, per tal de fer-les servir com a segona residència. La davallada demogràfica s'atura quan algunes d'aquestes persones decideixen establir-se al poble malgrat tenir el lloc de treball a Bagà i intenten tímidament explotar les possibilitats turístiques de l'indret”⁹

”

Una altra dada característica del Berguedà és la baixa densitat de població amb 33 habitants per quilòmetre quadrat¹⁰. És la comarca amb menor densitat de població de la província de Barcelona (726,6 hab/km²) i la dissetena de Catalunya, on la mitjana és de 236,7 hab/km².¹¹

Pel que fa a la configuració de la població segons la seva procedència, el 81% de la població del Berguedà prové de Catalunya, un 10% de la resta d'Espanya i un 9% de la resta del món.

9 <http://www.gisclareny.cat/el-municipi/historia>

10 Dades de 2018 extretes d'IDESCAT

11 Dades de 2018 extretes d'IDESCAT

Context socioeconòmic

En l'actualitat el **sector serveis predomina en l'ocupació dels habitants del Berguedà**, concretament en el 68,06%, segons dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya de març de 2019. El segueix a força distància el sector indústria amb un 22,76%. El 10% restant se'l reparteixen entre el sector de la construcció (7,49%) i l'agricultura (1,69%). El 30% de les persones ocupades estan subjectes al règim d'autònoms mentre que el 70% estan contractats en règim general.

Tot i el predomini del sector serveis, en el període de major impacte de la crisi econòmica, entre el 2009 i 2013, va haver-hi una pèrdua significativa de la preeminència del sector serveis.

La fotografia de l'any 2009 era que el 69,25% de la població desenvolupava la seva activitat econòmica en el sector serveis mentre que el 2013 aquest percentatge s'havia reduït al 53,56%¹². Aquest percentatge s'ha recuperat significativament fins a situar-nos en els percentatges mencionats anteriorment.

Pel que fa a la taxa d'atur les dades de juny de 2019 ens indiquen que és del 10,37% en el conjunt de la comarca¹³, una dada similar a la del conjunt de Catalunya i que ha seguit la tendència general en la recuperació gradual dels llocs de treball després de la greu crisi econòmica que va començar el 2008. El 64% dels aturats són del sector serveis, un 17% de la indústria, un 7% de la construcció, un 2% de l'agricultura i un 10% no tenien ocupació anterior.¹⁴ L'estructura empresarial està dominada per la petita empresa, segons dades de 2014 del document *Estratègia Berguedana 2015 - 2020*, el 99% tenen menys de 50 persones ocupades.

Finalment, les últimes dades publicades sobre el **nivell formatiu** són de 2011. Constaten un gruix considerable d'habitants del Berguedà amb estudis de segon grau, cinc punts per sobre del conjunt de Catalunya. Per contra, el percentatge de persones amb estudis universitaris és de més de sis punts percentuals per sota del conjunt de Catalunya (13,45% i 20,32% respectivament).

12 Dades de la diagnosi del document Estratègia Berguedana 2015 - 2020 extretes de l'IDESCAT.

13 Dades extretes de l'Observador del Berguedà. Agència de Desenvolupament del Berguedà (juliol 2019).

14 Ídem

A títol de síntesi

- ✓ Comarca dividida en dues seccions molt diferenciades: Alt i Baix Berguedà. Les poblacions repartides per l'Alt Berguedà són pobles de muntanya amb pocs serveis i amb molt pocs habitants.
- ✓ La majoria de la població del Berguedà es concentra en els municipis que conformen el Baix Berguedà, especialment a la seva capital, Berga, Gironella i Puig-Reig.
- ✓ Destacat envelliment de la població
- ✓ Important i constant pèrdua de població
- ✓ Predomini del sector serveis
- ✓ Baix índex de persones amb estudis universitaris, probablement degut a la fugida en busca d'oportunitats de treball

4.2. Territori i cultura

La comarca del Berguedà compta amb una interessant oferta de recursos culturals que destaca no només per la seva quantitat sinó per la seva diversitat, amb una elevada varietat d'elements patrimonials, d'agents culturals i de dinàmiques i d'iniciatives culturals. A continuació es descriuen els principals actius culturals de la comarca.

4.2.1. Elements patrimonials

Des de l'òptica patrimonial, la comarca compta amb 183 béns culturals, dels quals 48 són béns culturals d'interès nacional i 135 béns culturals d'interès local¹⁵. Del conjunt d'aquests béns cal destacar la importància del patrimoni romànic, representat per 94 esglésies romàniques inventariades repartides pel conjunt del territori.

En aquest mateix sentit, el conjunt de Mapes de Patrimoni Cultural que elabora la Diputació de Barcelona a petició dels municipis recull més de 3.500 elements

15 Consultar el llistat a l'annex 3

de patrimoni immoble, moble, documental, immaterial i natural a la comarca del Berguedà.¹⁶

Alguns d'aquests elements patrimonials, en què s'inclouen els museus, es poden visitar a través de la compra d'una entrada o bé a través d'accessos que permeten comptabilitzar el nombre de persones. Segons dades de 2017 el nombre de visitants va ser de 96.765 persones.¹⁷

Considerant la importància del patrimoni dins dels elements distintius de la comarca, a l'annex 5 es pot consultar la seva ordenació segons la classificació abans descrita (patrimoni immoble, moble, documental, immaterial i natural), identificant també si es tracta de Bens Cultural d'Interès Local, Bens Cultural d'Interès Local o si no està catalogat en cap de les dues.

Cal fer esment, en termes generals, d'alguns elements que destaquen a la comarca dins d'aquest nodrit conjunt de béns patrimonials, principalment en tres categories: patrimoni immoble, patrimoni immaterial i patrimoni natural.

a. Patrimoni immoble

El patrimoni immoble és un dels grans actius culturals del Berguedà, especialment per la quantitat de béns d'aquesta tipologia repartida per tot el territori. Cal destacar, com ja s'ha comentat, la importància del patrimoni romànic d'una banda, i el patrimoni industrial, principalment representat al Baix Berguedà per les colònies tèxtils que es poden trobar a tocar del riu Llobregat.

En el cas de les colònies industrials, fonamentals pel paper que van tenir en la història del Berguedà i del conjunt de Catalunya, es complementa el valor intrínsec del patrimoni immoble amb un seguit d'activitats o iniciatives que busquen posar-lo en valor. Alguns exemples serien la Colònia Vidal de Puig-reig que compta amb un dels museus més rellevants de la comarca i ofereix visites teatrelitzades; el cas de Viladomiu Nou, on l'edifici de la Torre de l'Amo acull el Centre d'Interpretació de les Colònies tèxtils del Llobregat i un seguit d'activitats de dinamització cultural; o les Jornades de les Colònies Industrials del Berguedà, una iniciativa del Museu de la Colònia Vidal i l'Agència de Desenvolupament del Berguedà, que consten, durant un cap de setmana, d'activitats lúdiques i culturals per tal d'atraure a visitants.

¹⁶ Mapa de Patrimoni Cultural consultable a (<http://patrimonicultural.diba.cat/>). Elaborat per la Diputació de Barcelona (Oficina de Patrimoni Cultural)

¹⁷ Dades cedides pel Consell Comarcal del Berguedà- Es poden consultar a l'annex 4

Des de l'oficina de Turisme del Berguedà s'impulsa la Ruta de les Colònies Tèxtils, un recorregut d'uns 32 km que segueix paral·lel al riu Llobregat des de Cal Rosal fins a Balsareny, que transcorre per 16 colònies industrials i que es pot fer tant a peu com en bicicleta.

Dins del patrimoni industrial caldria esmentar també el Museu de les Mines de Cercs i el Museu i Tren del Ciment.

b. Patrimoni Immaterial

Com a patrimoni immaterial existeixen dues manifestacions festives, que són actius culturals per excel·lència de la comarca: La Patum i la Fia-Faia.

La Patum: és l'element cultural més rellevant del Berguedà especialment pel seu valor patrimonial ja que l'any 2005 va ser declarada "*Obra Mestra del Patrimoni Oral i Immaterial de la Humanitat*" per part de la Unesco¹⁸.

La data de la celebració és variable d'acord amb la festivitat cristiana del Corpus Christi. Per tant, la Patum es celebra entre finals del mes de maig i finals del mes de juny. Els actes centrals de la festa es celebren durant la setmana del Corpus, de dimecres a diumenge. Els actes preliminars, d'anunci de les festes, es realitzen les setmanes anteriors a la festivitat del Corpus¹⁹.

La Patum és la festivitat que té major impacte mediàtic i rep més visitants del conjunt de la comarca i de Catalunya. Al voltant de 6.000 persones es reuneixen a la Plaça de Sant Pere en els moments àlgids de la celebració però en són moltes les persones que participen en els diferents actes de la festivitat. Actualment, no existeixen dades concretes oficials per poder saber de forma exacta el total de persones que assisteixen als actes de la Patum, tot i que es calcula que l'acumulat de la festa podria ser tres vegades la població de Berga. No obstant, segons informacions publicades en premsa amb entrevistes a responsables públics de Berga, des de l'any 2018 s'estan intentant establir indicadors quantitius i qualitius que permetin acotar el nombre real de visitants.²⁰

18 Veure més informació a: <https://es.unesco.org/themes/patrimonio-cultural-inmaterial>

19 Informació extreta de Viquipèdia, l'Enciclopèdia lliure. Es pot consultar informació de la Patum a https://ca.wikipedia.org/wiki/Patum_de_Berga

20 Dades extretes de <https://www.naciodigital.cat/bergueda/noticia/13422/berga/aprofitara/patum/analitzar/sostre/visitants/pot/absorbir/ciutat>

La Fia-Faia: és una tradició nadalenca d'origen precristià que es celebra el 24 i el 31 de desembre a Bagà i Sant Julià de Cerdanyola. Consisteix en la crema d'unes torxes, les faies, al capvespre de la nit de nadal a partir del tradicional "Toc d'oració". La festa, d'arrels precristianes, és possiblement un ritual relacionat amb el solstici d'hivern.²¹

La festa comença quan en el lloc on es pon el sol, s'encén una petita foguera que permet encendre les torxes que els fallaires portaran enceses fins a la plaça del poble on donaran foc a la resta de gent que té una faia per cremar. A la plaça es cremen les faies mentre la gent va cantant "Fia-faia, fia-faia, que nostre senyor ha nascut a la paia". Un cop acabades les torxes es llença el que queda al mig de la plaça i la gent hi salta al damunt. Durant la crema de les faies les campanes de l'església van repicant i darrerament també s'acompanya de música.²²

El 2015 aquesta festivitat va ser declarada també Patrimoni Cultural Immaterial de la Humanitat per la UNESCO.

Més enllà de la pròpia Fia-Faia, aquesta tradició ha desenvolupat altres esdeveniments al seu voltant com per exemple la **Fira Faia** de Sant Julià de Cerdanyola on artesans de la comarca i productors agroalimentaris omplen la plaça de l'Església.

c. Patrimoni natural

El Berguedà és una comarca amb bona part de la seva superfície ocupada pel medi natural. Cal destacar per la seva rellevància el Parc Nacional de Cadí-Moixeró i el Massís del Pedraforca, a la zona de l'Alt Berguedà.

Parc Natural del Cadí-Moixeró: les dues gran serralades del Cadí i el Moixeró, situades a cavall del Berguedà, l'Alt Urgell i la Cerdanya i unides pel coll de Tancalaporta, formen una impressionant barrera muntanyosa en el punt d'unió entre el Prepirineu i el Pirineu. Es tracta d'una zona amb una sèrie de llocs amb un gran interès i atractiu natural, cultural i històric on s'hi poden trobar racons únics com les fonts del Bastareny i del Llobregat, el pic de la Costa Cabrolera (2604 m), el Comabona (2547 m), les Penyes Altes de Moixeró (2276 m), la Tosa (2536 m), el Puigllançada (2409 m) i el Pedraforca (2506 m).

21 Veure més informació a: <http://www.baga.cat/pl36/municipi/turisme/fires-festes-i-actes-destacats/id269/fia-faia.htm>

22 Extret de la pàgina web del Berguedà <http://www.elbergueda.cat/ca/pl19/descobreix-el-bergueda/cultura/festes/id730/fia-faia.htm>

Més enllà de les diferents rutes per pujar als diversos cims, hi ha diferents itineraris que permeten recórrer el Parc. Hi ha una extensa xarxa de camins històrics que uneixen pobles i llocs d'interès, així com una sèrie de senders de petit recorregut que permeten descobrir diferents indrets, així com 4 senders de gran recorregut i una sèrie de travessades.²³

El Parc compta amb un centre d'interpretació situat a Bagà, en la que a més d'informació relativa a les rutes i altres elements singulars de la zona, hi ha una sala dedicada a una exposició permanent d'informació general del Parc i un espai on es projecta un audiovisual i s'hi realitzen exposicions temporals. A més, el Parc Natural del Cadí-Moixeró compta amb el Centre de Documentació del Parc, un recurs per gestionar aquest espai, difondre la seva existència i donar suport a professionals i estudiosos.

El Parc Natural Cadí-Moixeró va ser creat per mitjà del Decret 353/83 de 15 de juliol de 1983 de la Generalitat de Catalunya, a instàncies del Parlament de Catalunya. En l'article 6.4 d'aquest Decret s'estableix que "correspon a la Junta Rectora vetllar per la conservació del Parc, promoure l'execució i les vies d'accés, gestionar la concessió dels mitjans econòmics necessaris per tal que el parc pugui assolir els fins específics, defensar les seves belleses i particularitats i realitzar totes les gestions convenients a favor del parc".

Són membres d'aquesta Junta Rectora representats de diferents Departaments de la Generalitat, tres representants per cadascun dels tres consells comarcals on s'expandeix el parc, i diferents agents socials del territori.

Aquest mateix Decret, estableix la necessitat de constituir un Consell Directiu que li correspon l'administració del parc, com és, per exemple, la proposta d'elaboració del programa de gestió i pressupost anual.

Finalment la gestió integral del parc correspon al Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya.

El Massís del Pedraforca: és una de les zones naturals més emblemàtiques de Catalunya, amb una riquesa biològica emmarcada en un context geològic únic. Té una forma molt peculiar, formada per dues carenes paral·leles (els pollegons) unides per un coll (l'Enforcadura). A més de la seva silueta tan característica, la muntanya és un dels símbols de l'excursionisme de Catalunya.

El massís de Pedraforca està declarat paratge natural d'interès nacional, i l'entorn forma part del Parc Natural del Cadí-Moixeró.

23 Per a més informació consultar l'annex 6

El Pedraforca compta amb rutes excursionista per pujar al seu cim caminant i és alhora, un indret molt concorregut pels escaladors degut a les seves diferents vies. A nivell excursionista, a més de les rutes fins al cim i itineraris de natura, també destaca la volta circular de 360 graus que permet contemplar el massís des de totes les seves vessants.

Més enllà de el àmbit esportiu, dins el Paratge Natural d'Interès Nacional del Massís del Pedraforca es troben altres elements del patrimoni històric i cultural entre els quals destaquen les esglésies romàniques, les fortificacions, els camins tradicionals i la Sala Picasso a Gòsol, que compta amb reproduccions de les obres pintades per l'artista en aquesta població del Berguedà.

Dins del gruix d'elements patrimonials que s'ha mencionat fins al moment, és rellevant posar de manifest una altra forma de posar en valor el patrimoni, independentment de la seva categorització. Tres elements com són **el romànic, el catarisme i les vies blaves** agrupen i permeten la creació d'itineraris temàtics al Berguedà que resulten interessants per la seva visibilitat i capacitat d'atracció.²⁴

4.2.2. Equipaments socioculturals

La comarca del Berguedà té actualment 52 equipaments registrats en el Mapa d'Equipaments de la Generalitat de Catalunya.

Per tal d'abordar aquest punt, procedim en primer lloc a detallar en un quadre resum el detall d'equipaments que el Pla d'Equipaments Culturals de Catalunya (PECCat 2010- 2020) recomana d'acord amb el nombre d'habitants de cada municipi.

Posteriorment, s'analitzarà municipi per municipi de la comarca per conèixer els equipaments que disposa i comparar-ho amb la taula anteriorment mencionada.

Cal recordar que el Berguedà té 31 municipis, dels quals 28 estan en el tram de menys de 3.000 habitants que és el primer tall que el PECCat contempla. Dos municipis estan en el d'entre 3.000 i 5.000 (Gironella i Puig-reig) i finalment Berga que amb 16.199 habitants estaria en el tram entre 15.000 i 30.000 habitants.

En l'anàlisi per municipis també s'inclouen aquells equipaments culturals que, o bé no estan registrats en el Mapa d'Equipaments de la Generalitat o bé són de propietat privada.

24 Més informació a l'annex 7

Taula 4 Quadre resum del PECCat d'equipaments segons habitants

Trams municipals		Arxiu municipal	Biblioteca pública	Centre cultural	Espai escènic	Espai d'arts visuals
< 3.000				EPCC		
3.000 - 5.000			BF	CCP «CAP»		
5 - 15.000	5 - 10.000	AM	BL	CCP 1	E1	
	10 - 15.000					
5 - 15.000	15 - 30.000			CCP 2	E2	AV1
	30 - 50.000		BCU-SL			
> 50.000					CCP 3	E3

Font: PECCat 2010 - 2020, Pla d'Equipaments Culturals de Catalunya

Municipis de menys de 3.000 habitants

D'acord amb la taula anterior, als municipis de menys de 3.000 habitants els correspon un equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC), un equipament creat o conformat a partir de dotacions preexistents: locals socials, espais polivalents, espais bibliotecaris o de lectura, etc. També pot ser agregat, habilitat o compactat a partir d'equipaments educatius o d'equipaments esportius.

A títol de síntesi, la taula 4 mostra la situació en relació als estàndards establerts al PECCat dels 28 municipis de menys de 3.000 habitants:

Taula 5 Quadre resum dels municipis de menys de 3.000 habitants en relació al PECCat

Situació del municipi en relació al PECCat	Nombre de Municipis	Municipis
No compta amb cap equipament	6	Capolat Castell de l'Areny Gisclareny La Quar Sagàs Viver i Serrateix
No compta amb la tipologia mínima establerta al PECCat (EPCC)	3	Montmajor Castellar de n'Hug Fígols
Compta només amb l'equipament previst per PECCat	13	Casserres Cercs Guardiola de Berguedà Olvan Borredà Vilada l'Espunyola Vallcebre Santa Maria de Merlès Castellar del Riu la Nou de Berguedà Montclar Sant Jaume de Frontanyà
Compta amb més equipaments que els mínims establerts pel PECCat	6	Avià Bagà La Pobla de Lillet Saldes Sant Julià de Cerdanyola Gósol
Total	28	

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del PECCat

El detall dels equipaments existents a cada municipi de menys de 3.000 habitants es pot veure a l'annex 8.

Municipis d'entre 3.000 i 5.000 habitants

Per als municipis de més de 3.000 habitants i menys de 5.000, el PECCat recomana que han tenir com a mínim una biblioteca filial, com a espai preferent d'informació i un centre cultural polivalent elemental, fent referència a un servei públic cultural mínim i de proximitat. Ambdues instal·lacions poden compartir un mateix espai i formar un complex cultural. La superfície mínima d'aquest centre cultural polivalent ha de ser com a mínim de 882m².

Les biblioteques filials han de facilitar els seus usuaris els serveis bàsics de lectura pública amb el suport d'una biblioteca local, d'una biblioteca central urbana o d'una biblioteca central comarcal²⁵. Les biblioteques filials situades en municipis de menys de 5.000 habitants es constitueixen en un element informatiu i cultural bàsic, espai social i de trobada, punt d'accés a les tecnologies de la informació i la comunicació.

A continuació l'anàlisi dels equipaments dels dos municipis que es troben en aquest tram de població.

Gironella (4.834 habitants)	
Mínim segons PECCat	
Biblioteca filial	Biblioteca de Gironella
Centre cultural polivalent elemental (CAP cultural)	El Blat
Altres equipaments culturals del municipi	
Espais escènics i musicals / Sala polivalent	Església Vella El Blat (disposa de caixa escènica per a obres de teatre, concerts i espectacles de petit format)
Aula de música associada a l'Escola de Música de Puig-Reig	El Blat
Centre d'interpretació de les colònies i espai multidisciplinar	Torre de l'Amo de Viladorniu

25 Article 35 de la Llei 4/1993

Puig-reig (4.094 habitants)

Mínim segons PECCat

Biblioteca filial	Biblioteca Guillem de Berguedà
Centre cultural polivalent elemental (CAP cultural)	Teatre de l'Ametlla de Merola (Local de l'Associació Cultural Esplai)

Altres equipaments culturals del municipi

Locals i espais polivalents	Locals d'Assaig Per Grups de Joves Antiga Biblioteca Guillem de Berguedà (en fase de remodelació)
Museus, col·leccions i centres d'interpretació	Museu de la Colònia Vidal de Puig-reig
Altres espais aptes per a ús cultural	Sala d'Actes Dr. Llaveries
Espai d'arts visuals	Sala de l'antiga Biblioteca Guillem de Berguedà.
Escola de Música	Escola Municipal de Música

Municipis d'entre 15.000 i 30.000 habitants

Berga és l'únic municipi de la comarca que supera els 15.000 habitants. D'acord amb el PECCat hauria de comptar amb totes les tipologies d'equipaments bàsics; és a dir, amb un arxiu municipal (AM) de 450m², una biblioteca local (BL), un centre cultural polivalent (CCP2), un espai escenicomusical bàsic local (E2a), amb una superfície entre 2.250 - 2.500m² i un aforament d'unes 400 places, i un espai d'arts visuals (AV1a), amb uns 410m².

Finalment, la biblioteca local ve definida pel Mapa de Lectura Pública de Catalunya i que determina que "les biblioteques locals, que són les que compleixen les condicions necessàries per a prestar el servei de lectura pública en una àrea determinada, coordinen llur activitat amb la biblioteca central comarcal o amb la biblioteca central urbana corresponent i poden donar suport a les biblioteques filials."(Article 34 de la Llei 4/1993).

"Els serveis bàsics que ha de proporcionar una biblioteca pública són: servei d'informació; servei de préstec de llibres i altres materials; servei de consulta i de lectura; servei d'informació local i comunitària; programes de formació d'usuaris; serveis de suport a l'educació reglada i no reglada; activitats culturals i de promoció i foment de la lectura".

Berga (16.199 habitants)	
Mínim segons PECCat	
Arxiu municipal	Arxiu Comarcal del Berguedà
Biblioteca local (BL)	Biblioteca Ramon Vinyes i Cluet
Centre cultural polivalent (CCP2)	NO*
Espai escenicomusical bàsic local (E2a)	Teatre Municipal de Berga
Espai d'arts visuals (AV1a).	NO
Altres equipaments culturals del municipi	
Biblioteques	Biblioteca Auxiliar Arxiu Comarcal del Berguedà.
Biblioteques	Centre d'Estudis Josep Ester Borràs
Centres culturals: ateneus, centres cívics i cases de cultura	Espai d'Entitats Hospital Vell*
Museus, col·leccions i centres d'interpretació	Col·lecció del Circ Josep Vinyes
Museus, col·leccions i centres d'interpretació	Espai Natura
Museus, col·leccions i centres d'interpretació	Museu Comarcal de Berga
Cinemes	Teatre patronat
Sala de conferències	Pavelló de Suècia (seu d'entitats com el Casal d'Europa i Òmnium Cultural)
Sala d'exposicions	Planta baixa del Convent de Sant Francesc (en remodelació)

*L'Espai d'Entitats Hospital Vell tot i ser un centre cultural, els seus 852m² fan que no tingui les característiques que el PECCat recomana per a un Centre cultural polivalent (CCP2) que hauria de tenir un municipi com Berga.

Alguns apunts sobre els equipaments municipals del Berguedà

Dels 31 municipis del Berguedà, 11 no tenen tots els equipaments municipals que recomana el PECCat: nou són municipis de menys de 3.000 habitants i vuit tenen menys de 200 habitants.

Per la seva banda, Gironella²⁶ tot i tenir una sala polivalent, no reuneix els principis bàsics que recomana el PECCat pel que fa als centres cultural polivalents.

Finalment, Berga no disposa d'espai d'arts visuals i el centre cultural polivalent no compleix els requisits mínims que marca el PECCat per a una població d'aquestes dimensions.

També cal posar de relleu que 12 dels 31 municipis (Avià, Bagà, La Pobla de Lillet, Montmajor, Saldes, Sant Julià de Cerdanyola, Gósol, Castellar de n'Hug, Fígols, Gironella, Puig-reig, i Berga), tenen altres equipaments que en un principi el PECCat no contempla per poblacions de les seves característiques.

D'altra banda, resulta notori la quantitat els museus i centres d'interpretació com ja s'ha vist en l'apartat d'elements patrimonials. La majoria són espais museístics relacionats amb la preservació d'elements que configuren la personalitat i la forma de viure dels habitants de la comarca: trobem el Museu d'Art del Bolet de Montmajor, el Museu del Ciment de Castellar de n'Hug, el Museu de les Mines de Cercs, el Centre d'interpretació Dinosauris Fumanya de Fígols, el Museu del Pastor de Castellar de n'Hug, el Museu de la Colònia Vidal de Puig-Reig, el Centre Medieval i dels Càtars de Bagà i l'Espai Natura de Berga.

També existeix el Museu Comarcal de Berga i el Centre Picasso de Gósol a més de la col·lecció de circ Josep Vinyes a Berga.

Tota aquesta **xarxa de museus i centres d'interpretació constitueixen un dels actius culturals més rellevants de la comarca**, tant pel seu valor intrínsec com a element cultural que salvaguarda i dona a conèixer la manera de viure i la identitat pròpia dels habitants del territori, com per projectar-ho com a actiu en l'estratègia d'atracció turística i desenvolupament econòmic de la comarca.

El consell comarcal té en ambdues dimensions l'oportunitat de prendre partit ja sigui des de l'òptica de complementar la tasca que altres agents estan portant a terme, com per exemple l'Oficina de Turisme del Berguedà, o afavorint processos més endògens per fomentar l'aprofundiment de la investigació en un camp o àmbit concret.

26 Gironella disposa d'un Pla d'Equipaments Culturals elaborat per la Diputació de Barcelona (2012). Es pot consultar a la web del CERC, apartat assessoraments.

Taula 6 Espais escènics, expositius, museístics i cinemes del Berguedà

Tipologia	Nombre d'equipaments	Municipis
Cinema	1	Teatre Patronat (Berga)
Espais arts visuals / exposicions	2	Avià, Puig-Reig
Espais escènics i musicals	7	Gironella, Avià, Bagà, La Pobla de Lillet, Puig-Reig i Berga.
Museus, col·leccions i centres d'interpretació	12	Baga, Gironella Gósol, Berga (3), Montmajor, Castellar de n'Hug (2), Puig-Reig, Cercs, Fígols

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del PECCat

En la tipologia d'espais escènics i musicals existeixen tres teatres, a La Pobla de Lillet, Berga i Gironella (tot i que l'espai del Blat de nova construcció també s'ha remodelat pensant en acollir propostes musicals), tres espais polivalents i, per tant, fan la funció d'espai escènic o musical de manera puntual, com és a la sala polivalent del local social de Bagà, el teatre de l'Ametlla de Merola de Puig-Reig i la sala polivalent de l'Ateneu d'Avià, i fins i tot es comptabilitza la sala polivalent de l'Església Vella de Gironella.

El Teatre Municipal de Berga és l'espai **escènic** de referència de la comarca. Disposa de 711 butaques i una programació estable durant la temporada que l'organitza l'Àrea de Cultura de l'Ajuntament de Berga en col·laboració amb algunes entitats de teatre amateur repartides per la comarca. Algunes d'aquestes entitats formen part de la Coordinadora de Bages, Berguedà i Solsonès de la Federació de Teatre Amateur de Catalunya. En total aquesta coordinadora compta amb 16 agrupacions de teatre amateur.

La música és també un dels actius de la comarca. Reconeguda arreu de Catalunya pels nombrosos grups musicals que han sorgit de territori berguedà. Probablement els més reconeguts són els Brams, per la seva llarga trajectòria, però la proliferació de grups i bandes és evident.²⁷

L'Ajuntament de Berga convoca des de fa tres anys un concurs de bandes i grups musicals del Berguedà per tocar al concert de dissabte de la Patum. El

²⁷ El portal web Viasona, que és un directori de la música en català recull 21 grups de música al Berguedà. (<https://www.viasona.cat/grups/comarca/bergueda>)

certamen musical té per objectiu donar a conèixer noves formacions artístiques de la comarca.

La fortalesa de l'àmbit de la música a la comarca es manifesta per l'arrelament de **l'Escola Municipal de Música de Berga**, un equipament formatiu amb gairebé 50 anys d'història i que compta amb uns 1000 alumnes de tota la comarca, incloent-hi els estudiants del projecte d'orquestres Superfilharmònics que proporciona nocions elementals d'instrument i orquestra a tots els estudiants berguedans de tercer i quart de primària, a més d'algunes altres poblacions de la comarca. També s'hi inclouen els estudiants que formen part del Conservatori de Música dels Pirineus, un projecte singular que es va gestar a partir del 2014 impulsat pels ajuntaments de Berga, Puigcerdà i la Seu d'Urgell i que va ser una realitat el curs 2015-2016, donant l'oportunitat als alumnes del Berguedà, la Cerdanya i l'Alt Urgell, d'obtenir el Grau professional de música.

Existeixen altres escoles de formació en el llenguatge musical com Tallers Musicals, una escola de música moderna al bell mig de Berga.

També és significatiu ressaltar **l'Escola Municipal de Música de Puig-Reig** que té un paper fonamental en la formació musical en el conjunt de la comarca. A més, des de mitjans de 2016, ha signat un **conveni referent a la comarca** amb l'ajuntament de Gironella per facilitar un servei associat en aquest municipi. D'aquesta manera l'escola de música s'estén en ambdós municipis i possibilita un major arrelament de l'ensenyament musical pels ciutadans de la comarca especialment del Baix Berguedà.

Per altra banda, hi ha un total de tres **biblioteques** públiques al Berguedà: Biblioteca Ramon Vinyes i Cluet de Berga, que fa les funcions de biblioteca central comarcal, la Biblioteca Local de Gironella i la Biblioteca Guillem del Berguedà de Puig-reig. A banda d'aquestes biblioteques, cal destacar altres espais no vinculats a la Xarxa de Biblioteques Municipals de Barcelona, com ara el Centre d'Estudis Josep Ester Borràs a Berga, el Centre de Documentació del Parc Natural del Cadí i el Moixeró i l'Arxiu Comarcal que fa les funcions de biblioteca auxiliar.

L'índex de biblioteca per cada 10.000 habitants és de 2,05; és a dir existeixen dues biblioteques per cada 10.000 habitants. La distribució geogràfica d'aquest servei es concentra, especialment, a la capital mentre que molts dels municipis no tenen aquest equipament cultural. Tot i així, cal destacar que hi ha dos serveis de Bibliobús que complementen aquests equipaments: el bibliobús

de Pedraforca²⁸ i el de Cavall Bernat, que dona servei només al municipi de Casserres d'aquesta comarca.

Cal destacar també que la presència de **centres cívics, ateneus o espais de trobada socioculturals** té una major presència al conjunt del territori malgrat que molts d'ells funcionen amb uns pressupostos i uns serveis molt ajustats.

En temporada d'estiu algunes piscines municipals, sobretot la de Casserres i la de Gironella, presenten una programació d'activitats culturals força remarcable, com cinema a la fresca, concerts de petit format o petites peces escèniques.

Des de l'òptica privada és rellevant mencionar la programació que ofereix de manera regular La Font del Balç, especialment concerts de petit format en un entorn privilegiat.

Finalment, és un fet que la **distribució dels equipaments culturals** de la comarca és també força **desigual** en funció de la tipologia d'equipament. Mentre que els espais de producció i exhibició d'un llenguatge artístic es concentra en els municipis més grans, els espais de caire més museístic i centres d'interpretació estan més repartits al territori.

4.2.3. Principals activitats culturals i calendari festiu

Existeix un ampli ventall de festivals i activitats culturals que cíclicament es porten a terme al territori berguedà. En la següent taula s'apunten les més destacades, les que transcendeixen el propi municipi i són pol d'atracció de ciutadans d'altres pobles de la comarca i en alguns casos del conjunt de Catalunya.

Si la taula s'analitza des d'una perspectiva sectorial, la major part de les activitats destacades correspon a activitats de **cultura popular** (42%). La **música** i les **iniciatives multidisciplinars** són també importants en la seva representació (26% cadascuna).

28 El bibliobús de Pedraforca dona servei als municipis d'Avià, Bagà, Borredà, Cercs, Guardiola de Berguedà, Montmajor, Olvan, la Pobla de Lillet, Saldes, Sant Julià de Cerdanyola, Vallcebre, i Vilada.

Taula 7

Festivals i activitats culturals del Berguedà

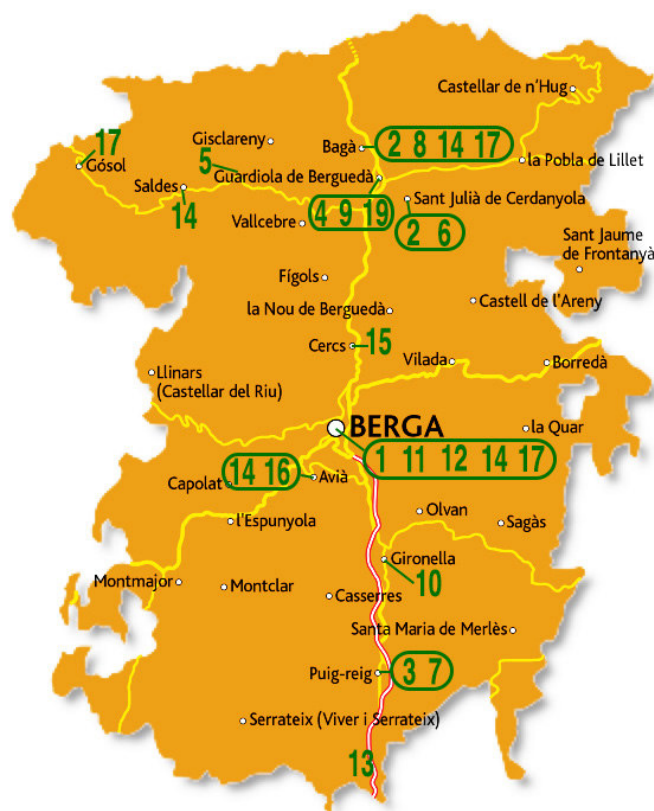
Núm. mapa	Nom	Organitzador	Municipi	Descripció
1	La Patum	Patronat de la Patum	Berga	Festa Patrimoni Oral i Immaterial de la Humanitat per la UNESCO amb diferents representacions al carrer i amb la participació ciutadana, de les quals n'és característica la presència de foc, pirotècnia i elements d'origen religiós.
2	Fia-Faia	Associació de la Fia-Faia / Ajuntaments de Baga i Sant Julià de Cerdanyola	Baga i Sant Julià de Cerdanyola (en col·laboració)	Crema d'unes torxes, les faies, el capvespre de la nit de Nadal, a partir del tradicional "Toc d'Oració" És Patrimoni Cultural Immaterial de la Humanitat.
3	Festival Berguedà Folk	Ajuntament Puig-Reig	Puig-Reig	Programació de dansa i música tradicional. Combina tallers formatius i programació artística. Es programa la primera quinzena de setembre.
4	Paral·lel Festival	Promotor privat	Guardiola de Berguedà	Festival de música tecno on es combina la realització de workshops amb sessions de directes. Es celebra durant tres dies a finals d'agost - principis de setembre.
5	Trobada d'acordionistes de Maçaners	Associació d'Amics de l'Acordió de Maçaners	Maçaners	Festival que combina l'audició de propostes artístiques amb acordió amb tallers i una fira. Es celebra a mitjans d juliol.
6	Monestir de Sant Llorenç	Associació Civitas Cultura	Guardiola de Berguedà	La programació s'articula a partir de festivals estacionals: primavera, estiu, tardor i hivern. Exposicions, teatre, instal·lacions, dansa, música, vermut musicals, entre d'altres.
7	Festa del Solstici	Ajuntament de Puig-Reig	Puig-Reig	Fira de recreació històrica amb un mercat templer, lluites de cavallers, danses medievals, jocs infantils, etc. Es celebra els dies 28 i 29 de juny.
8	Jornades Templeres		Bagà	Jornada templera amb diferents activitats i música medieval.
9	Nits Musicals	Associació Nits musicades de Guardiola	Guardiola de Berguedà	Sèrie de concerts a l'època estival que es realitza al Monestir de Sant Llorenç. El 2018 va rebre la Creu de Sant Jordi per part de la Generalitat de Catalunya.

10	Culturitza't	Ajuntament de Gironella	Gironella	Cicle d'actuacions i activitats de diferents disciplines enfocades a tot tipus de públic
11	Programació estable del Teatre Municipal de Berga	Ajuntament de Berga	Berga	Programació teatral que combina propostes de companyies locals, amb altres espectacles portats d'arreu.
12	Pastorets de Berga	Agrupació Teatral la Farsa	Berga	Representació dels Pastorets que l'any 2018 va complir el seu 60è aniversari
13	Pastorets de l'Ametlla de Merola	Associació Cultural Esplai	L'Ametlla de Merola	Tradicional representació dels Pastorets. Les primeres representacions daten de 1878
14	Festival de Música Antiga dels Pirineus	Associació FeMAP	Avià, Berga, Bagà i Saldes (en col·laboració)	Festival on convergeix la música antiga, el romànic i la natura. Enguany arriba a la 9a edició on hi participaran 36 municipis de tot el Pirineu català.
15	Festival d'Estiu de la Baells	Agència de Desenvolupament del Berguedà	Cercs	Diferents activitats aquàtiques per a tots els públics durant l'estiu a l'embassament de la Baells
16	Festival del Segar i el Batre d'Avià	Colla de Segadors	Avià	Festa que té per objectiu retre homenatge a la figura del pagès tot rememorant el quefer tradicional de les feines al camp.
17	Festival Càtar dels Pirineus	Consell Reguladors del Camí dels Bons Homes, Agència de Desenvolupament del Berguedà, Consell Comarcal del Berguedà	Gósol, Berga i Bagà	Festival que rememora la forma de via, creences i llegat del catarisme. Es celebra amb diverses actuacions en una desena de municipis de quatre comarques: el Berguedà, la Cerdanya, l'Alt Urgell i el Pallars Sobirà.
18	Premis de Cultura	Consell Comarcal del Berguedà	Tots el municipis de la comarca	Aquests premis tenen com a objectiu potenciar els difusors culturals de la comarca, impulsar la creació artística d'artistes berguedans i reconèixer públicament a persones i/o col·lectius amb trajectòries rellevants en el camp de la cultura. Té tres categories: Premi d'Honor de la cultura berguedana, Premi a la promoció cultural i Premi a la creació artística.
19	Festival Convivium		Guardiola de Berguedà	Programació d'estiu d'exposicions, espectacles, espectacles familiars, etc.

Font: elaboració pròpia

En el següent mapa s'especifica la distribució territorial de les festivitats i activitats culturals del Berguedà. Com s'observa, el major pes recau en dues poblacions, Berga i Bagà, que coincideix d'alguna manera en les dues capitalitats del Baix i Alt Berguedà respectivament.

Mapa 2 Distribució territorial de les activitats més destacades el Berguedà

Font: elaboració pròpia. El número de cada activitat va en relació a la taula 7.

De les diferents festes i activitats tradicionals destaca el fet que moltes són organitzades per institucions públiques, per associacions o per la **col·laboració d'ambdues**. També és remarcable **l'existència de col·laboracions entre municipis del Berguedà** com en el cas de l'entitat que organitza el Fia-Faia i els municipis de Bagà i Sant Julià de Cerdanyola. També es donen altres exemples com en el cas del Festival de Música Antiga dels Pirineus o el Festival Càtar dels Pirineus.

4.2.4. Agents i recursos

La preservació, gestió i foment de la cultura en un territori la componen múltiples agents, tant públics com privats i del tercer sector.

a. Sector públic

✓ Agents que hi intervenen

En el context de la comarca del Berguedà la intervenció pública recau principalment en els següents actors: **Generalitat de Catalunya, Diputació de Barcelona, Consell Comarcal del Berguedà i a ajuntaments**.

Abans d'apuntar el grau d'intervenció de cada administració en el territori berguedà, és convenient fer una breu introducció del grau de competències d'acord amb les lleis vigents.

Les competències en política cultural estan transferides als governs autonòmics de l'estat espanyol. L'article 148 de la Constitució assenyala que **les comunitats autònomes han d'assumir les competències en museus, biblioteques, conservatoris de música, el patrimoni monumental, el foment de la cultura i la investigació, i l'ensenyament de la llengua pròpia del territori**.

Entre les competències que es reserva en exclusiva a l'administració central (article 149.1.28), s'apunta a la legislació bàsica sobre propietat intel·lectual, les normes bàsiques del règim de mitjans de comunicació, la defensa del patrimoni cultural contra l'especulació i l'exportació, així com els museus, biblioteques i arxius de titularitat estatal, tot i que la seva gestió pot estar liderada per la comunitat autònoma.

Per la seva banda, l'Estatut d'autonomia de 1979 va qualificar la cultura (en un sentit ampli) com a competència exclusiva de la Generalitat de Catalunya, de manera similar al conjunt de comunitats autònomes.

Davant d'aquesta situació, el Tribunal Constitucional va establir la concurrència de competència en aquest àmbit.

Finalment, pel que fa a les corporacions locals, la Llei de bases de règim local (1985) atorga als **municipis les competències en matèria de patrimoni, activitats i instal·lacions culturals i ocupació del temps lliure.**

A més, disposa als municipis de més de 5.000 habitants l'obligatorietat de prestar un servei de **biblioteca pública.**

Estableix la possibilitat que els municipis realitzin activitats complementàries de les pròpies d'altres Administracions Públiques.

Per la seva banda, **les diputacions** d'acord amb la Llei 5/1987, de 5 d'abril del règim provisional de les competències de les diputacions provincials, tenen la competència bàsica **d'assistència i cooperació amb els ens locals.** Concretament, la Diputació de Barcelona dona suport tècnic, econòmic i tecnològic als ajuntaments per tal que puguin prestar serveis locals de qualitat de manera més homogènia al conjunt del territori. Coordina serveis municipals i organitza serveis públics de caràcter supramunicipal.

D'acord amb aquest marc legal, la intervenció pública en la comarca del Berguedà es distribueix de la següent manera:

Generalitat de Catalunya: intervé en la preservació, conservació i difusió dels elements patrimonials del Berguedà, especialment els que estan catalogats com a béns culturals d'interès nacional, i contribueix a través de subvencions amb diferents programes de difusió cultural. A més, posa a disposició dels municipis el Sistema Públic d'Equipaments Escènics i Musicals de Catalunya (SPEEM), que ordena el conjunt de teatres i auditoris en equipaments singulars, territorials i locals i n'estableix els mecanismes de relació entre l'administració i els equipaments, i impulsa la coordinació entre els membres de l'esmentat sistema. També ofereix l'eina PROGRAMA.CAT, que permet als municipis contractar a preus directament subvencionats companyies i propostes de l'àmbit escènic i musical,²⁹ entre d'altres eines de suport del Departament de Cultura.

Diputació de Barcelona: intervé en la preservació, conservació i difusió d'alguns dels elements patrimonials del Berguedà, donant visibilitat a diferents elements patrimonials i naturals.

29 Veure web: <https://cultura.gencat.cat/ca/programacat/inici/>

D'altra banda, posa a disposició els serveis de la Xarxa de Biblioteques de la Diputació de Barcelona i contribueix a la difusió cultural del territori a partir dels seus programes i fonts de finançament.

A més, dona suport als ajuntaments a través dels diferents serveis de l'Àrea de Cultura (ODA, OPC, CERC).

Consell Comarcal: intervé en la preservació, conservació i difusió d'alguns dels elements patrimonials del Berguedà, donant visibilitat a diferents elements patrimonials i naturals. En l'àmbit patrimonial porta la gestió de l'Arxiu Comarcal.

A més, dona suport a través de subvencions a l'organització d'activitats per part de les entitats locals. Cal destacar la seva iniciativa amb els Premis de Cultura, que el 2019 ha viscut la seva segona edició. Més endavant s'aprofundeix en l'anàlisi detallat del Consell Comarcal del Berguedà.

Ajuntaments: intervenen en la preservació, conservació i difusió d'alguns dels elements patrimonials d'interès local, pren la iniciativa en l'organització de festes o cicles propis del municipi i dona suport a través de subvencions a l'organització d'activitats per part de les entitats locals.

A banda de la intervenció directa sobre el territori, també cal destacar la **participació d'alguns ajuntaments i el propi Consell en programes que provenen de fons europeus.**

Per exemple, a finals de 2018 alguns ajuntaments, conjuntament amb el Consell, han pres la iniciativa de demanar un Fons Europeus de Desenvolupament Regional (FEDER) per tal d'impulsar recursos patrimonials a l'entorn de la Via Blava del Berguedà.

Un segon exemple, l'Ajuntament de Gironella forma part, conjuntament amb quatre ajuntaments més (Portugal, Itàlia, Suècia i Polònia), del projecte europeu CREATEX, en el marc del programa Europa Creativa de l'Agència de Cultura de la Comissió Europea. El projecte vol donar importància al patrimoni tèxtil, entès com una font d'inspiració per a dissenyadors i indústries creatives.³⁰

Per altra banda, per facilitar la cooperació entre administracions i entre les administracions i el sector privat i tercer sector, s'estableixen mecanismes de participació conjunta que permet enfortir un projecte i respondre a múltiples necessitats, com poden ser els cConsortis o una agència.

30 Més informació del projecte (<http://www.gironella.cat/index.php/actualitat/noticies/cultura/827-fotografia-de-la-jornada-de-treball-a-prato-italia>)

En el Berguedà va existir durant uns anys el Consorci del Parc Fluvial del Llobregat i el Consorci de Turisme de l'Alt Berguedà, però es van dissoldre quan va néixer l'Agència de Desenvolupament del Berguedà l'any 2013, que va integrar a més el Consorci de Formació i Iniciatives Cercs – Berguedà i els serveis de promoció econòmica i turisme del Consell Comarcal del Berguedà.

L'Agència de Desenvolupament del Berguedà és, per tant, una entitat sorgida de la suma de les iniciatives públiques i privades de la comarca³¹ que pretén ser una veritable eina de promoció econòmica, turística i generadora d'ocupació al Berguedà.

Vol ser una organització de referència i esdevenir una marca essencial per incrementar la competitivitat, la cohesió econòmica i social del Berguedà, tot afavorint un ecosistema i els seus actors a partir de fomentar la cooperació.³² L'Agència aglutina antics agents com per exemple el Consorci del Parc Fluvial del Llobregat. També l'Agència és la propietària de la principal pàgina de referència en turisme de la comarca: elbergueda.cat.

També coordina o fomenta algunes activitats culturals de la comarca com el Festival d'Estiu de la Baells, les Jornades de les Colònies Industrials o la gestió i dinamització d'alguns elements patrimonials com ara el Monestir de Sant Llorenç i la Torre de l'Amo, entre d'altres, per posar tres exemples.

✓ Pressupost públic en cultura

Com a indicador comparatiu per conèixer l'abast de la intervenció pública en cultura es procedeix a l'anàlisi dels pressupostos en cultura dels diferents ajuntaments de la comarca en l'exercici 2017 a partir de les dades facilitades pel Sistema d'Informació Econòmica dels Municipis de la Diputació de Barcelona.

Cal destacar que **no es disposa de dades de sis municipis de la comarca**, el més rellevant per nombre d'habitants i pel seu pes simbòlic en el territori és Berga, **per tant l'anàlisi és necessàriament parcial**. Les dades disponibles indiquen un total de 1.617.017,29€ de pressupost en cultura en 2017, la qual cosa implica un 5,7% del pressupost total.

31 La integren el consell comarcal del Berguedà, 30 municipis de la comarca, la Cambra de Comerç de Barcelona – delegació Berguedà, l'Associació Comarcal d'Empresaris del Berguedà, el Gremi d'Hosteleria i Turisme del Berguedà i UGT.

32 Extret de: <http://www.adbergueda.cat/l-agencia/el-nostre-adn.php>

Taula 8 Pressupostos dels municipis del Berguedà (2017). SIEM.

Municipi	Població	Pressupost cultura	Pressupost Ajuntament	% cultura	Despesa en cultura / hab.
Avia	2.249	161.745,2 €	2.637.537,3 €	6,1%	71,9 €
Baga	2.149	150.776,0 €	1.766.762,2 €	8,5%	70,2 €
Berga	16.115				
Borredà	480	17.572,3 €	769.831,4 €	2,3%	36,6 €
Capolat	99	480,0 €	311.373,2 €	0,2%	4,8 €
Casserres	1.557	70.478,5 €	1.268.543,7 €	5,6%	45,3 €
Castell de l'Areny	69	12.245,0 €	238.321,8 €	5,1%	177,5 €
Castellar de n'Hug	159	21.729,8 €	770.226,0 €	2,8%	136,7 €
Castellar del Riu	166	13.192,4 €	396.310,2 €	3,3%	79,5 €
Cercs	1.166	117.914,2 €	1.692.806,4 €	7,0%	101,1 €
Espunyola, L'	240	10.567,4 €	331.287,9 €	3,2%	44,0 €
Fígols	42				
Gironella*	4.808	279.400 €	6.225.541,33€	4,48 %	58,11 €
Gisclareny	27	2.634,6 €	329.499,9 €	0,8%	97,6 €
Gósol**	228				
Guardiola de Berguedà	904	93.320,2 €	1.104.857,1 €	8,4%	103,2 €
Montclar	121	9.825,8 €	500.304,7 €	2,0%	81,2 €
Montmajor	459	24.063,6 €	748.004,5 €	3,2%	52,4 €
Nou del Berguedà, La	157	8.407,4 €	461.862,0 €	1,8%	53,6 €
Olvan	844	40.505,9 €	971.262,5 €	4,2%	48,0 €
Pobla de Lillet, La	1.097	75.004,3 €	1.671.899,4 €	4,5%	68,4 €
Puig-reig	4.086	361.701,8 €	3.888.876,5 €	9,3%	88,5 €
Quar, La	57	1.899,5 €	130.714,2 €	1,5%	33,3 €
Sags	155	10.376,4 €	292.388,8 €	3,5%	66,9 €
Saldes	275	39406,39	541705,32	7,3%	143,3 €
Sant Jaume Frontanyà	30				
Sant Julià de Cerdanyola	242	23.438,1 €	537.047,6 €	4,4%	96,9 €
Santa Maria de Merles	190	2.100,6 €	221.573,4 €	0,9%	11,1 €
Vallcebre	251	68.232,7 €	596.156,6 €	11,4%	271,8 €
Vilada	424				
Viver i Serrateix	173				
Totals comarca Berguedà**	22.007	1.617.017,29 €	28.404.693,95 €	5,7%	73,5 €

* Dades facilitades pel consell comarcal.

**El municipi de Gósol, tot i estar inclòs a la comarca del Berguedà pertany a la província de Lleida

**Els totals consideren aquells municipis dels quals hi ha informació pressupostària, independentment de l'origen de les dades.

Cal destacar que hi ha un repartiment percentual variable entre els diferents municipis. Hi ha municipis com Gisclareny o Santa Maria de Merles que el pressupost en cultura no arriba a l'1% del total del pressupost municipal però, en canvi municipis com Puig-Reig o Guardiola de Berguedà que es mouen en la franja del 8-9% o Vallcebre que amb un 11,4% és el municipi que percentualment més diners destina a cultura.

Des de l'òptica de la despesa pública en cultura per habitant tenim el municipi de Vallcebre destacat en la franja alta amb 271,8 euros mentre que a la banda baixa trobem molts municipis, concretament onze dels que tenim dades, per sota dels 60 euros. La mitjana del total de municipis dels quals es disposa de dades és de 73,5€ per habitant.

✓ Recursos humans del sector públic

Des de l'àmbit públic la figura executiva que lidera la iniciativa en el desenvolupament cultural d'un territori és el tècnic de cultura. És una figura que pren la iniciativa a l'hora de materialitzar les línies estratègiques de caràcter polític en aquest àmbit i vehicula les iniciatives pròpies de les entitats del territori.

És habitual que en municipis petits el tècnic el comparteixin entre diferents regidories. A la comarca del Berguedà, tant sols **Berga disposa d'un tècnic propi** en l'àrea de cultura. Gironella té un tècnic amb dedicació parcial i en els seus pressupostos apareix com a "dinamitzador cultural". **El CCB tampoc en disposa.**

b. Entitats

Les entitats culturals d'un territori són agents clau per al desenvolupament de projectes i iniciatives artístiques i culturals. Segons la Guia d'Entitats del Departament de Justícia de Catalunya³³, a la comarca hi ha 618 entitats registrades de les quals 306 són associacions culturals i una és una federació vinculada al món cultural. Aquesta informació, però, s'ha de relativitzar considerant dues variables: la primera és que pot haver-hi entitats registrades però que no tinguin una activitat continuada o bé que ja estiguin inactives; la segona, que en un territori existeixen molts col·lectius que orgànicament poden funcionar com una associació i que són actives però que no estan registrades.

Normalment són els ajuntaments els organismes que tenen actualitzada la base de dades sobre les entitats actives al el territori, estiguin o no legalment

33 http://justicia.gencat.cat/ca/serveis/guia_d_entitats/index.html

constituïdes. Per tant, per conèixer la tipologia d'agents que intervenen en un territori és necessari mantenir una relació permanent i fluïda amb els referents municipals.

Les tipologies d'entitats són molt variades i inclouen, entre d'altres: cultura tradicional i popular, teatre, corals i dansaires, música, fotografia, cinema, literatura i patrimoni.

De les entitats i col·lectius del Berguedà es podrien destacar:

- ✓ **El Konvent de Cal Rosal**³⁴: un projecte artístic multidisciplinar autogestionat situat en un antic convent de monges del segle XIX. És un espai de creació i difusió artística que transcendeix els llenguatges artístics i que té una vocació global amb la voluntat d'estar fermament arrelat al seu entorn territorial.

Treballen per ser espai de producció artística però també mantenen una programació de propostes artístiques multidisciplinars de manera continuada. A més, es programa una àmplia oferta formativa vinculada amb diferents registres artístics.
- ✓ **La companyia Tràfec Teatre**, que des de 1992 realitza accions performatives en l'àmbit escènic a través d'un llenguatge corporal. Les seves obres s'han pogut presenciar en diferents escenaris nacionals i internacionals.
- ✓ **La Coral Polifònica de Puig-Reig** és considerada una de les Corals no professionals més rellevants de Catalunya. L'any 1993, amb motiu del seu vint-i-cinquè aniversari, la Generalitat de Catalunya li va atorgar la Creu de Sant Jordi.
- ✓ **L'Agrupació Teatral La Farsa** de Berga té una notable trajectòria, guardonada amb el Premi de Cultura del Berguedà en la categoria de Difusió Cultural.
- ✓ **Civitascultura**, equip associatiu que programa i posa en valor el patrimoni romànic i industrial del Berguedà. Gestiona i dinamitza alguns elements patrimonials del Berguedà, mitjançant un concurs públic de l'Agència de Desenvolupament del Berguedà, vigent fins al 31 de desembre de 2019. Impulsa programació particularment al Monestir de Sant Llorenç i a la Torre de l'Amo de la colònia de Viladomiu Nou i programa visites a algunes esglésies romàniques del berguedà (Sant Quirze de Pedret, Sant Sadurní de Rotgers,

34 <http://www.konvent.cat/>

Sant Vicenç d'Obiols i Sant Vicenç del Rus). Dins del concurs es considera també la Mina de Petroli de Riutort, Guardiola de Berguedà, tot i que no s'ha trobat activitat vinculada a aquest element patrimonial.

Punts forts

- ✓ Comarca amb una interessant oferta de recursos culturals i naturals que destaca tant per la seva quantitat com la seva diversitat
- ✓ Patrimoni material: importància del romànic i industrial
- ✓ Patrimoni immaterial: rellevància de La Patum i Fia Faia
- ✓ Importància del patrimoni natural
- ✓ Territori actiu en el sector musical
- ✓ Dotació dispar d'equipaments al territori, però amb alguns de característiques i vocació supramunicipal.
- ✓ Existència d'iniciatives de col·laboració entre municipis o amb el Consell Comarcal

Punts febles

- ✓ Manca d'informació pressupostària de municipis – disparitat en el pressupost destinat a cultura
- ✓ Manca de recursos humans específics tant als ajuntaments com al Consell per desenvolupar tasques de tècnic de cultura
- ✓ Diversos municipis no compten amb els mínims establerts pel PECCat pel que fa als equipaments culturals
- ✓ No existeix un inventari fiable i actualitzat del conjunt d'entitats del territori

5

El Consell Comarcal del Berguedà

El CCB no disposa actualment a la seva cartera de serveis d'una línia específica de desenvolupament estratègic en l'àmbit cultural. Disposa de serveis vinculats a joventut, esports i ensenyament, per exemple, i després serveis vinculats a afers socials com igualtat, inclusió o mediació ciutadana. Això implica, addicionalment, que no té personal tècnic dedicat a la cultura dins de la seva estructura.

Actualment tenen vigents diversos plans, estudis i diagnòstics que recullen les accions a desenvolupar especialment en l'àmbit social:

- ✓ El Pla Intern d'Igualtat de Gènere (2018 - 2021)
- ✓ Diagnòstic de l'exclusió social al Berguedà (2013)
- ✓ Protocol per a la prevenció i la intervenció a l'absentisme al Berguedà (2016)
- ✓ Guia d'entitats i serveis per a persones amb discapacitat funcional al Berguedà (2016)
- ✓ Carta del paisatge del Berguedà (2007)
- ✓ Pla estratègic de mobilitat elèctrica Berguedà (2018)

L'orientació envers el suport i desenvolupament de polítiques de caire social queda reflectit també a la Memòria 2017 del Consell. En aquest document es posa de manifest la incidència en l'àmbit social, de joventut i de l'esport a banda de serveis d'assistència als municipis.

5.1 La intervenció actual en cultura

A Berga tenim l'**Arxiu Comarcal** del Berguedà que, a banda de facilitar la consulta del seu fons documental, organitza cursos i exposicions del seu propi fons o de col·leccions de l'arxiu. A més té un servei de visita guiada per a centres escolars i grups en visita concertada. Com a part de les seves competències, el Consell col·labora en la seva gestió.

També cal destacar la participació en les excavacions arqueològiques del jaciment del **Castell de Sant Ferran** (una part del qual és propietat del Consell), la promoció del **Premis de Cultura del Berguedà**, que ja en porten dues edicions i la col·laboració amb activitats culturals municipals, especialment a partir d'atorgar **subvencions** a les entitats que les organitzen.

En l'àmbit patrimonial cal destacar el finançament de més d'un milió d'euros a partir del Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER) per a l'execució del **Pla de Valoració del Patrimoni Industrial del Berguedà**.

Des de l'òptica pressupostària, el fet que el Consell Comarcal del Berguedà no ha tingut una línia clara d'actuació en l'àmbit de les polítiques culturals ha dificultat la lectura de l'abast de les seves accions en el context cultural. Si bé és cert que existeixen iniciatives concretes que s'han estat desenvolupant en el territori, com la gestió de l'Arxiu, la intervenció en elements patrimonials (que normalment els fons estan repartits en altres partides pressupostàries), el suport econòmic a les entitats culturals o la celebració des de fa dos anys dels Premis de Cultura, **seria necessari poder tenir més estructurada tota aquesta informació i els àmbits concrets** d'actuació per projectar més i millor la dimensió cultural de la intervenció del Consell.

Aquest any 2019 ja s'ha notat una clara millora a l'hora d'estructurar les partides pressupostàries i donar-les de majors recursos i de major sentit. Per tal de facilitar la lectura a l'hora d'explicar aquestes millores, es procedeix a incloure una taula comparativa dels pressupostos dels exercicis 2018 i 2019.

Taula 9 Taula comparativa dels pressupost 2018 i 2019 en cultura

Descripció	2018	2019	Comentari
Personal fix Arxiu (sou + complements + seguretat social)	28.776,39 €	29.545,48 €	La Generalitat aporta 35.000 € per finançar les despeses derivades de l'Arxiu, mentre que els ajuntaments de la comarca aporten poc més de 15.000 € per l'Arxiu i els treballs de recerca.
Publicacions cultura i compres de llibres	-	12.000 €	
Despeses culturals	-	2.257 €	
Material i despeses generals de l'Arxiu	20.611,81 €	20.227,26 €	
Autocars Patum	11.000 €	-	Han passat aquesta partida a Transports.
Edició treballs de recerca del Berguedà	2.200 €	-	Han passat aquesta partida a Edició de treballs de recerca.
Muntatge i manteniment carpes	5.000 €	10.000 €	Han incrementat la partida ja que l'any 2018 finalment el cost va ser d'uns 10.000 €
Subvencions a entitats culturals	-	20.000 €	El 2018 hi havia una partida de 20.000 € de subvencions que estava inclòs esports, educació i cultura. El 2019 han creat tres línies de subvenció amb 20.000 € cada una.
Quotes a entitats culturals	13.500 €	3.500 €	Han disminuït aquesta tipologia de quotes. Els 3.500 € són per al Casal d'Europa del Berguedà.
Premis àrea de cultura	-	2.220 €	Inclòs Premis de Cultura (1.500 €) + Premis fotografia (720 €).
TOTAL	81.088,20 €	99.749,74 €	El pressupost de 2019 de cultura representa el 0,44% del total del consell comarcal que és de 22.323.370,91 €

Font: elaboració a partir de les dades aportades pel Consell Comarcal del Berguedà

Com s'observa a la taula, el plantejament de l'equip del Consell a l'hora d'elaborar el pressupost en l'àmbit cultural ha experimentat canvis significatius. Per una banda s'ha rebaixat el pes relatiu de l'Arxiu Comarcal al conjunt del pressupost: el 2018 la suma del personal i el material representava el 60,90% mentre que el 2019 s'ha situat en el 49,89%.

Un segon element rellevant és que s'ha identificat una partida concreta de subvencions per a projectes culturals, un pas endavant força important que va en la línia de donar més rellevància als projectes artístics i culturals que el Consell vol implementar. El canvi també es visualitza a les quotes per a entitats, que deixen de percebre una quantitat de diners de manera ordinària.

I el tercer element, és la voluntat de treure de la partida de cultura elements que no li són propis, com els lloguers d'autocars per la Patum.

No surt reflectit en el pressupost la figura de personal ja que el Consell no disposa d'un tècnic específic de cultura.

Per últim, posar de relleu el **baix percentatge del pressupost de cultura (0,44%) sobre el pressupost general del Consell**. Una xifra i un percentatge que s'hauria de fer el possible per incrementar notòriament en els següents exercicis per poder desplegar amb unes mínimes condicions les línies estratègiques que es plantegen en aquest document.

Per altra banda, un element que també dificulta l'acció del consell comarcal és que a l'actualitat **cap municipi de la comarca té un Pla d'Acció Cultural o un pla estratègic vigent en matèria de cultura**. Tan sols Gironella va realitzar un Pla d'Equipaments Culturals l'any 2012 que va elaborar la Diputació de Barcelona. Per tant, des de l'òptica pública no s'ha pensat de manera estructurada estratègies de desenvolupament cultural al territori, i tota acció està vinculada a una línia estratègica més integral en el que l'element cultural, especialment el patrimonial i paisatgístic, està immers en una voluntat de desplegament d'un projecte turístic atractiu, com es pot apreciar en el següent punt.

L'estructura dins de l'equip tècnic del Consell és també feble en l'àmbit cultural. No existeix una figura ferma i consolidada que s'encarregui de manera integral de cultura. Actualment, l'equip de tècnics del Consell el conformen un tècnic d'educació, tres de joventut i dos tècnics de desenvolupament territorial. Tots ells amb el suport d'una persona en pràctiques.

És un dels tècnics en desenvolupament territorial el que està impulsant cert biaix vers l'àmbit cultural com a element de desenvolupament territorial. Aquesta feblesa en l'estructura tècnica fa difícil que el Consell, com a administració supramunicipal, pugui generar espais de trobada, de reflexió i d'intercanvi entre els responsables públics dels ajuntaments en matèria de cultura o es pugui impulsar una taula de treball més transversal entre agents públics i privats en aquest àmbit.

5.2 Plans i accions estratègiques de caràcter cultural amb la participació del Consell Comarcal del Berguedà

En els darrers anys, a la comarca del Berguedà s'han elaborat diversos documents i programes estratègics per fomentar el seu desenvolupament territorial. En tots aquests processos el Consell ha estat un agent actiu en la seva configuració.

Tots aquests documents estratègics, en major o menor mesura incorporen elements que s'aproximen o bé són propis de l'àmbit cultural. Per tant, amb la voluntat d'anar alineat amb les reflexions emeses en aquests processos, caldria tenir-los en compte a l'hora de copsar aquelles conclusions més rellevants i poder-les incorporar a la segona part d'aquest document.

De manera sintètica apuntem alguns dels documents:

✓ *Carta del Paisatge del Berguedà*³⁵: aquest document de l'any 2009 emergeix d'un dels principals objectius d'un Pla de Foment Turístic del Berguedà de l'any 2006 que incidia en la necessitat de millora del paisatge. Aquest document va ser un instrument de concertació d'estratègies entre els agents públics i privats per tal de promoure la millora dels paisatges i de la qualitat de vida de les comunitats mitjançant l'establiment d'objectius, acords i estratègies d'actuació.

El paisatge és un element central en la identitat col·lectiva d'una comunitat, que remet a valors històrics i estètics, i que esdevé una part fonamental del patrimoni tangible i intangible d'un territori.

L'element paisatgístic s'haurà d'incorporar d'alguna manera a una de les línies d'acció del Consell per al desenvolupament cultural i territorial del Berguedà.

✓ *La Via Blava del Llobregat*: el projecte de les Vies Blaves³⁶ és una iniciativa de la Diputació de Barcelona que té per objectiu fer transitable les lleres dels rius Llobregat, Anoia i Cardener, amb la voluntat d'enllaçar punts d'interès patrimonial i natural per tal de potenciar el turisme, l'esport i difondre el patrimoni cultural, paisatgístic i gastronòmic de les comarques de Barcelona.

35 Les Cartes al Paisatge s'impulsen des del Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya. A l'actualitat n'hi ha cinc. En el següent enllaç es pot accedir al document sobre el Berguedà: http://territori.gencat.cat/ca/01_departament/documentacio/territori-i-urbanisme/paisatge/carta_de_paisatge_del_bergueda/

36 Veure informació sobre el projecte: https://www.diba.cat/documents/553295/78947087/ViesBlaves_DOSSIERdePREMSA.pdf

El Consell i nou municipis de la comarca van presentar el 2018 un Pla de Foment del Turisme³⁷ per adequar diversos recursos i equipaments turístics al voltant de la Via Blava del Llobregat. El projecte s'ha agrupat en tres categories: creació de zones d'estacionament; creació i millora d'elements patrimonials; i creació d'itineraris temàtics.

La consecució d'aquest projecte, que compta amb el suport de la Cambra de Comerç del Berguedà i la Diputació de Barcelona, ha d'impulsar en un futur **proper el desenvolupament del territori a partir d'un dels seus grans actius: el patrimoni natural i cultural** i la seva riquesa paisatgística.

✓ **Estratègia berguedana:** és un projecte impulsat per l'Agència de Desenvolupament del Berguedà, el Consell Comarcal del Berguedà, diferents ajuntaments a més d'agents privats de la comarca per tal de consensuar col·lectivament els eixos estratègics de desenvolupament territorial i promoció econòmica de la comarca del Berguedà.

El resultat d'aquest procés va ser la redacció d'*Estratègia Berguedana 2015-2020*³⁸, un document que planteja el desenvolupament sostenible del territori a partir de quatre objectius:

1. Convertir el Berguedà en un territori sostenible i de qualitat que fomenti els seus valors endògens de natura i paisatge que reverteixin en la qualitat de vida dels seus habitants.
2. Impulsar la innovació i la competitivitat empresarial.
3. Impulsar l'emprenedoria per afavorir i potenciar la creativitat com a motor de desenvolupament econòmic mitjançant la creació d'un entorn favorable que actui en la població en totes les franges d'edat.
4. El capital humà com a base de desenvolupament econòmic afavorint la qualificació de les persones al llarg de la seva vida laboral, especialment entre els joves.

Aquests quatre objectius generals es concreten en quatre línies estratègiques d'actuació que contenen cadascuna diferents programes específics. Aquestes línies estratègiques són:

37 Veure informació sobre el projecte: <http://www.bergueda.cat/el-bergueda-planifica-un-total-de-13-accions-per-aprofitar-el-potencial-de-la-via-blava-del-llobregat/>

38 Veure el document a: http://www.adbergueda.cat/projectes.php?recurs_id=71&categoria=1&taula=mod_actuacions

- ✓ territori, sostenibilitat i medi ambient
- ✓ capital humà
- ✓ activitat econòmica i innovació
- ✓ sectors d'especialització

És en la línia de **sectors d'especialització** que la cultura pren certa rellevància ja que es concreta la necessitat de desplegar un pla de desenvolupament estratègic de turisme a la comarca i, en un dels punts concrets s'especifica la **necessitat d'implementar un model de desenvolupament sostenible fonamentat en elements com el paisatge, la natura, l'art i la cultura, la gastronomia, l'esport i la qualitat de vida.**

En aquest context, el mes de març de 2018 es va presentar la nova marca territorial del Berguedà: **Terra de Futurs**. Pretén que la comarca del Berguedà sigui més forta, més cohesionada i on la gent senti que hi té futur.³⁹

Per tant, l'objectiu és incrementar la visibilitat i la reputació del Berguedà a Catalunya i mercats de proximitat, incrementar el turisme de qualitat amb interessos i temàtiques emocionants, facilitar l'obertura d'empreses, especialment les relacionades amb l'economia verda, posicionar la comarca com a un destí per visitar, però també per establir-s'hi, enfortir el sentiment de pertinença al territori dels berguedans i fer que els governs locals mantinguin una relació més intensa i de confiança amb la ciutadania.

En aquest objectiu **la cultura hi té un paper rellevant per a la cohesió social, per l'impuls del sentiment de pertinença al territori i pel conjunt d'actius culturals que poden estimular de manera directa o indirecta l'economia i el desenvolupament de la comarca.**

5.3. El paper de la cultura en l'oferta de l'Oficina de Turisme del Berguedà

Tal i com s'indica en el document *Estratègia Berguedana 2015 - 2020*, el foment del turisme és un dels punts centrals en l'impuls de sectors d'especialització, fonamentat amb elements vinculats amb natura i cultura principalment, tal i com s'ha indicat anteriorment.

En aquesta línia, l'Oficina de Turisme del Berguedà fonamenta la seva oferta per atraure nous visitants en un apartat titulat *Descobreix el Berguedà*, que conté els

³⁹ Més informació: http://www.adbergueda.cat/posts/es-presenta-la-marca-territorial-del-bergueda-terra-de-futurs1088.php?recurs_id=1088

següent subapartats: natura, cultura, gastronomia, senderisme, turisme actiu, rutes en cotxe i salut i benestar.

Dins del subapartat de cultura es remarquen els museus, les colònies tèxtils del Llobregat, esglésies, santuaris, festes, fires i mercats i itineraris culturals. Bona part d'aquesta oferta està **relacionada amb el patrimoni i amb l'entorn natural**, una mica en sintonia amb part dels documents que anteriorment s'han apuntat.

En l'apartat festes es mencionen especialment aquelles més tradicionals dels diferents pobles de la comarca però **no hi ha una relació d'activitats o accions més relacionades amb la creació més contemporània o propostes dels diferents llenguatges artístics**. Aquesta informació es pot trobar més aviat a l'apartat de l'agenda.

La cultura està present en bona part de les propostes i suggeriments que des del portal web de turisme s'ofereix als visitants. **La cultura és un element integrador, que fonamenta els valors d'una societat, i que permet als territoris més despoblats disposar d'un actiu per estructurar el seu desenvolupament territorial.**

A tenir en compte

- ✓ Existència de diferents plans i accions que tenen parcialment una dimensió cultural i en els que hi participa el consell cultural: Carta del Paisatge Berguedà, Via Blava del Llobregat, Estratègia Berguedana.
- ✓ La cultura com a actiu fonamental a l'estratègia de l'Oficina de Turisme del Berguedà, especialment les de caràcter patrimonial, tradicional i popular.
- ✓ El Consell ja implanta accions puntuals en l'àmbit de la cultura: subvencions, premis, gestió de l'arxiu, excavacions arqueològiques, pla de valoració del patrimoni industrial. Tot i així, no disposa actualment a la seva cartera de serveis d'una línia específica de desenvolupament estratègic en l'àmbit cultural.
- ✓ El Consell no compta amb tècnic de cultura.
- ✓ Increment del 20% aproximat del pressupost de cultura el 2019, respecte al 2018, amb novetat d'una partida concreta de subvencions a projectes culturals.
- ✓ El pressupost de cultura de 2019 representa el 0,44% del total, del qual el 50% és encara per a l'Arxiu Comarcal.

6

Proposta d'estructura estratègica 2020 - 2025

6.1. Principis bàsics que han de definir les polítiques culturals del Consell Comarcal del Berguedà.

La primera part d'aquest document ens ha permès identificar, ordenar i descriure per una banda els principals actius culturals que disposa la comarca del Berguedà i, per altra, identificar quines són les prioritats polítiques i els recursos, especialment els humans i econòmics, que el conjunt d'ajuntaments i el Consell disposen per operar en el territori.

En el marc d'aquest context, s'ha de situar el punt de partida sobre el que s'ha d'iniciar una nova etapa de presència més estructurada del Consell al conjunt del territori en l'àmbit de les polítiques culturals.

El Consell disposa actualment d'uns recursos que, malgrat les millores d'aquests darrers mesos, són encara insuficients per poder abordar amb certa ambició les necessitats que sorgeixen del sector cultural en un territori amb un elevat percentatge de municipis amb escassos recursos, i amb una població per sota dels 1.000 habitants.

La rellevància del Consell en aquest context s'accentua i pren una posició de centralitat pel que fa al desenvolupament i a l'equilibri territorial en l'exercici de les seves funcions d'assistència i cooperació que li corresponen d'acord amb les necessitats dels diferents municipis. Aquesta centralitat s'estructura en quatre paràmetres:

- ✓ equilibri territorial
- ✓ articulació i connexió del territori
- ✓ visió de les polítiques culturals des d'una visió transversal
- ✓ estructura de governança

La voluntat del CCB de ser un agent actiu i amb una estratègia clara i definida en el marc de les polítiques culturals s'ha de concretar tenint clara la posició davant de tres tensions o paradigmes que s'han pogut identificar en l'apartat de diagnosi d'aquest document:

- ✓ Tensió 1: governança o límits competencials
- ✓ Tensió 2: global o local
- ✓ Tensió 3: democràcia cultural o dimensió econòmica de la cultura

Tensió 1: Voluntat d'incidència o límits competencials

És a dir, cal definir bé quin és el paper que ha de tenir el Consell com a agent actiu en les polítiques culturals i com a administració supramunicipal d'acord amb les seves possibilitats, però tenint en compte el marc de les seves competències.

En aquest sentit, el CCB ha de saber trobar l'encaix com a administració de referència al territori en política cultural, especialment per als municipis més petits. És important definir el seu marc d'actuació i establir els **mecanismes més eficients d'interlocució amb els ajuntaments**, amb les **entitats** i també amb **altres administracions** com la Diputació de Barcelona i la Generalitat.

A més, ha de saber projectar de manera nítida les seves línies estratègiques sumant el màxim consens del conjunt d'agents territorials tant de l'àmbit públic com privat.

Tensió 2: Global o local

Aquest segon paradigma és saber trobar el punt d'equilibri entre donar suport i incentivar iniciatives que tinguin una vocació que transcendeixi la comarca del Berguedà i donar suport i incentivar aquelles iniciatives més locals, menys professionalitzades i la transcendència de les quals reverteix principal i especialment en el territori.

Aquest equilibri no és sempre fàcil de determinar, especialment en els contextos on els recursos són escassos i els àmbits i les possibilitats de donar suport són elevades. Posar excessiu èmfasi en un dels dos bàndols no és aconsellable i gairebé podríem dir que factible.

Saber trobar un punt d'equilibri en aquest paradigma ha de ser un dels elements que el CCB ha de saber identificar, posicionar-s'hi i poder situar-hi el punt de partida per desenvolupar les línies estratègiques des de l'àmbit de les polítiques culturals.

Tensió 3: Democràcia cultural o dimensió econòmica de la cultura

El tercer element que cal definir és en quin punt d'equilibri situem l'acció pública en l'àmbit cultural del CCB entre aquests dos paradigmes. És a dir, si es prioritza les accions més vinculades a la promoció de la participació de la ciutadania, en la diversitat cultural i en fonamentar l'accés de la població a la cultura o bé, si es prioritza impulsar o donar suport a projectes que poden tenir un rèdit quantificable vers el territori.

En moltes ocasions un extrem del paradigma no és excloent de l'altre, però sí que cal definir i deixar clar el **sentit de les polítiques públiques** del Consell d'acord amb aquests principis.

En el context del Berguedà, on hi ha altres organismes que vetllen pel desenvolupament territorial, el sentit de les polítiques públiques impulsades pel Consell en relació a la cultura haurien de propendir a la democràcia cultural, tot i que puguin tenir una repercussió econòmica en el territori.

La mirada sobre aquestes tres tensions ha d'estar sempre present en la definició de les polítiques públiques, cal identificar el punt d'equilibri sobre el que el Consell es vol posicionar, ja que ha de ser a partir d'aquest que es podrà **definir i identificar el sentit i la lògica d'acció de les polítiques públiques** com a administració supramunicipal.

6.2. Estructura bàsica sobre la que fonamentar les polítiques públiques del Consell Comarcal del Berguedà.

La finalitat d'aquest punt és estructurar els àmbits i les àrees d'acció, és a dir, definir el terreny de joc sobre el qual el CCB ha de desenvolupar les seves polítiques públiques en l'àmbit cultural.

No és objecte d'aquest document definir a quin projecte donar major suport o quina acció requereix major pressupost públic, ja que fer-ho ens abocaria a realitzar un document amb la mirada a curt termini, i amb tota seguretat hauríem d'aprofundir molt més en el coneixement de cada un dels projectes en curs, sinó que el que planteja aquest document és estructurar el marc d'acció sobre el que encarrilar l'acció del Consell en el mig termini.

Partint d'aquesta premissa, es plantegen quatre àmbits d'acció que d'alguna manera donen resposta i ens ajuden a situar el punt d'equilibri de les tensions o paradigmes que s'han mencionat en el punt anterior i que, contribueixen a estructurar el marc en què el CCB hauria de fonamentar la seva intervenció en les polítiques culturals del territori.

A continuació es defineixen els quatre àmbits d'acció i en els següents apartats s'especifica com hauria de ser el seu desplegament amb la definició d'algunes línies i accions més concretes a més d'enumerar els principals agents implicats i una proposta de calendari d'implementació.

Els quatre àmbits d'acció son:

- a. dinamització de l'activitat cultural
- b. foment de la participació
- c. mirada local, projecció global
- d. sistema de governança

a. Dinamització de l'activitat cultural

En un context com el de la comarca del Berguedà, amb una orografia intensa conformada amb diverses valls que agrupen petits municipis i amb una pèrdua i envelliment constant de la seva població, a més de concloure que bona part dels seus municipis no tenen uns recursos, tant d'equipaments, infraestructures ni pressupostaris, prou reeixits per poder accelerar el desenvolupament cultural local, posa de manifest la conveniència de que el Consell Comarcal del Berguedà assumeixi un paper subsidiari o un de més actiu que no pas altres consells comarcals de Catalunya en l'àmbit cultural.

En aquesta lògica, el desplegament d'aquesta línia d'acció està enfocada principalment a identificar aquells àmbits en què el Consell Comarcal pot incidir d'acord amb les seves competències. Com s'observa més endavant, en el moment que s'especifiquen accions concretes a desenvolupar, el rol del Consell a cada acció és divers: en ocasions serà merament un facilitador de processos (crear xarxes, generar complicitats, fer de mediador entre administracions locals o entre iniciatives culturals, etc), en altres ocasions pot tenir un paper més actiu, més de lideratge, i finalment pot tenir un paper més passiu però donant un suport puntual (pot ser des d'una subvenció a facilitar un recurs, etc).

Per tant, les diverses propostes que s'inclouen en aquest eix tenen com a objectiu contribuir a desenvolupar una vida cultural més diversa, dinàmica, participativa i atractiva per al conjunt de la població, mitjançant l'aposta per les fortaleses ja existents en la realitat cultural de la comarca del Berguedà, un millor aprofitament del potencial poc explorat, el foment d'una oferta cultural més estable i diversa, i l'exploració de les derivades socials i econòmiques de l'activitat cultural.

El conjunt de propostes d'acció que emanen d'aquesta àrea s'estructuren a partir de tres eixos, que posteriorment es desenvolupen a partir d'accions concretes tal i com s'especifica més endavant:

- ✓ **Suport en les activitats de caràcter municipal:** és a dir, identificar quina podria ser l'aportació de valor que el Consell podria aportar per tal de facilitar el desenvolupament d'iniciatives culturals al Berguedà.
- ✓ **Enfortiment i diversificació de l'oferta cultural:** aquesta línia respon a la necessitat de fomentar sinergies i crear xarxes entre agents públics i privats per estimular l'enfortiment d'una oferta cultural més rica i diversa. En algunes ocasions des d'una vessant més de lideratge, de prendre la iniciativa per tal d'esdevenir motor d'aquest treball compartit, i en altres ocasions generant les condicions per tal que els agents trobin l'espai de confluència. En aquest apartat també aprofundim mesures per treballar el desenvolupament de públics, per crear espais de diàleg entre les iniciatives culturals i col·lectius concrets de la població.
- ✓ **Impuls de rutes i altres iniciatives al voltant del patrimoni i l'entorn natural:** un dels grans valors del Berguedà és el seu patrimoni, tant material, immaterial com natural. Malgrat que actualment existeix una línia específica de treballar el patrimoni de la comarca per exemple des de l'Agència de Desenvolupament del Berguedà, és necessari que el Consell complementi la feina realitzada des d'aquest òrgan i estigui atent a poder desenvolupar noves iniciatives i sobretot vetllar per la seva dimensió divulgativa.

El desenvolupament d'aquests eixos es pot realitzar de manera escalonada segons les prioritats que es marquin des del Consell. Algunes d'elles requereixen tenir a disposició recursos econòmics però altres accions demanden més una pauta de treball, una metodologia i estructuració de les accions, en definitiva la voluntat per part de l'equip del Consell.

b. Foment de la participació

Quan una administració dissenya el seu plantejament per desenvolupar una política cultural normalment ha de posicionar-se entre dos eixos.

Per una banda, on posar el pes, és a dir recursos, de la seva acció: en la vessant sociocultural o bé en la vessant més econòmica. Dit en altres paraules, es prioritza més l'engranatge qualitatiu del teixit cultural i el seu públic o es posa més l'accent en assolir impactes quantitius rellevants a partir de l'acció cultural.

Per altra banda, l'administració també ha de prendre la decisió de si la seva predisposició és més activa (assumint rols de lideratge en diferents àmbits, com programant, creant espais i equipaments culturals, fomentant espais de relació, etc) o bé si el seu marc d'actuació és més passiu; és a dir, amb poca participació i tan sols donant subvencions i facilitant recursos.

El plantejament global d'aquest document però específicament d'aquest àmbit d'acció és la de situar el CCB més a prop de la vessant sociocultural a partir de tenir un rol força actiu.

Com s'ha mencionat en el punt anterior, la característica del territori així ho aconsella malgrat que no és habitual en molts dels consells comarcals de Catalunya.

A l'hora de traduir aquest posicionament es considera adient situar com un dels principals reptes en el desplegament de la seva estratègia en l'àmbit cultural la priorització de línies de suport i de treball que tingui com a finalitat el foment a la participació.

En altres paraules, la cultura s'ha d'abordar principalment a partir del seu valor intrínsec, per la seva capacitat de generar comunitat i identitat, per la facilitat en cohesionar socialment un territori. Per tant, com a principi bàsic el foment a la participació ha de ser un objectiu clar a desenvolupar des de diverses vessants i diferents àmbits.

L'apropiació dels valors culturals locals per part dels ciutadans, conjuntament amb una oferta cultural permanent d'interès, podria repercutir d'una banda en la contenció de la permanent migració de la comarca, i de l'altra en la captació de visitants interessats en aquests valors culturals, incrementant així l'activitat econòmica vinculada al turisme (hostaleria, restauració, etc).

El foment de la participació no disposa d'una vareta màgica aplicable a tots els casos per igual, per tant, cal que aquest principi estigui present en el conjunt de polítiques públiques tant del Consell com dels municipis. Però sí que es poden realitzar petites accions que sens dubte contribuiran a aquest objectiu transversal que s'ha d'incorporar al conjunt de polítiques públiques.

La participació des de la perspectiva de la intervenció del Consell Comarcal s'ha d'entendre tant des de la lògica de la **participació de la ciutadania** en les activitats i el gaudi de la cultura, com des de la **participació** en la generació i proposta d'activitats culturals.

Per tant, com a principi bàsic el foment a la participació ha de ser un objectiu clar a desenvolupar des de diverses vessants i diferents àmbits. Les propostes s'agrupen en:

- a. aquelles orientades a la participació dels ciutadans en les activitats culturals
- b. aquelles orientades a la implicació dels agents locals en la generació de propostes i en la vida cultural comarcal

El conjunt de propostes d'acció que emanen d'aquesta àrea s'estructuren a partir de quatre eixos, que posteriorment es desenvolupen en accions concretes tal i com s'especifica més endavant:

- ✓ **Oferta formativa:** dissenyada i executada conjuntament amb els diferents ajuntaments, especialment dels municipis més petits. La idea és fer arribar una oferta estructurada des de l'òptica divulgativa, adreçada a tots els públics.
- ✓ **Millores en la comunicació cultural:** necessitat de dissenyar eines i estratègies de comunicació per tal d'interactuar amb la ciutadania a més de posar de relleu els projectes i les iniciatives més rellevants de la comarca.
- ✓ **Foment del treball en xarxa:** voluntat d'introduir una cultura del treball compartit, del treball en xarxa, de el aprofitament de recursos a partir del principi d'economia d'escala. És especialment rellevant en un territori com el Berguedà amb una població dispersa i uns ajuntaments amb pocs recursos.
- ✓ **Contribuir en el desenvolupament de projectes de cultura i treball comunitari:** treballar conjuntament amb els ajuntaments de la comarca, especialment els de menys recursos, per dissenyar programes i iniciatives d'acció comunitària per fomentar i contribuir a la cohesió social del territori. Aquesta línia d'actuació contempla tant el disseny de programes concrets com incidir en la creació d'espais de relació per fomentar la interacció de la ciutadania.

El desenvolupament d'aquests quatre eixos es pot realitzar també de manera esglaonada d'acord amb les prioritats i les possibilitats de desenvolupament per part del consell comarcal. Bona part de les accions que es descriuran més endavant i que concreten els quatre eixos que s'acaben de mencionar, requereixen de la complicitat i participació dels ajuntaments i no tant de recursos econòmics.

L'èxit d'aquest eix es fonamenta principalment en la capacitat de seducció i empatia que es pugui generar amb els diferents ajuntaments. És probable, que el grau d'implementació haurà de ser progressiu ja que la incorporació dels ens locals serà escalonada i fins i tot discontinua. Per tant, és necessària la perseverança del Consell Comarcal fins i tot en moments de major dificultat, ja que és la clau per la fructificació del sentit en aquest àmbit.

c. Mirada local o projecció global

La importància social de la cultura radica, entre altres aspectes, en què ens atorga un fort sentiment de pertinença, contribueix decididament en la construcció de la ciutadania i és l'eina més decisiva quant a la cohesió social d'una comunitat.

És des de les administracions públiques que cal fomentar i preservar els elements que enriqueixen la cultura des d'una òptica participativa, oberta, accessible, horitzontal, activista i reflexiva, una cultura en xarxa sense centre ni perifèria.

En el marc d'aquest paradigma és necessari que el CCB posicioni les bases de suport i desenvolupament de les polítiques culturals. La sociocultura com a matèria sobre la qual construir les bases de l'acció pública en l'àmbit cultural.

Des d'aquest principi d'acció es poden desenvolupar estratègies i accions que en casos puntuals impulsin projectes arrelats al territori a tenir una projecció més global, entenent aquesta globalitat com a una manera de transcendir els entorns de la pròpia comarca, de participar en projectes en xarxa amb altres municipis i comarques de Catalunya, de participar fins i tot en algun projecte d'abast europeu.

En el marc d'aquesta àrea s'estructuren tres línies d'acció que tenen per objectiu donar suport i dotar de recursos les iniciatives culturals.

- ✓ **Sistemes de detecció d'iniciatives culturals:** per una banda, l'objectiu és dissenyar estructures que facilitin la detecció d'iniciatives emergents i crear línies de suport específiques a propostes innovadores i, per altra banda, contribuir a establir mecanismes per donar visibilitat a projectes i iniciatives rellevants per la seva trajectòria o pel seu caràcter innovador de l'àmbit comarcal.
- ✓ **Servei d'acompanyament de projectes i entitats culturals:** l'objectiu és facilitar la professionalització de les iniciatives culturals a partir d'oferir espais de formació i desenvolupament i promoció. Com s'especifica més endavant, la clau en aquest punt és assolir aliances amb àrees de desenvolupament

empresarial tant del consell comarcal com altres agents del Berguedà com altres recursos que poden oferir altres administracions, com la Generalitat de Catalunya.

- ✓ **Participació en l'elaboració de projectes europeus:** d'acord amb el doble objectiu de dimensionar internacionalment un projecte local i de cercar finançament europeu per al seu desenvolupament, es considera adient estudiar la possibilitat de participar en l'elaboració d'un projecte finançat per la Comissió Europea. En els darrers temps, el Berguedà ha presentat algunes propostes en el marc del programa FEDER, vinculades en l'àmbit patrimonial. La proposta aquí seria explorar altres possibilitats, especialment les vinculades amb la Direcció General d'Educació, Joventut, Esport i Cultura.

De les tres línies que s'ha apuntat, especialment en la primera es necessiten els recursos econòmics per donar suport explícit a les iniciatives culturals. En la segona i tercera es requereix principalment la capacitat d'arribar a acords i saber identificar les oportunitats més adequades per al seu desenvolupament.

d. Sistema de governança

Un dels elements que ha sorgit del diagnòstic és el fet que no hi ha una relació estable ni un protocol clar de relació entre el Consell Comarcal i els diversos ajuntaments de la comarca.

La diversitat en la configuració de la comarca, amb tres centres urbans de més de 4.000 habitants , que concentren el 64% de la població, i 23 poblacions amb menys de 1000 habitants, fa que l'acció del Consell Comarcal en relació a cadascun d'ells sigui també diferenciada. Les diferències són també importants en relació amb els pressupostos de cultura, el nivell d'activitat cultural i la presència de recursos humans tècnics qualificats per a la gestió de la cultura.

El Consell Comarcal, per tant, no compta amb **interlocució tècnica** als ajuntaments més petits, i li és molt difícil tenir **informació actualitzada** de la realitat cultural de segons quines localitats. Sense aquesta informació, establir estratègies pertinents resulta molt complicat.

Així, la definició d'un sistema de governança ha de buscar **fer més sòlid i sostenible l'ecosistema de la cultura i el valor públic en què es recolza**, definint el rol que té el Consell en aquest ecosistema i establint formes de relació, sistemes i recursos necessaris per portar a terme les polítiques i accions culturals al territori.

D'aquesta manera, i entenent que el Consell Comarcal té un rol subsidiari en alguns municipis, i de facilitador o de suport en d'altres, un dels aspectes fonamentals serà la interlocució ordenada i permanent amb els diferents municipis per tal de tenir una visió actualitzada de la situació cultural i les necessitats particulars.

Un altre aspecte rellevant serà el foment de la col·laboració entre els agents públics, privats i associatius al voltant d'objectius compartits. Per poder portar a terme aquest suport, s'han de definir clarament aquests objectius compartits, i per tant s'han de trobar fórmules per al debat i el consens en l'acció cultural a la comarca.

El rol del Consell Comarcal en aquest ecosistema hauria de ser principalment el de mediació i la facilitació de les activitats d'altres i de l'accés de la ciutadania a la cultura, tot liderant iniciatives per aquells municipis que no compten amb recursos humans, econòmics ni tècnics per abordar la intervenció en cultura de forma autònoma.

En el marc d'aquesta àrea, doncs, s'ha platejat el desplegament de tres línies d'acció:

- ✓ **Definició del marc de relació amb els municipis:** és a dir, identificar el seu rol respecte els municipis d'acord amb la seva dimensió i identificar mecanismes de relació entre ells amb la voluntat de crear espais de trobada i reflexió.
- ✓ **Integració de les línies de treball i les mesures proposades en aquest document en les polítiques del Consell:** assumir les mesures explicitades en aquest document com el full de ruta de les polítiques culturals del Consell Comarcal en els propers anys i s'especifica la necessitat de procedir a una revisió de la seva validesa de manera permanent.
- ✓ **Més recursos humans i econòmics i orientació a la facilitació i mediació:** el darrer punt és procurar dimensionar els recursos que són necessaris per portar a terme el conjunt d'accions que es desprenen de les quatre àrees d'intervenció.

És important destacar la importància de crear una estructura mínima però ferma de persones que puguin pilotar el conjunt d'accions que s'han descrit. Sense aquest mínim, a banda de la partida pressupostària, es fa impossible pensar en portar a bon port el conjunt d'elements descrits en tot aquest document.

7

Línies i accions de desenvolupament dels quatre àmbits d'acció cultural

Després del plantejament conceptual dels àmbits d'acció que han d'inspirar la vocació pública del Consell Comarcal del Berguedà quant a les seves polítiques culturals, es procedeix a definir accions concretes en cada una de les línies que formen part de cada un d'ells.

En la descripció de cada acció s'afegeix informació sobre els agents implicats i una proposta de calendari que contempla tres escenaris:

- **Curt termini (2019 – 2020):** accions que o bé ja estan implementades o bé es poden implementar amb un període curt de temps. El requisit per a la seva implementació és la contractació d'un tècnic de cultura i un pressupost lleugerament superior al de 2019. Per facilitar la identificació es farà servir el color verd.
- **Mitjà termini (2021 – 2022):** accions que es poden assolir sempre que es contracti un tècnic de cultura i també una figura de dinamització a més de disposar d'una partida pressupostària que s'acosti al 2 – 3% del pressupost general del Consell Comarcal. Per facilitar la identificació es farà servir el color groc.
- **Mitjà – llarg termini (2022 – 2024):** accions que o bé la seva implementació final és fruit d'un llarg procés o bé que es requereix un suport extern. Per poder-ho implantar cal que la partida pressupostària sigui com l'apuntada en el punt anterior. Per facilitar la identificació es farà servir el color vermell.

En algunes de les accions que s'assenyalen en els següents apartats poden ser objecte de discussió de si es poden executar amb major o menor immediatesa. Hi ha diversos factors (com els recursos o el grau de preparació d'alguns dels actors, per exemple) que ho poden condicionar; per tant, és necessari anar avaluant contínuament cada acció per tal de detectar el millor moment i procedir a la seva implementació.

7.1. Dinamització de l'activitat cultural

En el marc de la dinamització de l'activitat cultural es plantegen tres línies de desenvolupament:

- a. suport a la gestió municipal en cultura
- b. enfortiment i diversificació de l'oferta cultural
- c. impuls de rutes i altres iniciatives al voltant del patrimoni i l'entorn cultural.

7.1.1. Suport a les activitats de caràcter municipal

La voluntat de incidència del Consell en l'àmbit cultural requereix la seva presència, especialment en aquells projectes que tinguin o puguin tenir una dimensió supramunicipal. Sovint els projectes es fonamenten en els recursos que es disposen i queden ancorats en l'àmbit local. En aquest sentit, un dels objectius del Consell hauria de ser la de **fomentar noves oportunitats**, la de **facilitar nous recursos i contactes**, la de **centralitzar tota la informació** relativa al desenvolupament cultural de la comarca, i en aquells casos que es considera convenient **intervenir de manera directa** per contribuir al desenvolupament del projecte cultural.

Cada ajuntament té la responsabilitat de conèixer a fons la realitat i les dinàmiques socials i culturals al seu territori d'influència. En aquest sentit, el diagnòstic del municipi, la identificació de debilitats i fortaleses, és una feina que ha d'esdevenir una constant en la dinàmica de l'administració local i ha de ser el pas previ per realitzar qualsevol tipus de política. Tot i així, el diagnòstic va deixar en evidència que aquesta informació no és fàcil de trobar de forma sistematitzada i actualitzada, deixant per tant l'elaboració de polítiques locals i supralocals al coneixement parcial dels agents involucrats.

En aquest sentit, es proposa desenvolupar les següents accions:

- ✓ **Creació d'eines de prospecció i seguiment de la vida cultural del territori:**
impulsar una base de dades amb totes les accions que de manera regular es produeixen al territori amb informació rellevant i segmentada per diferents camps. També seria convenient comptar amb informació actualitzada de tots els equipaments tant públics com privats de la comarca amb la normativa d'ús, si és que en disposen. La informació recollida ha d'estar a l'abast de tots els municipis i del conjunt de la ciutadania, amb informació constantment actualitzada pel regidor o tècnic municipal de cada municipi, o directament

pels agents culturals del territori. Aquesta informació permet, per una banda, el (re) coneixement mutu entre diferents projectes culturals i per l'altra és una plataforma per facilitar sinergies entre projectes o entre municipis per compartir o contribuir en un projecte, per facilitar la calendarització de les activitats i fins i tot per compartir recursos.

- ✓ **Suport a projectes singulars:** en ocasions sorgeixen grans idees que resten com a embrions que mai acaben de desenvolupar-se o queden en un format molt local i de petit abast. A través de la detecció que es pot realitzar a partir de la base de dades definida en el punt anterior, el Consell hauria de poder llegir l'oportunitat de contribuir al desenvolupament d'iniciatives potencialment interessants però que requereixen d'una empenta inicial. Una de les modalitats de suport pot ser a través d'un servei d'assessorament, que es descriu més endavant, o bé facilitant recursos que poden ser tècnics, d'infraestructura o de cofinançament. A banda, és convenient la presència del Consell en tots aquells projectes ja més consolidats però que tenen una lògica clarament supramunicipal. Aquesta presència pot concretar-se de diverses formes: suport en aspectes concrets, facilitar l'accés de col·lectius específics (transport), donant suport en difusió, etc. La lògica, per tant, és enfortir allò que s'ha anat consolidant però que té rellevància territorial i que pot millorar-se des d'aquesta perspectiva.
- ✓ **Facilitar l'accés a l'equipament tècnic:** considerant que els municipis més petits no compten amb grans recursos tècnics, i que l'ús d'equipament tècnic per activitats culturals sol ser puntual, el Consell pot tenir un paper negociador amb proveïdors especialitzats per aconseguir preus més accessibles per als ajuntaments. Així, tal com ara gestiona el lloguer de carpes, es podria emular amb recursos tècnics necessaris per al desenvolupament d'activitat cultural.

Agents implicats: Consell Comarcal del Berguedà, ajuntaments de la comarca, entitats i col·lectius.

Calendari:

- **Curt termini:** suport a projectes singulars.
- **Mitjà termini:** creació d'eines de prospecció i seguiment de la vida cultural del territori.
- **Mitjà termini:** facilitar l'accés a l'equip tècnic.

7.1.2. Enfortiment i diversificació de l'oferta cultural

En un territori amb una població dispersa en petits municipis amb pocs recursos, el paper del Consell esdevé essencial per tal de contribuir en l'impuls d'una oferta cultural més àmplia i diversa.

El seu **paper ha de ser d'agitador**, de **generador de sinergies** entre agents tant públics com privats, de **creador de xarxes i complicitats**, per tal de fomentar espais de treball conjunt que permetin a les entitats i creadors de la comarca poder disposar d'espais i oportunitats per desenvolupar el seu projecte.

En aquest sentit, el conjunt de petits municipis de la comarca tan sols poden plantejar-se desenvolupar iniciatives culturals des de la lògica de l'economia d'escala, des de la col·laboració i participació activa entre municipis i la col·laboració de les entitats. I el Consell té l'oportunitat d'esdevenir l'eina necessària per vertebrar una estructura que permeti portar-ho a terme i assolir els objectius d'enfortir l'oferta cultural.

A continuació es plantegen algunes accions concretes a desenvolupar:

✓ **Contribuir al desenvolupament d'un programa regular d'activitats culturals:** fomentar la creació d'un cycle anual d'activitats artístiques i culturals de petit format per tot el territori a partir d'assolir consensos amb el màxim nombre d'ajuntaments i agents possibles (com biblioteques, centres d'interpretació, centres i equipaments culturals diversos, entitats i artistes de diferents disciplines). En aquest sentit, s'hauria d'intensificar progressivament el nombre d'activitats, disciplines i espais per tal de garantir una oferta cultural continuada al llarg de l'any. Aquest cycle hauria de tenir **identitat pròpia** i s'hauria de desenvolupar tant dins dels equipaments dels diferents municipis com en l'espai públic.

Aquest cycle hauria de permetre que durant tot l'any hi hagués un **ventall divers d'activitats** en l'àmbit de les arts escèniques, música, cinema o literatura. El format de cada activitat pot ser també divers, des d'un espectacle, un taller o una conferència d'acord amb les possibilitats de cada municipi. A més de la diversificació pel que fa estils i escenaris, a l'hora de dissenyar la programació caldria tenir en compte l'equilibri entre les propostes locals (músics, companyies de teatre, associacions, talent emergent de totes les disciplines, etc) i les creacions convidades. També caldria tenir present una configuració de la programació atenent a col·lectius diversos (joves, gent gran, infants, etc).

- ✓ **Mesures per al desenvolupament de públics:** d'acord amb la idea de fomentar una major dinamització cultural en la comarca, seria convenient impulsar accions que facilitin la sensació de proximitat entre la població dels diferents municipis en la seva diversitat i l'oferta cultural existent a la comarca. Per fomentar que un major nombre de població participi de l'activitat cultural, seria convenient **prestar especial atenció als col·lectius que hi participen menys** sovint com són els joves o la població d'origen immigrant. De la mà dels diferents ajuntaments, seria convenient realitzar un petit exercici de consulta sobre interessos culturals i incorporar a l'oferta cultural propostes pensades específicament per aquests grups. Cada proposta cultural ha d'anar acompanyada d'una identificació del públic al qual s'adreça principalment i dissenyar les accions de comunicació en conseqüència. Finalment, en les activitats adreçades especialment a un públic juvenil en horari nocturn seria convenient posar a disposició mitjans de transport públic que connecti diferents municipis com ja s'està portant a terme en el marc de La Patum.

El paper del Consell podria ser el disseny i implementació de la consulta per tal que posteriorment els ajuntaments puguin generar programació ajustada a la demanda local.

- ✓ **Generar espais de foment a la creació:** d'acord amb la voluntat d'enfortir el teixit i l'oferta cultural, el Berguedà és un territori que té grans atractius per fomentar espais de creació artística, espais de residència on un col·lectiu artístic pugui venir a desenvolupar per un període concret un projecte cultural en un entorn natural i inspirador. De la mateixa manera que algun ajuntament ofereix bucs d'assaig per a grups de música o un col·lectiu d'activistes culturals van engegar el projecte del Konvent de manera autogestionada, pot ser una opció pensar en rendibilitzar períodes en què els equipaments municipals estan buits per habilitar algun espai de residència artística per a col·lectius d'arts escèniques o artistes visuals. La possibilitat de posar en marxa aquest projecte hauria d'anar acompanyada amb una estratègia per acostar aquests processos de creació al públic local, a les escoles a partir de dinàmiques formatives obertes, diàlegs creuats entre artistes i centres escolars o petites actuacions o assajos a porta oberta, per posar tan sols algun exemple.

El rol del Consell hauria de ser el d'identificar equipaments possibles i fomentar que els ajuntaments els posin a disposició de les residències. Probablement part de la definició serà si el Consell haurà de pagar les despeses d'utilització dels espais durant la residència. En qualsevol cas, hauria de ser el Consell qui vetlli perquè les residències tinguin un **retorn en el territori**.

Aquestes tres propostes s'han de plantejar a llarg termini malgrat que el seu desplegament ha d'efectuar-se de manera progressiva, d'acord als recursos disponibles, la capacitat de captar i seduir els diferents ajuntaments, les noves necessitats que es vagin detectant, les oportunitats derivades de la creació de nous equipaments i la col·laboració que es pugui establir amb festivals i projectes en curs.

Agents implicats: Consell Comarcal del Berguedà, ajuntaments de la comarca, entitats, agents culturals, col·lectius d'artistes i creadors.

Calendari:

- **Mitjà termini:** contribuir en el desenvolupament d'un programa regular d'activitats culturals.
- **Mitjà termini:** mesures per al desenvolupament de públics.
- **Mitjà – llarg termini:** generar espais de foment de la creació.

7.1.3. Impuls de rutes i altres iniciatives al voltant del patrimoni i l'entorn natural

La comarca del Berguedà és un territori ric en elements patrimonials i naturals tant tangibles com intangibles, tal com ha quedat plasmat al diagnòstic. En els propers anys el Consell hauria de fomentar sinergies amb diferents agents tant públics com privats del territori per tal de millorar, desenvolupar i posar en valor diferents elements patrimonials presents al territori: com la configuració del projecte de la Via Blava, les colònies industrials i altres elements patrimonials i naturals que ja estan portant a terme a través de contribuir al desenvolupament d'una oferta de rutes, visites i altres activitats culturals pensades tant per al públic de fora com local, que haurien de permetre a la població local descobrir elements menys coneguts de la història i la vida cultural de la comarca i aprofitar-ne els rèdits culturals, econòmics i socials.

Atesa la confluència d'interessos que existeix en aquest àmbit, seria convenient impulsar-ho conjuntament o des de l'Agència de Desenvolupament del Berguedà, de la que el Consell n'és membre, o bé en alguns casos impulsar-ho en sintonia amb agents públics, com alguns ajuntaments o la Diputació, i privats rellevants en la conservació i difusió del patrimoni. L'Arxiu Comarcal també hi hauria de jugar un paper significatiu.

En concret, en aquest àmbit es podrien desenvolupar accions com ara les següents:

- ✓ **Dinamització de noves rutes al voltant del patrimoni local i comarcal:** d'entrada, seria convenient analitzar l'actual oferta de turisme vinculada al patrimoni i detectar aspectes poc explorats i que puguin generar interès en els grups de visitants. Alhora, seria interessant donar més visibilitat exterior a les principals activitats del cicle festiu, tot afegint-hi elements que facilitin realitzar una estada més llarga a la comarca. En el disseny de noves ofertes caldria explorar la possibilitat de potenciar la col·laboració entre municipis del Berguedà per tal de generar una oferta conjunta, més rica, capaç d'atraure públic de fora i d'aportar elements distintius en termes de coneixement del territori i participació en activitats culturals úniques. En aquest sentit caldria que hi participessin els diversos agents afectats (tècnics del Consell, regidories, propietaris del patrimoni, empreses, entitats, etc.).
- ✓ **Organització d'activitats i elaboració d'elements divulgatius que afavoreixin la descoberta i la posada en valor del patrimoni per part de la població local:** per exemple, elaboració de publicacions o guies en format imprès o virtual, impulsar projectes de recerca, exposicions, conferències, activitats educatives, etc.
- ✓ **Formació a agents vinculats al patrimoni:** generar un programa de formació per als agents vinculats al patrimoni que permeti una millora en el valor afegit que es pot oferir des dels diferents elements. Així, la formació podria orientar-se des de l'òptica tecnològica (com generar rutes geolocalitzades, per exemple), de dotació de continguts, de complementarietat d'activitats, etc, i hauria de respondre a les necessitats dels diferents agents (hotels, cases rurals, restaurants, centres d'interpretació, etc.)

Agents implicats: Consell, regidories de Cultura i de Promoció Econòmica i Turisme, empreses (restauració, hostaleria, etc.), Arxiu Comarcal, propietaris de patrimoni cultural rellevant, serveis complementaris (hostaleria, restauració, etc), entitats de cultura popular i tradicional, etc.

Calendari:

- **Curt termini:** formació a agents vinculats al patrimoni.
- **Mitjà termini:** organització d'activitats i elaboració d'elements divulgatius que afavoreixin la descoberta i la posada en valor del patrimoni per part de la població local.
- **Mitjà – llarg termini:** dinamització de noves rutes al voltant del patrimoni local i comarcal.

7.2. Foment de la participació

El foment de la participació s'estructura en cinc línies, tres de les quals estan orientades a incrementar la participació directa de la ciutadania i les altres dues en fomentar la participació activa d'entitats en el teixit cultural.

- a. oferta formativa
- b. millores en la comunicació cultural
- c. programes de fidelització de veïns de la comarca
- d. foment del treball en xarxa
- e. desenvolupament de projectes de cultura i treball comunitari

7.2.1. Oferta formativa

Un dels mecanismes per apoderar les persones i vincular-les als continguts culturals és a partir de dissenyar una oferta formativa múltiple i variada tant en els formats (tallers, conferències, etc) com en els continguts. Aquesta oferta s'hauria de realitzar conjuntament amb els ajuntaments, especialment els més petits i que disposen de pocs recursos, i altres agents i, segons el contingut, s'adreça a diversos públics.

- ✓ **Reconeixement de l'entorn:** organització de càpsules formatives que permetin conèixer la història, el paisatge, la flora i la fauna o les aromes pròpies del territori. Aquestes càpsules haurien de ser impartides per organitzacions i col·lectius locals, l'Arxiu Comarcal, les biblioteques o personalitats de reconeguda rellevància del territori. El Consell pot també contribuir en la seva itinerància si es considera convenient.

- ✓ **Foment de les arts:** organització de càpsules formatives de diferents llenguatges artístics en diferents punts del territori amb la idea d'impartir continguts des d'una vessant lúdica i informal. Aquestes càpsules persegueixen un doble objectiu: per una banda, transmetre un coneixement i una passió per un llenguatge artístic determinat a la ciutadania que té menys possibilitats d'accés a aquests continguts (especialment els pobles més petits i col·lectius específics com joves, gent gran, immigrants, etc) i, per altra banda, transmetre aquests continguts en entorns informals, a racons de la comarca poc explorats. Per tal de portar a terme aquestes càpsules seria convenient arribar a acords amb les dues escoles municipals de música del Berguedà, amb els col·lectius de teatre professional i amateur i els teatres municipals, amb el col·lectiu del Konvent, a més d'artistes o col·lectius presents a la comarca.
- ✓ **Entre l'humanisme i la ciència:** un tercer bloc de continguts seria poder estructurar una oferta amb diferents ajuntaments de petites xerrades, conferències o fins i tot càpsules formatives de diversos dies, sobre temàtiques variades com història, història de l'art, religió, ciències naturals, biologia, etc. L'objectiu és poder facilitar espais de reflexió i aprenentatge, espais de discussió i espais de trobada. Alguns d'aquests continguts es poden realitzar en col·laboració amb els diferents centres d'interpretació que existeixen a la comarca o arribar a acords amb l'Escola d'Adults de Berga.

El desenvolupament d'aquestes tres tipologies d'oferta formativa s'ha d'adaptar segons les possibilitats d'entesa amb els ajuntaments, amb altres agents necessaris i amb els recursos disponibles. Idealment seria convenient tenir-ho estructurat d'aquesta manera ja que pots atraure un ventall més ampli de població però si no fos possible en el seu inici, seria interessant avançar amb aquells continguts que siguin més factibles de portar a terme sense oblidar que l'objectiu final és proporcionar la màxima amplitud possible de coneixement.

El rol del Consell hauria de ser el disseny i promoció de la oferta formativa, intentant generar economies d'escala i contactes que des dels ajuntaments més petits potser no tindran. Els costos d'implementació haurien d'anar a càrrec dels municipis i puntualment es podria donar suport econòmic si així es considera necessari.

Impulsar aquests brots de formació per tot el territori no és només facilitar un coneixement determinat al ciutadà, és crear comunió, crear xarxa i sentiment de pertinença, és generar espais de trobada entre ciutadans de diferents municipis. En definitiva, és apostar per crear ciutadania entre els habitants del Berguedà.

Agents implicats: Consell Comarcal del Berguedà, diferents Ajuntaments, centres d'interpretació del territori, Escoles Municipals de Música, Teatre Municipal de Berga, col·lectius de teatre, el Konvent, Escola d'Adults de Berga i artistes i col·lectius del territori.

Calendari:

- **Curt-mitjà termini:** elaboració d'una oferta formativa (reconeixement de l'entorn + foment de les arts + entre l'humanisme i la ciència).

7.2.2. Millores en la comunicació cultural

La visibilització de l'activitat cultural portada a terme al territori és una forma de potenciar i facilitar-hi la participació de la ciutadania i dels visitants.

En aquest sentit, una estratègia de comunicació resulta bàsica per desenvolupar correctament els plans i les accions de difusió. Aquesta estratègia ha de considerar tant la vessant analògica com la digital de la comunicació, i ha de definir clarament el paper dels municipis i els mecanismes de relació amb ells per tal de tenir la informació necessària a temps per comunicar-la.

El Consell hauria de liderar aquesta estratègia de comunicació, que no només recolza els municipis més petits -que probablement no tindran recursos per comunicar les seves activitats- sinó que fomenta el coneixement del que passa culturalment en tot el territori, afavorint per tant la participació de la ciutadania no només local (de cada municipi) sinó també d'altres municipis de la comarca o de fora.

Per tal de definir la estratègia de comunicació, és convenient tenir en compte:

- ✓ establir el mecanisme de relació amb els municipis i amb les entitats per tal que puguin aportar la informació detallada de les activitats que s'han de comunicar.
- ✓ facilitar l'ús de les eines que es defineixin (tant per l'usuari-ciudadà com per l'usuari-comunicador) és fonamental per l'èxit de la implementació.
- ✓ l'ús de les xarxes digitals permeten la difusió, la comunicació, la generació de comunitat al voltant de propostes i institucions, possibilita la transparència i facilita la legitimació de l'acció pública, a més de permetre un abast molt més ampli.

Per assolir aquest objectiu caldria desenvolupar les accions següents:

✓ **Elaboració del Pla de comunicació cultural del Berguedà**

S'ha de dissenyar una estratègia comunicativa tant analògica però especialment digital del conjunt d'activitats, serveis i processos culturals que tenen lloc a la comarca, tant en l'espai públic com en els equipaments.

Aquest pla s'hauria de realitzar en col·laboració amb els diferents serveis de comunicació dels diferents ajuntaments (si en tenen) i implicar-los en la seva implementació, com també implicar a aquells agents culturals rellevants del territori.

L'estratègia haurà de definir què s'ha de comunicar del que succeeix a cada municipi, ja que la mirada ha de ser de rellevància per al conjunt dels ciutadans de la comarca. En moltes ocasions no caldrà ni tan sols haver d'elaborar una informació però sí ser capaç de replicar i dimensionar una informació que ja existeix.

El pla ha de definir quines son les eines més adients per arribar al públic objectiu segons els interessos i la tipologia d'accions culturals.

- ✓ **Disseny d'una plataforma web:** un dels elements resultants del Pla de Comunicació ha de ser l'elaboració d'un portal web on es pugui posar de manifest les principals activitats que es desenvolupen tant en equipaments com en l'espai públic de la comarca. Aquest web, com ja s'ha comentat, ha de ser de ser fàcil d'actualitzar, de forma que sigui realment una eina útil per assolir l'objectiu de facilitar al conjunt de la població un major coneixement dels actes i activitats més significatius que es desenvolupen a la comarca.

✓ **Estratègia de xarxes socials**

L'ús de xarxes socials és quelcom essencial per a les administracions. Tanmateix, tenir un paper interactiu a les xarxes socials requereix una especialització per part dels ajuntaments i una coordinació i planificació de la seva actuació a la xarxa. Això vol dir conèixer bé el funcionament de la xarxa, establir unes pautes clares d'actuació i anar més enllà de l'ús merament propagandístic.

En aquest sentit es proposa:

- **Formació específica:** el Consell Comarcal podria invertir en millorar les competències dels seus equips, dels equips dels municipis i dels agents culturals en l'ús de les xarxes socials com a mitjans per identificar, comunicar-se i relacionar-se amb la ciutadania i els agents dels seus territoris, però també

per utilitzar-les com una font d'informació actualitzada de les dinàmiques que es generen al territori.

- **Dinamització distribuïda:** tot i que els departaments de comunicació o alcaldia dels ajuntaments ja solen comptar amb responsables de comunicació que fan la gestió de les xarxes socials, sovint la dinamització que es fa des de la institució és poc flexible, fet que dificulta la generació de comunitat. En aquest sentit, és important que es dinamitzin des de totes les àrees.
- **Flexibilització de la comunicació:** cal trobar la manera de flexibilitzar i dinamitzar les xarxes socials institucionals de forma àgil i ràpida, per poder seguir el ritme d'aquests mitjans. El control excessiu de les publicacions i la participació dificulta el posicionament de l'administració i, per tant, la capacitat d'incidir en l'entorn digital.
- **Donar valor a l'ús privat de les xarxes:** els responsables tècnics dels ajuntaments i del Consell tenen un gran coneixement de la realitat cultural dels seus municipis i, en ocasions, transmeten i fan ús d'aquest coneixement a les xarxes socials com a usuaris privats. Aquesta presència en l'entorn digital ha de considerar-se, per part dels ajuntaments, com un valor en el posicionament global de les administracions locals i en la seva capacitat de relacionar-se amb el teixit social i cultural del municipi.

Agents implicats: Consell (àrea de comunicació i tècnics territorials), Ajuntaments, entitats i equipaments culturals i socials.

Calendari:

- **Mitjà termini:** elaboració del Pla de Comunicació cultural per al Berguedà + disseny d'un portal web + estratègia de xarxes socials.

7.2.3 Programa de fidelització de veïns de la comarca

Un dels elements que ha sorgit en el diagnòstic és que cal enfortir la relació dels habitants de la comarca amb el seu territori, i que capti el valor cultural que té. En aquest sentit, es proposa explorar possibilitats d'afavorir la participació dels veïns de la comarca en les activitats culturals del territori. Així, es podrien explorar aliances amb altres agents públics (Diputació de Barcelona, Generalitat, Ajuntaments) i privats per tal de generar un catàleg de beneficis per als habitants de la comarca. D'aquesta manera, igual que el Carnet de Biblioteques de

Barcelona ofereix una sèrie de descomptes a diferents activitats i béns culturals, es podrien generar aliances a nivell local per afavorir l'ús dels habitants de serveis o activitats que potser tenen una orientació més turística.

Agents implicats: Consell, ajuntaments, entitats i equipaments de la comarca.

Calendari:

- **Mitjà termini:** identificació de possibles socis i la gestió i difusió del programa.

7.2.4. Foment del treball en xarxa

Un dels elements clau per al desenvolupament cultural del territori és entendre el treball compartit, el treball en xarxa com una metodologia de treball que s'ha d'incorporar en les dinàmiques del projectes culturals del territori. La necessitat de treballar de manera col·laborativa pren especial rellevància en contextos de població dispersa i de pocs recursos. El Consell, com a administració supralocal de proximitat, té l'oportunitat d'esdevenir un dels eixos vertebradors en aquest àmbit, ser un agent de referència en el seu impuls.

En altres apartats d'aquest document s'expliciten mesures que tenen a veure amb aquesta idea, però es posa de relleu la seva importància i la necessitat de realitzar una aposta decidida en aquest sentit.

Algunes de les accions que es podrien impulsar són les següents:

- ✓ **Suport econòmic i generació de comunitat: Convocatòria d'un programa de subvencions que prioritzi els projectes protagonitzats** per múltiples agents. Seria convenient pensar en una convocatòria de subvencions que vagin de manera directa a donar ajuda a projectes que impliquin un mínim de dos agents de diferents municipis, seguint una mica la lògica del programes de finançament de projectes europeus per part de la Comissió Europea. Aquesta programes no han de ser explícitament de caràcter cultural, però sí que han de tenir elements culturals en el seu desplegament. La idea és que a través d'aquesta tipologia d'ajudes es fomenti la col·laboració entre els agents culturals territorials. A banda de convocar aquestes subvencions, el Consell pot generar espais de trobada entre els projectes seleccionats amb la voluntat de fomentar la creació d'una comunitat cultural del Berguedà amb

la idea d'adquirir i de compartir coneixement i impulsar-ne les sinergies. Es pot desenvolupar a partir de l'organització d'una jornada anual en la que es faci una presentació dels projectes seleccionats, oferint una oferta formativa ajustada als projectes o altres mesures que s'ajustin a aquest objectiu.

- ✓ **Base de dades i recursos compartits:** la implementació d'un sistema de dades i recursos per a les entitats que s'hi vulguin inscriure és una altra iniciativa encaminada a facilitar la gestió dels projectes culturals. En aquesta base de dades es pot fins i tot pensar en desenvolupar un banc del temps; és a dir, un sistema de compartir gratuïtament habilitats personals a diferents projectes. Aquesta mesura es pot desenvolupar més o menys en funció de l'interès que pugui suscitar, però en tot cas el més rellevant és que les normes d'accés i participació d'aquesta base de dades ha d'estar molt ben explicada i amb una normativa d'ús explícita per evitar un ús poc adequat d'aquest servei. A banda de facilitar recursos a les entitats i projectes culturals també s'assoleix l'objectiu d'interpel·lar al coneixement mutu entre els agents culturals del territori.

Agents implicats: Consell, ajuntaments del Berguedà, entitats i col·lectius de la comarca.

Calendari:

- **Curt termini:** suport econòmic i generació de comunitat: convocatòria d'un programa de subvencions que prioritzi els projectes protagonitzats per múltiples agents. Aquesta convocatòria hauria de ser de caràcter anual i es podria també incorporar un segon filtre, de caràcter temàtic per exemple, si es considera adient fomentar alguna tipologia concreta de projectes d'acord amb el pla estratègic del consell comarcal. La creació d'un espai de trobada entre els projectes seleccionats en la primera edició d'aquesta tipologia de subvencions donaria un gran impuls a la voluntat de foment de treball en xarxa que el consell comarcal persegueix.
- **Mitjà - llarg termini:** base de dades i recursos compartits.

7.2.5. Desenvolupament de projectes de cultura i treball comunitari

La cultura és una eina clau per a la cohesió social d'un territori, per reforçar les diferents identitats tant individuals com col·lectives, i per reforçar els vincles d'una comunitat des de la diversitat.

És des d'aquesta òptica que la cultura té punts de trobada amb diferents àmbits de gestió pública, des de les polítiques de joventut, de benestar social, de promoció econòmica o des d'altres àrees segons els casos i les necessitats.

Des de la voluntat de **reforçar la dimensió transversal de la cultura** i construir aliances amb altres àrees del Consell dels diferents ajuntaments de la comarca, i amb entitats d'altres àmbits seria convenient impulsar des de les polítiques culturals iniciatives que permetessin als col·lectius específics participar plenament en la vida cultural amb un rol plenament actiu.

D'aquest àmbit es desprenen algunes accions concretes:

- ✓ **Dissenyar programes d'acció comunitària conjuntament amb altres àrees dels Consell i amb els ajuntaments de la comarca:** en primer lloc seria convenient teixir una metodologia de treball permanent i bidireccional amb les àrees i serveis comarcal de l'esfera social (Ensenyament, Joventut, Acció Social, Igualtat, etc.) per tal d'identificar els reptes més rellevants de la ciutadania sobre els quals pugui incidir l'acció cultural. En segon lloc, caldria establir mecanismes de disseny conjunt d'accions concretes que responguin als objectius marcats evitant al màxim que la rigidesa administrativa pugui esdevenir un impediment per a la seva execució. Cal fomentar la cultura d'estructures horitzontals i flexibles de treball per ser una veritable eina de treball transversal. En darrera instància, l'acció cultural hauria de ser conscient de manera creixent del seu potencial de contribuir a la cohesió social, tot identificant maneres d'apropar l'oferta cultural als col·lectius que hi participen menys i fomentant espais de trobada entre diversos segments de la població a través de l'acció cultural. En aquest àmbit es podrien desenvolupar, per exemple, accions de foment de l'accés a la cultura per a persones amb algun tipus de discapacitat, activitats participatives en l'espai públic als diversos municipis del Berguedà, que afavoreixin les aptituds creatives per part de la ciutadania en el seu conjunt i que alhora puguin atreure veïns d'altres municipis als pobles menys transitats, tallers creatius als espais de gent gran, activitats intergeneracionals, etc.

- ✓ **Impulsar els espais de proximitat com a laboratori de treball comunitari:** els equipaments són espais on conflueixen moltes de les iniciatives de caràcter comunitari, allà on les entitats, els col·lectius i les idees flueixen. Són **espais-laboratori** perquè no tenen només la funció d'acollir les activitats, sinó que són espais que **han de posar en contacte persones i idees tant dins com fora de les parets de l'equipament**. I són espais-laboratori perquè s'hi experimenta i on equivocar-se no és un error, sinó part del procés. La seva importància és cabdal i és per aquest motiu que és rellevant impulsar-ne als diferents municipis de la comarca. En aquest sentit, el Consell pot tenir un paper actiu especialment en els municipis més petits, amb pocs recursos, ja que pot contribuir fomentant que l'Ajuntament faciliti un espai de trobada, de creació i participació cultural per part de la ciutadania en general i de col·lectius específics i d'entitats en particular. Aquests equipaments de proximitat, que en ocasions seran tan sols sales en un horari limitat, seran reeixits sempre que hi hagi una figura de dinamització comunitària, que sàpiga dialogar i fer dialogar la comunitat i al mateix temps faci d'enllaç entre la ciutadania i els diversos serveis tant de l'ajuntament com del Consell. Les hores d'aquesta figura de dinamització podria ser l'aportació del Consell Comarcal als municipis amb menys recursos.

Agents implicats: Consell comarcal i ajuntaments.

Calendari:

- **Mitjà termini:** dissenyar programes d'acció comunitària conjuntament amb altres àrees del Consell i amb els ajuntaments de la comarca.
- **Mitjà - llarg termini:** impulsar els espais de proximitat com a laboratori de treball comunitari.

7.3. Mirada local – projecció global

El desplegament d'aquest àmbit es concreta amb tres línies d'acció cultural.

- a. sistemes de detecció d'iniciatives culturals
- b. servei d'acompanyament de projectes i entitats culturals
- c. participació en projectes europeus

7.3.1. Enfortiment de les iniciatives culturals i projecció exterior

La cultura és dinàmica per naturalesa de la mateixa manera que ho són les iniciatives artístiques i culturals. La tecnologia, els canvis demogràfics o l'aparició de nous llenguatges artístics fruit de processos d'hibridació són tres dels factors que contribueixen en l'evolució constant dels paradigmes culturals d'una comunitat.

Les estructures administratives sovint van a remolc dels canvis que es produeixen. Fins i tot, un mateix projecte, una mateixa entitat va canviant el seu plantejament, la seva manera de projectar-se a la societat, la seva manera de relacionar-se amb l'entorn. Ser capaç de captar aquests canvis, d'adequar-s'hi de la manera més ràpida possible, és un dels grans reptes de les administracions.

Per altra banda, el teixit cultural necessita sovint de mesures d'acompanyament per tal de desenvolupar els seus propis projectes, per aprendre a relacionar-se amb els tràmits de l'administració o bé per fer un pas endavant envers la professionalització i un millor accés als recursos de producció i distribució. Entre d'altres caldria analitzar el potencial d'aprofitar serveis de desenvolupament empresarial creats per altres agents, especialment de l'Agència de Desenvolupament del Berguedà.

En el marc d'aquest punt es planteja desenvolupar les següents accions:

- ✓ **Convocatòria de subvencions per projectes:** tal i com es realitza actualment, la línia de suport a entitats ha d'estar subjecte als projectes que han de desenvolupar les entitats i prioritzar aquelles propostes que tinguin una dimensió supramunicipal. És necessari defugir de la comoditat d'atorgar subvencions sistemàticament a les mateixes entitats si la iniciativa no ho justifica. En canvi, cal estar atent i donar suport, fins i tot més enllà de l'econòmic, a aquelles iniciatives que resten més al marge, que tenen menys capacitat de relacionar-se amb l'administració, cal en definitiva defugir de la percepció que les subvencions sempre beneficien a les mateixes entitats i que les que no són tant troncal dins de la comarca del Berguedà els és difícil accedir-hi.
- ✓ **Creació d'una línia de suport a iniciatives artístiques i culturals de caràcter innovador:** cal posar en valor aquelles iniciatives de nova creació, que tenen fins i tot elements de risc en la seva conceptualització i gestió. És necessari que qualsevol iniciativa artística i cultural pugui optar a tenir un suport públic per al seu desenvolupament.

- ✓ **Foment de projectes en xarxa entre comarques:** el treball en xarxa s'ha de pensar des d'una perspectiva que transcendeixi els límits de la pròpia comarca. Per tant, és necessari estar atent a l'hora d'impulsar iniciatives artístiques i culturals d'interès compartit entre municipis de dues o més comarques veïnes.
- ✓ **Convocatòria anual de Premis:** tal i com es porta realitzant des de fa un parell d'anys, la celebració dels Premis és una manera de donar visibilitat a projectes o persones que per les seves característiques mereixen una menció especial en el marc de cada edició. Més enllà del possible premi econòmic, el més rellevant és la seva significació, la seva capacitat de posar en el punt de mira de la comarca una personalitat, una entitat, un projecte o una iniciativa singular que, o bé per la seva trajectòria o bé pel seu caràcter innovador és rellevant donar-li un reconeixement. En aquesta mateixa lògica de donar rellevància a les iniciatives artístiques i culturals, seria convenient posar en valor els Premis de Fotografia que organitza l'Arxiu Comarcal per tal de donar-les-hi major visibilitat. Els Premis de Fotografia haurien d'entrar en la mateixa estructura de suport que es defineix dins del plantejament estratègic del Consell Comarcal.
- ✓ **Suport als processos de formació de les entitats:** d'acord amb la intenció que el Consell assumeixi un creixent rol de facilitador i que les entitats culturals realitzin més activitats conjuntes, seria convenient realitzar una enquesta de necessitats de formació detectades pels agents de l'àmbit associatiu. Aquest diagnòstic inicial hauria de donar lloc a accions puntuals o regulars de formació i enfortiment institucional, com tallers, intercanvi d'experiències entre entitats, compartició de recursos, etc. Es podria plantejar un programa de formació i acompanyament a iniciatives culturals que permeti professionalitzar iniciatives encara febles, i seleccionar aquelles amb més potencial per tenir un acompanyament proper per fer-la créixer. Aquest tipus d'iniciativa es podria plantejar amb el Servei Públic d'Ocupació de la Generalitat de Catalunya o altres organismes, per tal d'aconseguir el finançament necessari.
- ✓ **Incorporació de l'emprenedoria cultural als serveis de desenvolupament empresarial del Consell i de l'Agència de Desenvolupament del Berguedà:** seria convenient impulsar un diàleg amb l'Agència de Desenvolupament del Berguedà per tal de facilitar l'accés dels creadors i emprenedors culturals del Berguedà als programes de suport existents, tot atenent les especificitats de les iniciatives culturals i garantint que podran rebre un tractament adequat.

- ✓ **Informació i assessorament sobre altres serveis i recursos per al desenvolupament de projectes i empreses culturals:** d'acord amb la voluntat de millorar la comunicació cultural, adequar-la més a diferents públics i assumir un rol facilitador, el Consell hauria de vetllar per tal que els agents culturals locals tinguin accés a informació rellevant per al desenvolupament d'iniciatives empresarials en aquest àmbit. En d'altres, seria convenient informar d'activitats com la formació que ofereix el Servei de Desenvolupament Empresarial del Departament de Cultura de la Generalitat, com també informar de possibles convocatòries públiques per finançar projectes culturals a nivell nacional i estatal.
- ✓ **Accions de promoció de les iniciatives locals:** de manera puntual, seria convenient aprofitar algunes activitats culturals que se celebrin a la comarca amb participació de creadors locals emergent (un festival amb grups musicals del Berguedà, per exemple) per convidar a promotors del sector. També cal considerar la contractació del talent local en la programació d'activitats que porta a terme el Consell, en la línia del que s'ha fet amb els Premis i Tràfec teatre.

Agents implicats: Consell, Agència de Desenvolupament del Berguedà, ajuntaments de la comarca, entitats, artistes i col·lectius.

Calendari:

- **Curt termini:** convocatòria anual de Premis. La creació dels Premis ja fa dos anys que està funcionant. L'entrega es fa de manera itinerant per diferents municipis en cada edició per tal de procurar transmetre el principi de territorialitat. És important, com a mesura de reconeixement de la comunitat, continuar amb la seva celebració.
- **Curt termini:** accions de promoció de les iniciatives locals.
- **Mitjà termini:** convocatòria de subvencions per projectes de caràcter supramunicipal.
- **Mitjà termini:** creació d'una línia de suport a iniciatives artístiques i culturals de caràcter innovador.
- **Mitjà termini:** suport a processos de formació de les entitats.

- **Mitjà termini:** incorporació de l'emprenedoria cultural als serveis de desenvolupament empresarial del CCB i de l'Agència de Desenvolupament del Berguedà.
- **Mitjà termini:** informació i assessorament sobre altres serveis i recursos per al desenvolupament de projectes i empreses culturals.
- **Mitjà – llarg termini:** foment de projectes en xarxa entre comarques.

7.3.2. Implicació transnacional

Els programes de desenvolupament social i cultural que convoca anualment la Comissió Europea són també una plataforma que seria convenient explorar per tal d'assolir un doble objectiu: per una banda, poder desenvolupar fermament alguna iniciativa local amb finançament europeu i per l'altra, és una oportunitat d'entrar en contacte amb iniciatives europees similars i pensar conjuntament amb els socis del projecte la metodologia de treball i desenvolupament del projecte. I finalment contrastar-ho entre els socis i extreure'n les millors conclusions. El bagatge cultural i metodològic és gairebé sempre immensament superior als recursos que com a soci del projecte has d'invertir.

Per desenvolupar un projecte europeu cal tenir en compte els punts següents:

- ✓ **Identificació de les prioritats dels programes i anàlisi dels àmbits d'interès del territori:** fins al moment, el Consell Comarcal del Berguedà ha participat en algun programa FEDER de la Comissió Europea. A banda d'aquesta línia de finançament, la Comissió Europea també té altres prioritats més vinculades amb temàtiques socials, educatives, drets civils o mediambientals, per exemple, que es poden desenvolupar a partir d'accions socioculturals. És en aquest marc, que el Consell Comarcal pot trobar el seu encaix en programes concrets de la Direcció General d'Educació, Joventut, Esport i Cultura com per exemple l'Erasmus +, a més de programes d'altres Direccions Generals.
- ✓ **Identificació de possibles socis locals i internacionals:** el paper que pot desenvolupar una administració com el Consell pot ser molt variada. En funció dels programes pot tenir un paper més prominent o més d'acompanyament, segons les pròpies capacitats i el grau de voluntat d'implicació. Apostar per aquesta línia és també saber trobar socis locals i nacionals que puguin acompanyar el consell comarcal en la seva participació d'un programa europeu, fins i tot en la recerca de possibles socis europeus.

- ✓ **Participació en un projecte europeu:** entrar en l'engranatge d'un projecte europeu significa, entre d'altres aspectes, la necessitat d'assumir els compromisos que has assolit amb els socis del projecte, disposar dels recursos que requereix el projecte i complir escrupolosament amb el calendari i el ritme de treball que s'ha aprovat. Per tant, l'execució d'un projecte europeu ha d'estar precedida pel compromís i la responsabilitat de cada participant.

Agents implicats: Consell Comarcal del Berguedà, la Comissió Europea, entitats, empreses i altres agents tant locals, nacionals com europeus.

Calendari:

- **Mitjà – llarg termini:** identificació de programes i participació en projectes transnacionals.

7.4. Sistema de governança

El desplegament d'aquest àmbit es concreta amb tres línies d'acció cultural.

- a. definició del marc de relació amb els municipis
- b. integració de les línies de treball i les mesures proposades en aquest document en les polítiques del consell comarcal
- c. més recursos humans i econòmics i orientació a la facilitació i mediació

7.4.1. Definició del marc de relació amb els municipis

Les mesures i línies d'acció que es presenten en aquest document s'haurien de desenvolupar en la mesura del possible de manera uniforme pel conjunt de municipis de la comarca. Atès que bona part dels municipis no superen els mil habitants i que gairebé tots, excepte Berga i Gironella, no disposen d'un tècnic específic de cultura seria convenient que el Consell prioritzés les seves accions d'acord amb els recursos que disposa i de les capacitats d'autonomia de cada municipi.

D'aquesta reflexió se'n deriven principalment tres accions:

- ✓ **Municipis grans, acompanyament de processos culturals:** els tres municipis principals, Berga, Gironella i Puig-Reig, tenen entitat suficient per

desenvolupar per si mateixos les seves pròpies polítiques cultures. El Consell els hi ha de poder traslladar les línies mestres d'aquest pla per tal de cercar punts de trobada i identificar prioritats per tal de fer una estratègia conjunta sumant els recursos i els esforços. El rol del Consell amb aquests tres municipis passa més per donar suport i assessorament a projectes o línies de treball concretes, i no tant assumint un rol de lideratge. Un segon objectiu que hauria de perseguir el Consell és fomentar la implicació d'aquests tres municipis en els processos de treball en xarxa, ja que el seu coneixement, el seu bagatge i els seus recursos són molt valuosos per assolir plenament els objectius que s'han marcat en aquest document.

- ✓ **Municipis petits, lideratge dels processos:** a la resta de municipis el Consell hauria de desenvolupar un paper més actiu, liderant processos, donant un suport tècnic actiu i acompanyant les polítiques locals en l'àmbit de desenvolupament local. És en aquests municipis, segurament amb alguna excepció com Avià, que el desplegament d'una política cultural estructurada depèn gairebé en la seva totalitat de la presència i incidència del Consell en el dia a dia de la gestió. És per aquest motiu que bona part dels esforços en la cartera de serveis a oferir als municipis en l'àmbit cultural seria convenient de pensar-ho des d'aquesta òptica.
- ✓ **Creació d'una taula permanent de cultura:** seria convenient crear un espai de reflexió conjunt entre el Consell, els municipis i els principals actors del tercer sector i les empreses culturals per prendre decisions el més consensuades possible sobre les polítiques culturals al territori. En aquesta taula hauria d'estar-hi present el màxim nombre d'agents possible i, si s'escau, poder constituir taules de treball específiques sobre temàtiques concretes. Els acords que s'assoleixen en aquesta taula han de tenir en compte també les especificitats de municipis concrets, especialment els que desenvolupen de manera més decidida una política cultural pròpia, i les accions que desenvolupa l'Agència de Desenvolupament del Berguedà en l'àmbit cultural.

Agents implicats: Consell Comarcal i municipis del Berguedà.

Calendari:

- **Curt termini:** municipis grans, acompanyament de processos culturals + municipis petits, lideratge de processos.
- **Mitjà termini:** creació d'una taula permanent de cultura.

7.4.2. Integració de les línies de treball i les mesures proposades en aquest document en les polítiques del Consell Comarcal

Descripció: Els objectius, línies de treball i mesures específiques que es proposen en aquest document haurien de ser la base de la intervenció en política cultural del Consell Comarcal del Berguedà els propers anys, conjuntament amb altres prioritats específiques que es puguin generar en la conformació dels successius equips de govern, i els nous reptes que puguin aparèixer.

D'aquest apartat se'n deriven accions concretes, que es detallen a continuació:

- ✓ **Elaboració de plans culturals més explícits, amb memòries anuals:** a partir d'aquest document, el Consell i la taula permanent de cultura haurien d'elaborar plans anuals que concretin les mesures que es portaran a terme, l'actualitzin i permetin difondre els objectius i les accions previstes al conjunt d'agents afectats. Al finalitzar l'any, seria convenient elaborar una memòria d'activitats i accions per tal de fer balanç dels resultats i serveixi com a base per al següent pla anual.
- ✓ **Foment del treball transversal entre serveis del consell comarcal:** algunes de les mesures que es proposen en aquest document requereixen la col·laboració d'altres àrees i serveis del CCB. Seria convenient pensar en la creació de grups de treball que permetin la posada en marxa del servei o l'acció que es planteja i establir anualment les prioritats tant des d'una vessant política com tècnica.
- ✓ **Revisió periòdica:** és convenient que aquest document fos objecte de revisió cada 4 – 6 anys, per tal de revisar-ne el grau d'execució, valorar l'adequació dels objectius i determinar noves necessitats i propostes. L'avaluació s'hauria de fer amb la participació d'un grup de treball mixt: Consell, i la taula permanent de cultura, amb suport extern si es considera necessari.

Agents implicats: Consell (a nivell polític i tècnic) i Taula Permanent de Cultura

Calendari:

- **Curt termini:** elaboració de plans culturals més explícits i memòries anuals.

- **Mitjà termini:** foment del treball transversal entre serveis del Consell.
- **Llarg termini:** primera avaluació global d'aquest document.

7.4.3. Més recursos humans i econòmics i orientació a la facilitació i mediació

Descripció: la possibilitat de portar a terme el conjunt d'accions que s'esmenten en aquest document queda subjecte a un increment notori dels recursos, tant econòmics com humans. Si bé és cert que en el darrer exercicis el pressupost en cultura s'ha incrementat notòriament, no és menys cert que aquesta quantitat tan sols representa el 0,44% del pressupost anual. Seria convenient pensar en un increment gradual del pressupost fins arribar a xifres que s'acostin al 1% en el curt i mitjà termini i al 2 – 3% en el mitjà i llarg termini.

Pel que fa als recursos humans, el Consell no disposa d'una figura de tècnic específica en aquest àmbit. Seria necessari crear aquesta figura per tal de poder dur a terme el gruix d'accions i estratègies culturals. A més, amb la ferma voluntat que el paper que ha de desenvolupar l'administració comarcal en l'àmbit cultural ha d'anar més enllà de la gestió de subvencions, l'acompanyament a entitats i municipis, l'organització d'actes propis i la coordinació amb els municipis, i tendir cada cop més en desenvolupar un rol de facilitador de les activitats dels altres i de dinamitzador de les relacions entre agents culturals i entre aquests i la ciutadana, és necessari plantejar-se la necessitat de crear una segona figura en l'estructura del Consell, en aquest cas com a dinamitzadora comunitària.

Aquesta figura es fa més necessària especialment en un context com el Berguedà, amb escassos professionals de la sociocultura dins de les estructures municipals. Per tant, l'equip indispensable per poder desenvolupar mínimament les línies mestres d'aquest document hauria d'estar conformat per un tècnic de cultura, que assumiria la coordinació tècnica de tota l'àrea de cultural, i una figura de dinamització cultural.

D'aquest marc se'n desprenen les accions següents:

- ✓ **Creació de la figura de tècnic de cultura:** l'aposta per enfortir la cultura i situar-la com un dels eixos estratègics del CCB requereix repensar i dimensionar l'equip tècnic que disposa actualment el Consell. Esdevé una necessitat la creació d'una figura específica de cultura, que coordina tot el desplegament de les estratègies en aquest àmbit dins del territori i atent les

instruccions que l'equip de govern. Aquest tècnic també hauria de coordinar la figura de dinamització cultural i acompanyar-lo en els seus processos.

- ✓ **Incorporació d'una figura de dinamització cultural:** d'acord amb la voluntat de ser un agent actiu al territori, d'acompanyar els processos especialment en els municipis més petits i amb menys recursos, i de fomentar relacions més actives amb el conjunt dels agents públics, privats i associatius, seria convenient incorporar a l'organigrama tècnic del Consell una figura orientada a la dinamització de la vida cultural, amb funcions de relacionar-se amb els agents culturals, gestionar de manera quotidiana els programes del Consell, fomentar projectes conjunts i afavorir el desenvolupament de públics i la participació en la vida cultural.
- ✓ **Increment pressupostari:** l'aposta decidida per les polítiques culturals s'ha d'acompanyar d'una millora decidida des de l'òptica pressupostària. Moltes de les accions esmentades en aquest document tan sols seran viables si es doten amb un mínim pressupost. És per aquest motiu que seria convenient incorporar ja mesures específiques en els propers exercicis per tal de donar visibilitat a la importància de l'àmbit cultural en els pressupostos del Consell.

Agents implicats: Consell Comarcal del Berguedà

Calendari:

- **Curt termini:** creació de la figura del tècnic de cultura.
- **Mitjà termini:** incorporació d'una figura de dinamització cultural.
- **Mitjà termini:** increment pressupostari.

8

Definició de l'oferta de serveis i calendari d'implementació de les accions

A la part final d'aquest document s'adjunta un quadre resum dels tres primers àmbits d'actuació amb la voluntat de facilitar-ne la lectura i poder tenir de manera sintètica un resum gràfic de tots els àmbits i el conjunt d'accions que s'han detallat en els punts anteriors.

Per facilitar la definició de l'**oferta de serveis**, s'ha agrupat el conjunt d'accions en sis subapartats que responen a les diferents tipologies de serveis que pot oferir el Consell.

Són les següents: formació, subvencions, visibilització, acompanyament, recursos compartits i contribució en la programació.

Els quadres que es mostren a continuació pretenen vincular cada acció tant amb el seu àmbit d'actuació com amb el seu eix (vèrtex Y - mirada vertical) però també se les ha definit d'acord amb la tipologia de servei (vèrtex X - mirada horitzontal). Com que una acció podria estar involucrada en més d'una tipologia de servei, s'ha afegit en el quadre de l'acció el número de servei en la que també té incidència.

Tal i com s'ha definit en el document, cada acció manté el color que denota la temporalització en la implementació per facilitar la lectura visual del conjunt d'accions.

Com s'observa en els quadres següents existeix un cert predomini del color groc, és a dir, accions que requereixen una estructuració de l'equip tècnic del Consell i comptar amb una partida pressupostària més elevada.

Finalment, al final d'aquest quadres incloem un **gràfic específic** que fa referència a l'apartat sobre el **sistema de governança**, que segueix una lògica diferent i que marca com s'ha d'estructurar el Consell per poder desenvolupar amb plenes garanties les línies estratègiques definides en aquest document.

Dinamització de l'activitat cultural

Support a la gestió municipal en cultura	Enfortiment i diversificació de l'oferta cultural	Rutes i altres iniciatives al voltant del patrimoni i l'entorn natural
--	---	--

1

Formació

Formació a agents vinculats al patrimoni ⁴

Reconeixement de l'entorn + foment de les arts + humanisme i ciència ^{5 6}

2

Subvencions

Support a projectes singulars ⁴

Convocatòria projectes de múltiples agents ^{4 6}

3

Visibilització

Creació d'eines de prospecció i seguiment de la vida cultural del territori

Desenvolupament de públics ⁴

Dinamització noves rutes al voltant del patrimoni comarcal ^{1 4 5 6}

Elaboració Pla de Comunicació + Disseny Web + estratègia Xarxes Socials ^{4 5}

4

Acompanyament

Generar espais de foment de la creació ^{1 2}

Identificació possibles socis + gestió i difusió del programa

Impuls espais proximitat com a laboratori treball comunitari ^{1 5 6}

Incorporació de l'emprenedoria cultural als serveis de desenvolupament empresarial del consell comarcal

5

Recursos compartits

Facilitar l'accés a l'equip tècnic

Base de dades i recursos compartits

Disseny programes d'acció comunitària amb altres àrees consell comarcal i AJ. ^{3 6}

6

Contribució en programació

Contribuir en un programa regular d'activitats culturals

Organització activitats i elaboració elements divulgatius ^{1 3}

Foment de projectes en xarxa entre comarques ^{3 4 5}

Identificació de programes i participació en projecte transnacionals ^{3 4 5}

Foment de l'accés i la participació en cultura

Oferta formativa	Milleres en la comunicació cultural	Programa de creació i fidelització de públics	Foment del treball en xarxa	Desenvolupament de projectes de cultura i treball comunitari
------------------	-------------------------------------	---	-----------------------------	--

Support a processos de formació de les entitats ⁴

Convocatòria per projectes caracter supra-municipal

Linia suport iniciatives artístiques i culturals innovador

Convocatòria anual de Premis ⁴

Accions de promoció de les iniciatives locals ⁴

Informació i assessorament sobre altres serveis i recursos per al desenvolupament projectes i empreses culturals

Mirada local - projecció global

Enfortiment de les iniciatives culturals i projecció exterior	Implicació transnacional
---	--------------------------

Dinamització de l'activitat cultural

- Enfortiment i diversificació de l'oferta cultural
- Suport a la gestió municipal en cultura
- Rutes i altres iniciatives al voltant del patrimoni i l'entorn natural

1

Formació

Formació a agents vinculats al patrimoni ⁴

Reconeixement de l'entorn + foment de les arts + humanisme i ciència ^{5 6}

2

Subvencions

Support a projectes singulars ⁴

3

Visibilització

Convocatòria projectes de múltiples agents ^{4 6}

Foment de l'accés i la participació en cultura

- Oferta formativa
- Millores en la comunicació cultural
- Programa de creació i fidelització de públics
- Foment del treball en xarxa
- Desenvolupament de projectes de cultura i treball comunitari

4

Acompanyament

Convocatòria anual de Premis ⁴

Accions de promoció de les iniciatives locals ⁴

Mirada local -projecció global

- Enfortiment de les iniciatives culturals i projecció exterior
- Implicació transnacional

5

Recursos compartits

6

Contribució en programació

Dinamització de l'activitat cultural

- Support a la gestió municipal en cultura
- Enfortiment i diversificació de l'oferta cultural
- Rutes i altres iniciatives al voltant del patrimoni i l'entorn natural

Foment de l'accés i la participació en cultura

- Oferta formativa
- Millories en la comunicació cultural
- Programa de creació i fidelització de públics
- Foment del treball en xarxa
- Desenvolupament de projectes de cultura i treball comunitari

Mirada local -projecció global

- Enfortiment de les iniciatives culturals i projecció exterior
- Implicació transnacional

1

Formació

Support a processos de formació de les entitats

4

2

Subvencions

Convocatòria per projectes caracter supra-municipal

Linia suport iniciatives artístiques i culturals innovador

3

Visibilització

Desenvolupament de públics

4

Elaboració Pla de Comunicació + Disseny Web + estratègia Xarxes Socials

4

5

4

Acompanyament

Identificació possibles socis + gestió i difusió del programa

Informació i assessorament sobre altres serveis i recursos desenvolupament projectes i empreses culturals

5

Recursos compartits

Facilitar l'accés a l'equip tècnic

Disseny programes d'acció comunitària amb altres àrees consell comarcal i AJ

3

6

6

Contribució en programació

Contribuir en un programa regular d'activitats culturals

Organització activitats i elaboració elements divulgatius

1

3

Dinamització de l'activitat cultural

- 1 Suport a la gestió municipal en cultura
- 2 Enfortiment i diversificació de l'oferta cultural
- 3 Rutes i altres iniciatives al voltant del patrimoni i l'entorn natural

Foment de l'accés i la participació en cultura

- 4 Oferta formativa
- 5 Millores en la comunicació cultural
- 6 Programa de creació i fidelització de públics
- 7 Foment del treball en xarxa
- 8 Desenvolupament de projectes de cultura i treball comunitari

Mirada local -projectió global

- 9 Enfortiment de les iniciatives culturals i projectió exterior
- 10 Implicació transnacional

1

Formació

2

Subvencions

3

Visibilització

4

Acompanyament

5

Recursos compartits

6

Contribució en programació

1 Dinamització noves rutes al voltant del patrimoni comarcal

1 Generar espais de foment de la creació

1 Impuls espais proximitat com a laboratori treball comunitari

Base de dades i recursos compartits

3 Foment de projectes en xarxa entre comarques

3 Identificació de programes i participació en projecte transnacionals

Sistema de governança

Definició marc de relació amb els municipis

Municipis grans (acompanyament de processos culturals) + Municipis petits (lideratges de processos)

Creació d'una taula permanent de cultura

Implementació de les línies de treball del Pla en les polítiques del Consell Comarcal

Elaboració plans culturals més explícits + memòria anual

Treball transversal entre serveis del consell comarcal

Implementació de les línies de treball del Pla en les polítiques del Consell Comarcal

Creació figura tècnica de cultura

Incorporació figura de dinamització cultural

Increment pressupostari

Annexos

Annex 1

TIPOLOGIES D'INTERVENCIÓ EN CULTURA DELS CONSELLS COMARCALS DE CATALUNYA

Elaboració de catàleg entitats i grups culturals	Organització d'actes populars	Organització d'activitats culturals	Suport a ajuntaments i entitats per organitzar activitats culturals	Tramitació BCIL	Restauració i conservació de béns patrimonials
Alt Camp	Alt Camp	Alt Empordà	Alt Urgell	Alt Camp	Alt Urgell
Alt Penedès	Aran	Alt Penedès	Baix Ebre	Alt Urgell	Baix Empordà
Baix Empordà	Garrigues	Baix Llobregat	Cerdanya	Aran	Conca Barberà
Ribera d'Ebre		Cerdanya	Conca Barberà	Bages	
Ripollès		Garrigues	Garrigues		
Segarra		Gironés	Gironés		
Tarragonés		Pallars Sobirà	Montsià		
Terra Alta		Segrià	Osona		
		Solsonés	Pallars Sobirà		
		Tarragonés	Ripollès		
			Segrià		
			Tarragonés		

Sala d'exposició	Inventari patrimoni documental dels ajuntaments	Agenda Cultural	Suporta les associacions culturals	Assessorament i difusió del patrimoni cultural	Suport a la creació artística
Alt Camp	Alt Camp	Alt Empordà	Alt Empordà	Alt Empordà	Alt Empordà
Alt Empordà		Alt Penedès	Cerdanya	Garraf	
Alt Penedès		Baix Llobregat	Pla de l'Estany	Garrigues	
		Garrigues	Ribera d'Ebre	Gironés	
		Osona	Segrià	Moianés	
		Ripollès	Solsonés	Osona	
			Terra Alta	Pallars Jussà	
			Vallés Oriental	Tarragonés	

Organització concursos	Premis	Publicacions	Centre d'estudis i recerca	Gestió de museus i elements patrimonials	Gestió de les escoles artístiques o equipaments	Participació en projectes europeus
Alt Empordà	Alt Empordà	Alt Urgell	Cerdanya	Aran	Gironés	Cerdanya
Garrigues	Alt Penedès	Baix Empordà	Garrigues	Baix Empordà	Vallés Oriental	Pallars Jussà
Gironés	Conca Barberà	Gironés	Montsià	Cerdanya		
Maresme	Garrigues	Pla de l'Estany		Moianés		
Montsià	Ripollés	Segarra		Osona		
Solsonés	Segarra	Solsonés		Pallars Sobirà		
	Segrià	Tarragonés		Selva		
	Tarragonés			Urgell		

Annex 2

RELACIO D'ACCIONS I SERVEIS CULTURALS DELS CONSELLS COMARCALS DE CATALUNYA

Consell comarcal	Servei en cultura	A qui va dirigit el servei	Serveis que ofereix	Enllaç
Alt Camp	Sí	És l'àrea que s'encarrega de promoure la cultura i donar suport a les activitats culturals que promoguin les institucions públiques i privades i els particulars i que contribueixin al desenvolupament cultural, educatiu i social de les persones de la comarca de l'Alt Camp.	1-Catàleg de grups culturals de l'Alt Camp 2- Actes populars 3- Tramitació de la catalogació de béns immobles com a BCIL. 4- Espai d'exposició 5- Inventari del patrimoni documental dels ajuntaments de la comarca.	http://www.altcamp.cat/index.php/sc/ensenyamenticultura
Alt Empordà	Sí	Ajuntaments, entitats, associacions de la comarca, particulars	1- Agenda cultural 2- Sala exposicions 3-Suport a l'associacionisme cultural 4-Assessorament al patrimoni cultural 5-Activitats culturals 6- Suport a la creació artística 7- Concursos (concurs fotografia patrimoni) 8- Premis Empordà.	http://www.altemporda.org/
Alt Penedès	Sí	Ajuntaments i beques a investigació.	1- Nits a la fresca (subvenció a Aj.) 2- Agenda i catàleg d'activitats culturals 3- Premis a la participació 4- Premi a l'edició de Recerca Històrica 5- Premi Eduard Vendrell i Baqués de Viticultura i Enologia.	https://seu-e.cat/web/ccaltpenedes/govern-obert-i-transparencia/serveis-i-tramits/serveis/catalog-i-cartes-de-serveis
Alt Urgell	Sí	Ajuntaments i entitats	1- Patrimoni: inventari dels BCIL. Coordinació i promoció d'iniciatives de restauració de béns patrimonials, d'excavacions arqueològiques i museus comarcals. 2- Coopera amb ajuntaments i entitats per organitzar activitats 3- Edició de publicacions.	https://www.alturgell.cat/cultura
Alta Ribagorça	No té servei específic.			
Anoia	No té servei específic.			
Aran	Sí		1- Patrimoni (BCIL i BCIN) 2- Museus (xarxa museus, ruta del romànic a l'Aran, 3- Arxiu 4- Danses tradicionals	http://www.cultura.conselharan.org/index.php?lang=es

Consell comarcal	Servei en cultura	A qui va dirigit el servei	Serveis que ofereix	Enllaç
Bages	Sí		1- BCIL 2- Arxiu Comarcal	http://www.ccbages.cat/cultura/
Baix Camp	sí		1- Arxiu Comarcal	http://www.baixcamp.cat/serveis-als-municipis.htm
Baix Ebre	sí		Un dels objectius del Consell Comarcal del Baix Ebre és fomentar l'activitat cultural de la comarca del Baix Ebre i, de retruc, dels municipis que conformen el territori. El servei de Cultura pretén promocionar, dinamitzar i recolzar les activitats culturals que es porten a terme als municipis del Baix Ebre.	http://www.baixebre.cat/arees-dactuacio/foment-de-la-cohesio-social/cultura
Baix Empordà	sí		1- Gestió 2 monuments patrimonials 2 -Publicacions (guies de turisme de la comarca) 3- Senyalitzacions patrimonials 4- cercador d'actes culturals 5 - arxiu comarcal	https://baixemporda.cat/ca/cultura.html
Baix Llobregat	sí	Ajuntaments i entitats	1- Patrimoni (Jornades de Patrimoni) 2- Arxiu 3- Foment de la divulgació i coneixement sobre la realitat comarcal.	http://www.elbaixllobregat.cat/cultura
Baix Penedès	No té servei específic.			http://www.ccbp.cat/
Barcelonès	web no funcionant			
Berguedà				
Cerdanya	Sí	Ajuntaments , entitats,	1- Patrimoni local 2- Suport a Ajuntaments 3- Assessorament a entitats culturals 4- Organització actes culturals 5- Projectes de recerca comarcal 6- Membre projecte cultural Europeu LEADER,	http://www.cerdanya.cat/index.php/cultura-menu
Conca de Barberà	sí	Ajuntaments , entitats,	1- Programació anual amb Aj comarca 2-Conservació i divulgació patrimoni 3-Premis de recerca.	http://www.concadebarbera.cat/cultura
Garraf	sí		1- Promoció i difusió d'actius patrimonials, culturals i turístics.	http://www.ccgarrarf.cat/ambits/cultura-i-patrimoni.htm
Garrigues	sí	Ajuntament i entitats	1- Patrimoni 2- Conservació i difusió festes i tradicions 3- Assessorament i suport tècnic per desenvolupar iniciatives culturals a Ajuntaments i entitats 4-Premi Literari 5- Concurs de Teatre 6-Suport Centre Estudis Les Garrigues 7-Tramesa ajuts i subvencions Dept Cultura 8-Promoció i difusió d'una agenda cultural	http://www.ccgarrigues.com/ca/serveis/cultura

Consell comarcal	Servei en cultura	A qui va dirigit el servei	Serveis que ofereix	Enllaç
Garrotxa	No té servei específic			
Gironès	sí	Ajuntaments	1- Dinamització cultural: coordinació de projectes i serveis culturals. 2- Coordinació d'actuacions teatrals, musicals, exposicions, tallers, lloguer equips de música, elaboració de documents patrimonials. 3- Escenaris al Gironès. 4- Escola de Teatre 5- Escola Arts Aplicades. 6- Emergent, festival arts escèniques 7- Concurs fotografia 8 -Publicacions 9-Casa de cultura de Salt.	http://extra.girones.cat/girones/doc/consell/carteraserveis/carteraserveisCCG.pdf
Maresme	sí		1- Arxiu comarcal 2- Mostra literària	http://www.ccmaresme.cat/servei.php?id=32
Moianès	Sí	Ajuntaments	Té una carta serveis dividit per àrees. La cultura s'emmarca en Àrea 2: Territori, medi i assistència a municipis. Parla de Ecomuseu, patrimoni i cultura.	http://www.ccmoianes.cat/carta-de-serveis/carta-de-serveis-del-consell-comarcal-del-moianes/
Montsià	Sí	Entitats, artistes i col·lectius	Suport accions culturals d'entitats i artistes i investigadors de la comarca que la donin a conèixer. Coordinació i col·laboració amb els centres d'estudis del Montsià. Concurs pintura ràpida, poesia i relats breus. Ajuts per assistir Universitat Catalana d'Estiu	http://www.montsia.cat/cultura
Noguera	No té servei específic			http://www.ccnoguera.cat/
Osona	Sí		1- Suport difusió i aglotinar tots els elements, actes o manifestacions culturals que tenen un àmbit supramunicipal. 2- Subvenció actes de caràcter supramunicipal 3- Gestió Monestir Sant Pere Casserres 4- Consell assessor museus: òrgan de caràcter consultiu que informa i proposa iniciatives entre diferents museus de la comarca per tal de fomentar esforços conjunts.	https://www.ccosona.cat/serveis/serveis-ccosona/cultura
Pallars Jussà	No té servei específic		FEDER: remodelació de senders naturals i interpretació del patrimoni megalític.	https://www.pallarsjussa.cat/serveis/projectes-europeus/feder

Consell comarcal	Servei en cultura	A qui va dirigit el servei	Serveis que ofereix	Enllaç
Pallars Sobirà	Sí	Ajuntaments, entitats	1- Activitats culturals: informació i assessorament agents de la comarca especialment sobre beques, ajuts, premis i subvencions. Activitats de dinamització pròpies. Suport a activitats de dinamització organitzades per Ajuntaments i entitats. 2- Equipaments culturals: accions de suport a la seva gestió, ja sigui organitzant activitats com gestió del patrimoni cultural.	https://www.pallarssobira.cat/departaments/cultura
Pla d'Urgell	No té servei específic			
Pla de l'Estany	Sí	Entitats	1- Publicacions referides a la comarca. 2- Suport a entitats de la comarca tant en consulta com concessió subvencions.	http://www.plaestany.cat/les-arees/educacio-i-cultura/cultura
Priorat	No té servei específic			http://priorat.cat/content/serveis
Ribera d'Ebre	Si	Entitats	1- Suport a entitats, grups i iniciatives que treballen per al manteniment de la cultura riberenca. 2- Catàleg d'entitats culturals riberenques. 3- Ribera Music: catàleg de grups de música de la comarca.	http://www.riberaebre.org/serveis/cultura/
Ripollès	Sí	Entitats i Ajuntaments	1- Suport a iniciatives culturals de la comarca. 2- Agenda d'activitats culturals del Ripollès. 3- Premis literaris infantils i juvenils Joan Triadú 4- Guia sardanista de la comarca.	http://ripolles.cat/cultura/
Segarra	Sí	Entitats i Ajuntaments	1- Planificació d'accions culturals de la comarca. 2- 7Lletres: Premi literari. 3- Elaboració i suport a publicacions 4- Catàleg d'entitats i actiitats culturals populars de la comarca	http://www.ccsegarra.cat/arees/serveis-datencio-a-les-persones/educacio-i-cultura/direccio-i-gestio
Segrià	sí	Ajuntament i Entitats	1- Suport i coordinació amb Ajuntaments 2- Programar oferta cultural des de Comissió Cultura (sardanes, pubillatge, mostra fotogràfica, corals, Premis Fotografia i Relats curts) 3- Coordinació amb diferents ens culturals de la comarca. 4- Conveni amb altres agents empresarials, institucionals i personals.	http://www.segria.cat/arees/cultura/descripcio

Consell comarcal	Servei en cultura	A qui va dirigit el servei	Serveis que ofereix	Enllaç
Selva	No té servei específic		Arxiu i Castell de Montsoriu	https://www.selva.cat/portal/
Solsonès	Sí		1- Concursos (nadales, dibuix, fotografia) 2- Publicacions 3- Organització cicle musical Tr3ssors 4- Suport a entitats 5- Convocatòria anual d'ajuts 6- Ajuts directes a activitats.	http://solsones.ddl.net/secciodinamica.php?id=3912&id_seccio=8219
Tarragonès	Sí	Ajuntaments	1- Premis Tarragonés 2- Publicacions 3- Coordinació circuit exposicions 4- cicle contes a biblioteques 5- Serveis distingits 6- Arxiu documental 7- Teatre tarragonés: catàleg companyies amateurs i foment de circuit 8- Cicles cinema, música en diversos municipis 9- Conferències 10- Patrimoni	http://tarragones.cat/cultura
Terra Alta	Sí	Entitats	Programa suport a accions culturals amb subvencions. Catàleg grups culturals	http://www.terra-alta.cat/index.php/arees-i-serveis/cultura
Urgell	No té servei específic		Museu i arxiu	http://urgell.cat/blog/category/consell-comarcal-del-urgell/serveis/serveis-als-municipis/
Vallès Occidental	No té servei específic			http://www.ccvoc.cat/consell-comarcal/serveis
Vallès Oriental	Sí		Impuls de programes, accions o serveis per la millor difusió i apropiació de la cultura des de diversos àmbits. Gestiona Arxiu Comarcal i Jove Orquestra i Cor d'Escoles de Música	http://www.vallesoriental.cat/ambits/cultura/

Annex 3

Llistat BCIL - BCIN Berguedà

El Palau o Castell de Bagà	BCIN
Muralles de Bagà	BCIN
El Castell o Castell de Sant Ferran	BCIN
Castell Berguedà o Castell de Madrona	BCIN
Torre de la Serra de la Petita o Castell dels Moros, Fort de Luisa Fernanda	BCIN
Església de Sant Sadurní de Rotgers	BCIN
Castell de Casserres	BCIN
Castell de Castellar o Cal Tòfol	BCIN
Antiga fàbrica de ciment Asland al Clot del Moro o fàbrica i xalet del Clot del Moro	BCIN
Castell d'Espinalbet	BCIN
Església de Sant Quirze de Pedret	BCIN
Castell de Blancafort	BCIN
Castell de l'Espunyola o Mas del Castell	BCIN
Castell de Peguera	BCIN
Castell de Gironella	BCIN
Murcurols o Castell de Murcurols	BCIN
Castell de Gósol i església de Santa Maria del Castell	BCIN
Castell de Fraumir	BCIN
Castell de Guardiola	BCIN
Castell de Brocà	BCIN
Torre de Foix o Casa de la Torre de Foix	BCIN
Castell de Montclar o Cal Metget Sastret, el Castell	BCIN
Castell de Montmajor	BCIN
Castell de Lillet	BCIN
Castell de la Pobla de Lillet i recinte emmurallat	BCIN
Monestir de Santa Maria de Lillet	BCIN
Castell de Puig-Reig o Cal Pellicer	BCIN
Torre de Merola o Torre de l'homenatge del castell de Merola	BCIN
Monestir de Sant Pere de la Portella o Sant Pere de Frontanyà	BCIN
Castell de la Portella o Castell de Frontenyà	BCIN
Mas el Raurell	BCIN
Església de Sant Andreu de Sagàs	BCIN

Castell de Saldes i església de Santa Maria del Castell	BCIN
Església de Sant Jaume de Frontanyà	BCIN
Costa de la Cavalleria	BCIN
La Guaita de Pregones	BCIN
La Cortada dels Llucs	BCIN
Castell de Merlès	BCIN
Torre de Ginbret o Castell de Pinós	BCIN
Serra de Degollats	BCIN
Castell de la Grallera, de Grayera o de Prat	BCIN
Castell del Roset	BCIN
Castell de Viver	BCIN
Monestir de Santa Maria de Serrateix	BCIN
Gravat de la Vileta	BCIN
Incites de Coll de Jou	BCIN
Incites de Fígols i Vallcebre: Fumanya, Mina Esquirol, cingles del Boixader, Mina Tumí	BCIN
Colònia Pons, Església de Sant Josep, Torre Vella i Torrenova	BCIN
Colònia Rosal	BCIL
Església de Sant Vicenç d'Obiols	BCIL
Església de Santa Maria d'Avià	BCIL
Molí de Minoves	BCIL
Ajuntament de Berga	BCIL
Antiga Casa de Correus	BCIL
Biga de Fusta del carrer Cardona, 5	BCIL
Ca l'Antic - Cal Gironella	BCIL
Cal Barons - Casa Solanes	BCIL
Cal Cubellas	BCIL
Cal Fàbregas	BCIL
Cal Marín	BCIL
Cal Sarraís	BCIL
Canal de la riera de Metge	BCIL
Canal industrial de Berga	BCIL
Capella de la Pietat	BCIL
Capelles del Camí de Queralt	BCIL
Casa Tomàs Pujol	BCIL
Caserna Militar	BCIL
Cementiri municipal de Berga	BCIL
Colònia Rosal	BCIL

Església de Sant Bartomeu de la Vall dan	BCIL
Església de Sant Joan	BCIL
Església de Sant Pere de Madrona	BCIL
Església i Convent de Sant Francesc	BCIL
Església Parroquial de Santa Eulàlia	BCIL
Fàbrica de les Llums	BCIL
Font de la plaça de les Fonts	BCIL
Font Negra	BCIL
Fonts del Vall	BCIL
Jutjat de primera instància i instrucció de Berga	BCIL
La Berruga o Voltes d'en Claris	BCIL
Les Voltes del Vall	BCIL
Molí de l'Antic	BCIL
Molí de la Sal	BCIL
Pavelló de Suècia	BCIL
Plaça de Sant Pere / Conjunt	BCIL
Portal de Santa Magdalena	BCIL
Restes del pont sobre la riera de Metge	BCIL
Safreig públic del Lledó, de la Gratella i de la Pietat	BCIL
Santuari de la Mare de Déu de Queralt	BCIL
Església de Sant Andreu de la Serreta	BCIL
Santuari de la Mare de Déu dels Tossals	BCIL
Museu del Pastor	BCIL
Antic Traçat del Ferrocarril Manresa-Guardiola	BCIL
Antic Traçat del Ferrocarril Peguera-Cercs	BCIL
Antic Traçat del Tramvia de Sang de Berga-Mines de Fígols-La Consolació	BCIL
Antigues instal·lacions mineres - Sant Josep i la Consolació	BCIL
Cal Co	BCIL
Cal Curt	BCIL
Cal Fortaner	BCIL
Cal Ros	BCIL
Cal Rovira	BCIL
Cal Torner	BCIL
Cal Tuyes	BCIL
Cal Xel	BCIL
Can Planes	BCIL
Canal industrial de Berga	BCIL
Capdevila	BCIL

Carrer cap de la costa	BCIL
Casa Bossoms	BCIL
Casa el Galló	BCIL
Casa Santa Maria de les Garrigues	BCIL
Casa Vella de la Rodonella	BCIL
Casanova de les Garrigues	BCIL
Caselles	BCIL
Castell de Puigarbessós	BCIL
Cine-Teatre de Sant Corneli	BCIL
Colònia de Sant Corneli	BCIL
Conjunt de pus de glaç del torrent de les Garrigues	BCIL
El Gall	BCIL
El Palou	BCIL
El Serrat del Gall	BCIL
Església de Sant Corneli	BCIL
Església de Sant Jordi	BCIL
Església de Santa Maria	BCIL
Fàbrica del Gas Pobre	BCIL
Forats a la roca sota el pont	BCIL
Hostal-Masia "L'Estany Clar"	BCIL
L'Estany	BCIL
La Balma	BCIL
La Costa	BCIL
La Mussolera	BCIL
La Palanca	BCIL
La Peirota	BCIL
La Vintrosa	BCIL
La Vitarella	BCIL
Miralles	BCIL
Monestir de Sant Salvador de la Vedella	BCIL
Museu de les Mines de Cercs	BCIL
Nucli antic del pont de Rabentí	BCIL
Pont de Pedret	BCIL
Pont del Far	BCIL
Restes del pont de Rabentí	BCIL
Safareig de la Font Gran	BCIL
Safareig de Sant Corneli	BCIL
Safareig del carrer de la costa	BCIL

Safareig del Torrent de Paguera	BCIL
Santuari de la Mare de Déu de la Consolació - Església de la Consolació	BCIL
Torre del Compte de Fígols	BCIL
Vall-Llobrega	BCIL
Església de Sant Marc - Capella de Sant Marc de Cal Bassacs	BCIL
Església de Santa Eulàlia	BCIL
Torre de l'Amo de Viladomiu Nou	BCIL
Església de Sant Genís de Gavarròs	BCIL
Església de Sant Miquel de Lillet	BCIL
Església de Santa Cecília de Riutort	BCIL
Església Parroquial de Santa Maria	BCIL
Jardins d'Artigas	BCIL
Pont de la Petita	BCIL
Pont del Magret	BCIL
Pont Vell	BCIL
Santuari de Santa Maria de Falgars	BCIL
Xalet del Catllaràs	BCIL
Església de Sant Martí de Montclar	BCIL
Església de Sant Martí de Correà	BCIL
Església de Santa Magdalena de Fígols	BCIL
Colònia Rosal	BCIL
Teatre de l'Ametlla de Merola	BCIL
Feners	BCIL
Sant Sebastià del Sull	BCIL
Cal Pere Xic	BCIL
Casa Blanca	BCIL
Església de Sant Esteve de Tubau	BCIL
Mas Tubau	BCIL
Masia Frontanyà	BCIL
Masia Santa Eugènia	BCIL
Santa Eugènia de Solls	BCIL
Santuari de la Mare de Déu dels Oms	BCIL
Campanar de Santa Maria de Vallcebre	BCIL
Capella de Sant Ramon del Portet	BCIL
Ermita de Santa Magdalena - Capella del Boixader	BCIL
Església de Sant Julià de Fréixens	BCIL
Túnel de l'antic telefèric del Collet de Vallcebre	BCIL
Església de Santa Magdalena de Guardiolaans	BCIL

Annex 4 Visitants recursos culturals

2017	Gener		Febrer		Març		Abril		Maig		Juny	
	Ind	Grup	Ind	Grup	Ind	Grup	Ind	Grup	Ind	Grup	Ind	Grup
Nom equipament												
Museu les Mines de Cercs												
L'espectacle de la mina												
Fumanya												
Presa de la Baells												
Central Tèrmica												
Jardins Artigas	221	-	276	-	406	400	3.575	491	1.775	1.535	1.365	1.300
Sant Llorenç	-		70		49		29		244		174	
Sant Vicenç de Rus	-		-		6		12		48		29	
Sant Quirze de Pedret	153		196		92		205		227		314	
Museu del Ciment Asland de Castellar de n'Hug		13				132	1.521	343	913	1.037	662	548
Santa Maria de Lillet i rotonda de Sant Miquel	8	-	-	-	-	-	6	33	13	46	17	66
Centre Picasso i Gósol	0	0	6	35	0	0	170	60	131	13	153	50
Sant Sadurn de Rotgers	-		20		3		16		24		8	
Museu del Pastor												
CMC Bagà												
L'Estació de Guardiola	2	-	5	-	16	-	29	41	13	-	12	
Centre d'informació massís Pedraforca	11	40	9	-	42	40	505	180	225	151	290	245
Centre del Parc Natural Cadí Moixeró	163		491		110		364		360	X	460	
Sant Jaume de Frontanya												
Mina de Petrolí de Riutort	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tren del ciment												
Sant Vicenç d'Obiols	0		7		27		58		85		12	-
Fuives	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Camadoca												
Torre de l'Amo de Viladomiu Nou	70		217		316		204		139		58	
Casa Pairal Teixidor-Bassacs												
Museu de la colònia Vidal	85	722	169	1462	153	2506	367	1242	197	1778	71	1130
Museu d'art del bolet												
Col·lecció del circ												
La Casa de la Patum												
Espai d'Interpretació de Berga												
Espai d'Intrepretació de la Natura del Berguedà												
Museu Etnològic de Montmajor												
Centre d'Interpretació de l'Església de Cal Pons												
Ruta cultural de l'Ametlla de Merola												
Itinerari del riu de Viladomiu Vell												
	713	775	1.466	1.497	1.220	3.078	7.061	2.390	4.394	4.560	3.625	3.339

Juliol		Agost		Setembre		Octubre		Novembre		Desembre		TOTAL		
Ind	Grup	Ind	Grup	Ind	Grup	Ind	Grup	Ind	Grup	Ind	Grup			
												20.515	Museu de les Mines de Cercs	
												1.325	L'espectacle de la mina	
												5.847	Fumanya	
												1.366	Carrilet Verd del Berguedà	
												-		
3.170	721	7.345	337	2.653	796	2.572	1.094	1.049	321	723	-	32.125	Jardins Artigas	
68		154		121		76		32		16		1.033	Sant Llorenç prop Bagà	
13		42		7		14		25		12		208	Sant Vicenç de Rus	
136		177		384		190		117		133		2.324	Sant Quirze de Pedret	
1.493	327	3.473	149	918	337	1.112	503	343	170	49		14.043	Museu del Cement Asland	
17	-	27	55	17	20	8	10	13	-	-	-	356	Santa Maria de Lillet i la Rotonda de Sant Miquel	
357	58	548	10	205	54	129	10	102	274	68	10	2.443	Sala etnogràfica i Sala Picasso a Gósol	
16		39		12		13		12		3		166	Sant Sadurní de Rotgers	
												-	Museu del Pastor	
												-	Centre Medieval i dels Càtars	
43		58	5	27		-		5	150	17	30	453	Estació de Guardiola de Berguedà	
1.119	580	2.143	440	968	268	839	86	293	105	151	93	8.823	Centre d'informació del Massís del Pedraforca	
608		1.144		608		320		275		240		5.143	Centre del parc natural del Cadí-Moixeró	
												-	Sant Jaume de Frontanyà	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Mina de Petrolí de Riutort
												25.207	Tren del Cement	
1	-	39	-	8		10		17		66		330	Sant Vicenç d'Obiols	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Nucli zoològic de Fuives
57		59		83		122		192		38		1.555	Torre de l'Amo	
												-	Casa Pairal Teixidor-Bassacs	
82	93	480	11	116	140	159	1789	191	2648	118	1416	17.125	Museu de la colònia Vidal	
												-	Museu del Bolet	
										1.687	210	1.897	Museu del Circ de Berga	
										1.687	210	1.897	La Casa de la Patum	
										3095	1852	4.947	Espai d'Interpretació de Berga	
										1.687	210	1.897	Espai de Natura del Berguedà	
												-	Museu Etnològic de Montmajor	
												-	Centre d'Interpretació de l'església de Cal Pons	
												-	Ruta cultural de l'Ametlla de Merola	
												-	Itinerari del riu de Viladomiu Vell	
7.180	1.779	15.728	1.007	6.127	1.615	5.564	3.492	2.666	3.668	9.790	4.031	96.765		

Annex 5

Elements patrimonials del Berguedà

Aquest annex conté l'ordenació dels elements patrimonials en quatre grans apartats: patrimoni immoble, patrimoni moble, patrimoni immaterial i patrimoni de medi natural.

En tots els casos, s'ha diferenciat si els bens identificats corresponen a béns culturals d'interès nacional, béns culturals d'interès local o altres.

a. Patrimoni immoble

Aquesta tipologia de patrimoni està dividida en diferents subdivisions: edificis, conjunts arquitectònics, elements arquitectònics, jaciments arqueològics i obra civil.

✓ Edificis

L'apartat d'edificis és el que amb més béns culturals d'interès local compta. Destaquen element com el Palau de Bagà, així com multitud de castells, esglésies, masos i masies.

Béns culturals d'interès nacional	Béns culturals d'interès local		Altres
<ul style="list-style-type: none">• El Palau o Castell de Bagà• Torre de la Serra de la Petita o Castell dels Moros, Fort de Luisa Fernanda• Castell de Casserres• Castell de Castellar o Cal Tòfol• Murcurols o Castell de Murcurols• Castell de Brocà• Castell de Montclar o Cal Metget• Sastret, el Castell• Castell de Montmajor• Castell de la Pobla de Lillet i recinte emmurallat	<ul style="list-style-type: none">• Torre del Compte de Fígols• Torre de l'Amo de Viladomiu Nou• Església de Sant Vicenç d'Obiols• Església de Santa Maria d'Avià• Capella de la Pietat• Capelles del Camí de Queralt• Església de Sant Bartomeu de la Vall dan• Església de Sant Joan• Església de Sant Pere de Madrona• Església Parroquial de Santa Eulàlia• Església de Sant Andreu de la Serreta	<ul style="list-style-type: none">• Fàbrica de les Llums• Molí de l'Antic• Molí de la Sal• Fàbrica del Gas Pobre• Ca l'Antic - Cal Gironella• Cal Cubellas (Cal Cuberas)• Cal Fàbregas• Cal Ros• El Gall• El Palou• El Serrat del Gall• Hostal-Masia "L'Estany Clar"• Mas Tubau• Masia Frontanyà• Masia Santa Eugènia• Ajuntament de Berga• Antiga Casa de Correus	<ul style="list-style-type: none">• Sant Vicenç de Rus• Casa Pairal• Teixidor-Bassacs• L'Estació de Guardiola

Béns culturals d'interès nacional	Béns culturals d'interès local		Altres
<ul style="list-style-type: none"> • Torre de Merola o Torre de l'homenatge del castell de Merola • Castell de Saldes i església de Santa Maria del Castell • Castell de la Grallera, de Grayera o de Prat • Església de Sant Sadurní de Rotgers • Església de Sant Quirze de Pedret • Església de Sant Andreu de Sagàs • Església de Sant Jaume de Frontanyà • Costa de la Cavalleria • La Guaita de Pregones 	<ul style="list-style-type: none"> • Església de Sant Corneli • Església de Sant Jordi • Església de Santa Maria • Monestir de Sant Salvador de la Vedella • Santuari de la Mare de Déu de la Consolació - Església de la Consolació • Església de Sant Marc - Capella de Sant Marc de Cal Bassacs • Església de Santa Eulàlia • Església de Sant Genís de Gavarròs • Església de Sant Miquel de Lillet • Església de Santa Cecília de Riutort • Església Parroquial de Santa Maria • Església de Sant Martí de Montclar • Església de Sant Martí de Correà • Església de Santa Magdalena de Fígols • Església de Sant Esteve de Tubau • Santuari de la Mare de Déu dels Oms • Campanar de Santa Maria de Vallcebre • Capella de Sant Ramon del Portet • Ermita de Santa Magdalena - Capella del Boixader • Església de Sant Julià de Fréixens • Església de Santa Magdalena de Guardiolaans 	<ul style="list-style-type: none"> • Cal Barons - Casa Solanes • Cal Marín • Cal Sarraís • Casa Tomàs Pujol • Caserna Militar • Jutjat de primera instància i instrucció de Berga • Pavelló de Suècia • Museu del Pastor • Cal Co • Cal Curt • Cal Fontaner • Cal Rovira • Cal Torner • Cal Tuyes • Cal Xel • Can Planes • Capdevila • Casa Bossoms • Casa el Galló • Casa Santa Maria de les Garrigues • Casa vella de la Rodonella • Casanova de les Garrigues • Caselles • Cine-Teatre de Sant Corneli • L'Estany • La Balma • La Costa • La Mussolera • La Palanca • La Peirota • La Vintrosa • La Vitarella • Miralles • Vall-Llobrega • Xalet del Catllaràs • Teatre de l'Ametlla de Merola • Casa Blanca 	

✓ Conjunts arquitectònics

El patrimoni immoble definit com a conjunt arquitectònic també hi ha un bon nombre de béns culturals d'interès nacional i local. Destaquen monestirs com el de Santa Maria de Lillet, espais com el Cementiri Municipal de Berga i el Santuari de la Mare de Déu de Queralt.

També s'hi torben les diferents colònies industrials que van ser construïdes especialment en el transcurs del riu Llobregat, i que constitueixen una riquesa del patrimonial molt remarcable pel paper que van tenir en la història del Berguedà i del conjunt de Catalunya.

Existeixen una vintena de colònies al Berguedà, algunes de les quals actualment ofereixen serveis museístics i d'interpretació, educatius i turístics, i d'altres s'han reutilitzat per un ús residencial (com la de l'Atmella de Merola o com a edificis per a nous usos, com és el cas de la Viladomiu Nou a Gironella que acull el Centre de Gestió del Consorci del Parc Fluvial del Llobregat).

Béns culturals d'interès nacional	Béns culturals d'interès local	Altres
<ul style="list-style-type: none">• El Castell o Castell de Sant Ferran• Castell de l'Espunyola o Mas del Castell• Castell de Gironella• Castell de Gósol i església de Santa Maria del Castell• Castell de Guardiola• Torre de Foix o Casa de la Torre de Foix• Castell de Puig-Reig o Cal Pellicer• Castell del Roset• Monestir de Santa Maria de Lillet• Monestir de Sant Pere de la Portella o Sant Pere de Frontanyà• Monestir de Santa Maria de Serrateix• Antiga fàbrica de ciment Asland al Clot del Moro o fàbrica i xalet del Clot del Moro• Colònia Pons, Església de Sant Josep, Torre Vella i Torrenova• Mas el Raurell• La Cortada dels Llucs• Serra de Degollats	<ul style="list-style-type: none">• Cementiri municipal de Berga• Església i Convent de Sant Francesc• Santuari de la Mare de Déu de Queralt• Santuari de Santa Maria de Falgars• Sant Sebastià del Sull• Santa Eugènia de Solls• Colònia Rosal (Berga)• Colònia Rosal (Avià)• Antigues instal·lacions mineres - Sant Josep i la Consolació• Colònia de Sant Corneli• Museu de les Mines de Cercs• La Berruga o Voltes d'en Claris• Les voltes del Vall• Plaça de Sant Pere / Conjunt• Carrer cap de la costa• Nucli antic del pont de Rabentí• Feners• Cal Pere Xic	<ul style="list-style-type: none">• Museu del Ciment Asland de Castellar de n'Hug• Centre d'interpretació de l'església de Cal Pons• Colònia tèxtil de l'Ametlla de Merola• Colònia de Viladomiu-vell

✓ Elements arquitectònics

Els principals element arquitectònics del Berguedà estan catalogats com a béns culturals d'interès nacional. Majoritàriament es tracten de safarejos, juntament amb una Biga de Fusta del Carrer Cardona 5 i el Portal de Santa Magdalena

Béns culturals d'interès nacional	Béns culturals d'interès local	Altres
	<ul style="list-style-type: none">• Biga de Fusta del carrer Cardona, 5• Portal de Santa Magdalena• Safreig públic del Liedó, de la Gratella i de la Pietat• Safareig de la Font Gran• Safareig de Sant Corneli• Safareig del carrer de la costa• Safareig del torrent de Peguera	

✓ Jaciments arqueològics

En diferents punts del Berguedà es troben concentracions de restes d'activitat humana i en diferents formats; per exemple, es troben restes de castells i santuaris com el de la Mare de Déu dels Tossals. En aquest àmbit també destaca el Gravat de la Vileta, representació gràfica gravada sobre pedra.

El conjunt de jaciments arqueològics estan protegits com a béns culturals d'interès nacional i béns culturals d'interès local.

Béns culturals d'interès nacional	Béns culturals d'interès local	Altres
<ul style="list-style-type: none">• Castell Berguedà o de Madrona• Castell d'Espinalbet• Castell de Blancafort• Castell de Peguera• Castell de Fraumir• Castell de Lillet• Castell de la Portella o Castell de Frontenyà• Castell de Merlès• Torre de Ginbret o Castell de Pinós• Castell de Viver• Gravat de la Vileta	<ul style="list-style-type: none">• Castell de Puigarbessós• Santuari de la Mare de Déu dels Tossals• Molí de Minoves• Forats a la roca sota el pont• Restes del pont de Rabentí	

✓ Obra civil

Dins del patrimoni considerat d'obra civil destaca les Muralles de Bagà, que estan protegides com a bé cultural d'interès nacional. També existeixen diverses construccions com canals, ponts i traçats de ferrocarrils, a més d'altres com la Presa de la Balles o la Central Tèrmica de Cercs.

Des d'un punt de vista artístic, cal remarcar els Jardins Artigas⁴⁰ de la Pobla de Lillet dissenyats per Antoni Gaudí i construïts entre 1905 i 1906. L'arquitecte modernista els va dissenyar en agraïment a la família Artigas, que el van deixar allotjar a casa seva mentre s'encarregava de projectar el Xalet del Catllaràs com a habitatge pels treballadors i enginyers de les mines de Catllaràs, un projecte encarregat per Eusebi Güell, que va fundar, al Clot del Moro, la primera fàbrica de ciment Pòrtland de Catalunya, coneguda amb el nom d'Asland.

Béns culturals d'interès nacional	Béns culturals d'interès local	Altres
<ul style="list-style-type: none">• Muralles de Bagà	<ul style="list-style-type: none">• Canal de la riera de Metge• Canal industrial de Berga (Berga)• Restes del pont sobre la riera de Metge• Antic Traçat del Ferrocarril Manresa-Guardiola• Antic Traçat del Ferrocarril Peguera-Cercs• Antic Traçat del Tramvia de Sang de Berga-Mines de Fígols-La Consolació• Canal industrial de Berga (Cercs)• Conjunt de pous de glaç del torrent de les Garrigues• Pont de Pedret• Pont del Far• Jardins Artigas• Pont de la Petita• Pont del Magret• Pont Vell• Túnel de l'antic telefèric del Collet de Vallcebre	<ul style="list-style-type: none">• Presa de la Baells• Central Tèrmica de Cercs• Tren del ciment

40 Més informació a: <http://www.poblalillet.cat/turisme/que-visitar/passeja-pels-jardins-artigas/>

b. Patrimoni moble

La segona tipologia de patrimoni serien els elements catalogats com a patrimoni moble, que en el cas del Berguedà trobem bàsicament en elements urbans i les col·leccions.

Elements urbans

Els elements urbans més destacables són la Font de la plaça de les Fonts i les Fonts del Vall

Béns culturals d'interès nacional	Béns culturals d'interès local	Altres
	<ul style="list-style-type: none">• Font de la plaça de les Fonts• Fonts del Vall	

✓ Col·leccions

A nivell de col·leccions destaca per exemple La Casa de la Patum, on s'exposen diferents elements de la festa berguedana per excel·lència, així com el Centre Picasso a Gósol amb la mostra més representativa del període de l'artista al municipi.

Béns culturals d'interès nacional	Béns culturals d'interès local	Altres
		<ul style="list-style-type: none">• Centre Picasso i Gósol• Museu del Pastor• Centre Medieval i dels Càtars de Bagà• Museu d'art del bolet• Col·lecció del circ• La casa de la Patum• Espai d'interpretació de la Natura del Berguedà

c. Patrimoni immaterial

Com a Patrimoni Immaterial existeixen dues manifestacions festives, que són actius culturals per excel·lència de la comarca: La Patum i la Fia-Faia.

La Patum: és l'element cultural més rellevant del Berguedà especialment pel seu valor patrimonial ja que l'any 2005 va ser declarada "*Obra Mestra del Patrimoni Oral i Immaterial de la Humanitat*" per part de la Unesco⁴¹.

41 Veure més informació a: <https://es.unesco.org/themes/patrimonio-cultural-inmaterial>

La Fia-Faia: és una tradició nadalenca d'origen precristià que es celebra el 24 i els 31 de desembre a Bagà i Sant Julià de Cerdanyola. Consisteix en la crema d'unes torxes, les faies, al capvespre de la nit de nadal a partir del tradicional "Toc d'oració". La festa, d'arrels precristianes, és possiblement un ritual relacionat amb el solstici d'hivern.⁴²

El 2015 aquesta festivitat va ser declarada també Patrimoni Cultural Immaterial de la Humanitat per la UNESCO.

d. Patrimoni del medi natural

El Berguedà és una comarca amb bona part de la seva superfície ocupada pel medi natural, especialment la zona de l'Alt Berguedà que compte amb el Parc Nacional de Cadí-Moixeró i el Massís del Pedraforca.

Parc Natural del Cadí-Moixeró: les dues gran serralades del Cadí i el Moixeró, situades a cavall del Berguedà, l'Alt Urgell i la Cerdanya i unides pel coll de Tancalaporta, formen una impressionant barrera muntanyosa en el punt d'unió entre el Prepirineu i el Pirineu. Es tracta d'una zona amb una sèrie de llocs amb un gran interès i atractiu natural, cultural i històric on s'hi poden trobar racons únics com les fonts del Bastareny i del Llobregat, el pic de la Costa Cabrolera (2604 m), el Comabona (2547 m), les Penyes Altes de Moixeró (2276 m), la Tosa (2536 m), el Puigllançada (2409 m) i el Pedraforca (2506 m).

El Massís del Pedraforca: El massís de Pedraforca està declarat paratge natural d'interès nacional, i l'entorn forma part del Parc Natural del Cadí-Moixeró.

El Pedraforca compta amb rutes excursionista per pujar al seu cim caminant i és alhora, un indret molt concorregut pels escaladors degut a les seves diferents vies. A nivell excursionista, a més de les rutes fins al cim, també destaca la volta circular de 360 graus que permet contemplar el massís des de totes les seves vessants.

També resulta interessant la travessa Cavalls del Vent que permet veure el vessant nord del Pedraforca. Per la seva banda, tant el Camí dels Bons Homes com el Camí de Picasso permeten gaudir dels entorns del Pedraforca. A nivell de bicicleta tot terreny són destacables tant la Volta al Cadí-Moixeró com Pedals de Ferro, una volta en BTT per la comarca del Berguedà que uneix els paratges de l'alt Berguedà i el baix Berguedà en una sola volta amb atractius paisatgístics com el Parc Natural del Cadí-Moixeró, el Pedraforca, el Catllaràs, la Serra del

42 Veure més informació a: <http://www.baga.cat/pl36/municipi/turisme/fires-festes-i-actes-destacats/id269/fia-faia.htm>

Picancel, les colònies tèxtils, Peguera i els cingles de Capolat. També la marxa cicloturista al Cadí Moixeró permet gaudir d'indrets propers al Pedraforca en bicicleta de carretera.

Finalment, hi ha un itinerari de natura dedicat a la mallerenga petita, ocell menut que es mou per d'hàbitats forestals.

Més enllà de la vessant esportiva, dins el Paratge Natural d'Interès Nacional del Massís del Pedraforca es troben molts elements del patrimoni històric i cultural entre els quals destaquen:

- **Arquitectura religiosa:** són molt nombroses les esglésies d'origen romànic escampades per la majoria de pobles o en indrets ben amagats, tant dins el Paratge com en els seus entorns. En destaquem algunes com el Santuari de Gresolet (Saldes), Santa Maria del Castell (Saldes), Sant Martí (Saldes), Sant Andreu de l'Espà (Saldes), Sant Sebastià del Sull (Saldes), Sant Ponç de Molers (Saldes), Santa Maria del Castell (Gósol), Santa Margarida (Gósol) i Santa Eulàlia de Bonner (Gósol).
- **Fortificacions:** Durant l'edat mitjana la zona del massís del Pedraforca i els seus entorns eren controlats pels comtes de Cerdanya que utilitzaven els castells de Saldes i Gósol per protegir els seus territoris. Aquestes fortificacions van ser l'inici d'ambdós pobles, però actualment es troben apartades i parcialment en ruïnes.
- **Camins tradicionals:** Són diversos els camins tradicionals que transcorren pel Paratge, sobretot pel que fa a camins ramaders, ja que a la zona i als seus voltants s'hi concentren àrees de pastura d'alta muntanya molt importants a Catalunya. Aquests camins conserven construccions annexes destacables com murs de pedra, pletes, ponts, hostals i cortals.
- **Art:** L'estiu de l'any 1906 Pablo Ruiz Picasso va visitar Gósol, on va transformar el seu estil i va esdevenir molt productiu. Passat l'estiu, Picasso va marxar de Gósol, passant el Cadí pel pas dels Gosolans, per arribar a París, on va iniciar la seva època cubista. El record de la visita del geni és inesborrable per als gosolans, els quals disposen d'una Sala Picasso amb reproduccions de les obres pintades per l'artista en aquesta població del Berguedà.

El massís compta amb un centre de documentació però cal destacar que atès que la gestió del Paratge Natural d'Interès Nacional del Massís del Pedraforca es realitza de manera conjunta amb la del Parc Natural del Cadí-Moixeró, el Centre de Documentació també és comú per a ambdós espais protegits. No obstant, hi

ha el Centre d'Informació i d'Interpretació del Massís del Pedraforca a Saldes. A banda del Parc Natural i del Massís del Pedraforca, en el Berguedà també tenim dues zones d'interès relacionades amb les icnites, que són qualsevol detall conservat en roques que constitueix una mostra indirecta de vida, i que estan declarades com a Béns Culturals d'Interès Nacional,

Finalment també s'han de mencionar els espais de Fuives i Camadoca. El primer com a Centre Mundial del Ruc Català i el segon com a espai de conservació d'espècies autòctones, gestió de fauna invasora, acolliment d'animals irrecuperables i educació ambiental.

Béns culturals d'interès nacional	Béns culturals d'interès local	Altres
<ul style="list-style-type: none"> • Icnites de Coll de Jou • Icnites de Fígols i Vallcebre: Fumanya, Mina Esquirol, cingles del Boixader, Mina Tumí 	<ul style="list-style-type: none"> • Font Negra 	<ul style="list-style-type: none"> • Massís del Pedraforca • Parc Natural del Cadí-Moixeró • Mina de Petroli de Riutort • Fuives • Camadoca

Annex 6

Informació addicional de les rutes del Parc Natural del Cadí-Moixeró

Més enllà de les diferents rutes per pujar als diversos cims, hi ha diferents itineraris que permeten recórrer el Parc Natural. Hi ha una extensa xarxa de camins històrics que uneixen pobles i llocs d'interès, així com una sèrie de senders de Petit Recorregut que permeten descobrir diferents indrets, com també quatre senders de Gran Recorregut:

- GR150 sender circular que dona la volta al Parc i visita una gran varietat d'indrets i pobles;
- GR107, també anomenat camí dels Bons Homes, que travessa el Parc longitudinalment passant per Gósol, i Bagà, tot seguint les traces que els càtars van deixar a la zona;
- GR7 que va d'Andorra a Fredes travessant el Parc de nord a sud (és l'únic GR del Parc que no passa pel Berguedà).
- GR 4 de Puigcerdà a Montserrat que també travessa el Parc de nord a sud des d'Alp a Falgars, i la variant GR 4-2 passa per Bagà.

Finalment s'hi troben una sèrie de travesses (algunes coincidents amb parts o totalitats dels anterior camins mencionats) com Cavalls del Vent, una ruta que connecta els diferents refugis guardats del Parc en unes 5 etapes, el Camí de Picasso, camí que va seguir el pintor la primavera de 1906 per arribar a Gósol i va continuar el mateix estiu per marxar cap a París. I, finalment, la Ruta de l'Ermità, una travessa circular que recorre els camins de muntanya que unien els antics comtats medievals del Berguedà, la Cerdanya i el Ripollès. Tant la Ruta de l'Ermità com el Camí dels Bons Homes es poden fer a peu, amb bicicleta tot terreny o a cavall. Per la seva banda, també existeix la Volta al Cadí-Moixeró que permet recórrer el Parc Natural en bicicleta de muntanya.

D'altra banda, també hi ha una sèrie d'itineraris vinculats a la flora i la fauna com la Ruta de la Mallerenga Petita (Gósol), la Ruta de la Marmota (Coll de Pal), Ruta del Trencapinyes (Gréixer), com també la Via del Nicolau, un itinerari de natura que recorre part de l'antiga via de treure fusta entre Guardiola de Berguedà i Gisclareny.

A més, el Parc Natural del Cadí-Moixeró compta amb el Centre de Documentació del Parc, un recurs per gestionar aquest espai, difondre la seva existència i donar suport a professionals i estudiosos. Aquest disposa d'informació sobre el Parc Natural del Cadí-Moixeró i la gestió del seu territori, així com d'altres espais naturals protegits. També sobre geologia, fauna, flora, educació ambiental, turisme, itineraris, patrimoni històric, etc. Els tipus de materials són diversos: llibres, documents inèdits, articles, revistes, vídeos, DVD, fullets, cartells, mapes, diapositives, fotografies, documentació electrònica,...⁴³

43 Extret de: http://parcsnaturals.gencat.cat/ca/cadi/coneixeu-nos/centre-documentacio/fons_documental/

Itineraris i altres elements patrimonials

Dins del gruix d'elements patrimonials que s'ha mencionat fins al moment, és rellevant posar de manifest quatre nous elements a tenir en compte i que responen a una lògica pròpia:

El Romànic: en el Berguedà hi ha una important presència d'elements patrimonials del romànic. A l'Alt Berguedà destaca principalment l'Església de Sant Salvador, enmig del pantà de la Baells i única part visible del poble abandonat de Sant Salvador. A Vilada, s'hi troba l'església de parroquial de Sant Joan de Vilada, d'estil barroc amb origen romànic. A Borredà s'hi troba l'església de Santa Maria, del segle IX i que després de diverses reconstruccions només conserva el mur de ponent de tipus romànic. També hi ha l'església de Sant Sadurní de Rotgers, restaurada per la Diputació de Barcelona. Per la seva banda a Sant Jaume de Frontanyà hi trobem l'església que porta el mateix nom, una de les més emblemàtiques de l'art romànic llombard a Catalunya i amb un peculiar cimbori de dotze costats. A la Pobla de Lillet hi ha el Monestir de Santa Maria, referenciat per primera vegada l'any 819. El monestir és un bon exemple de diferents èpoques, el preromànic (restes de l'absidiola), el romànic llombard (nau central), gòtic (creuer nord i porta) i barroc (columnes i capitells de guix). Al costat del monestir s'hi troba l'església de planta circular de Sant Miquel, l'única d'aquestes característiques que resta dempeus a la comarca del Berguedà. A la Pobla de Lillet també destaca el Pont Vell, d'estil romànic i construït al segle XIV. Finalment, es destaca el Monestir de Sant Llorenç a Guardiola de Berguedà, que data del segle IX. A finals del segle XX es va iniciar una restauració del conjunt monàstic, finalitzada l'any 2008, en que es van recuperar alguns dels espais afectats pel terratrèmol que sacsejà els Pirineus l'any 1428: l'església, que després de sis segles recuperà el seu volum original, el claustre i l'hostatgeria.

A l'Alt Berguedà també hi destaca la ruta a través de la Via Verda que permet fer una parada a admirar el Pont de Pedret, un dels ponts medievals més interessants de la comarca, i l'església de Sant Quirze de Pedret. Aquest últim és un dels edificis preromànics més ben conservats de Catalunya, fundat al segle IX, ampliat al segle X i amb algunes reformes d'època romànica. Al seu interior conservava magnífiques pintures d'època romànica i pre-romànica, actualment exposades al Museu Nacional d'Art de Catalunya i al Museu Comarcal de Solsona. Les

pintures han estat reproduïdes en el seu lloc d'origen i permeten conèixer la importància de l'indret i el significat de les històries que s'hi expliquen.⁴⁴

Al Baix Berguedà, el romànic també és molt abundant. Així doncs, en aquesta àrea destaca Sant Joan de Berga, situada al centre de Berga, i edificada al segle XIII per l'orde dels hospitalaris, l'actual església està construïda majoritàriament amb estil gòtic, tot i que es conserva algun capitell d'època romànica. D'altra banda, hi ha Sant Quirze de Pedret, possiblement l'església amb més renom de tota la comarca, situada a menys de 5 km. de Berga. A l'igual que Sant Joan de Berga, té una barreja d'estils, però en aquest cas dominen el romànic i el preromànic. Un dels aspectes arquitectònics més peculiars de Pedret són els arcs de ferradura de les naus i absis laterals, característics del preromànic català. A més de l'arquitectura Pedret és importantíssim per les pintures murals, que corresponen a dues èpoques diferents: preromànic del segle X, i romànic del segle XII.

Molt a prop d'Avià s'hi troba Santa Maria d'Avià, que té la tipologia de les típiques esglésies romàniques rurals de petites dimensions que trobem a l'Alt Berguedà, amb una sola planta, absis semicircular i campanar d'espadanya. La importància de Santa Maria d'Avià és deguda a l'anomenat Frontal d'Avià, una pintura sobre taula, que es col·locava davant de l'altar. El Frontal d'Avià és una peça pictòrica única, d'estil d'influència bizantina, que trenca amb la típica frontalitat i rigidesa del romànic, i per tant pot considerar-se de transició al gòtic, amb una cronologia al voltant del 1200. L'original es troba al Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC).

A prop d'Avià hi ha Sant Vicenç d'Obiols, que està documentat des del 888 i conserva tant elements preromànics com del romànic. Finalment també destaca Sant Pau de Casserres, construïda principalment en estil romànic, arquitectònicament es caracteritza per tenir una sola nau de volta de canó apuntada i un absis semicircular. En un període posterior (segles XVII o XVIII) es van afegir dues capelles laterals. A l'igual que a Sant Quirze de Pedret, es conserven a l'interior dues conjunts pictòrics murals de gran interès artístic, tot i que en aquest cas, sí que es conserven les pintures in situ.⁴⁵

Cal destacar, que a nivell turístic, la comarca compta amb diverses rutes que permeten veure alguns d'aquests recursos patrimonials com el Camí dels Bons Homes, la Ruta del Romànic a l'Alt Berguedà, com també algunes rutes sobre

44 Extret de: <https://www.femturisme.cat/ca/rutes/el-romanic-a-l-alt-bergueda>

45 Extret de <https://www.viatgespedraforca.cat/2012/07/el-romanic-al-bergueda-ii-el-baix.html>

arquitectura romànica en indrets determinats com per exemple al Llobregat, o a Catllaràs.

La importància del romànic al Berguedà també queda palesa en el fet que la Universitat Politècnica de Catalunya organitza un curs de 20 hores presencials i 10 no presencials anomenat 'Explora el romànic al Berguedà' on els alumnes analitzen les qüestions arquitectòniques: formes de construcció, materials utilitzats, així com les qüestions artístiques (pintures en retaule, en fresc, tècniques pictòriques utilitzades, minerals utilitzats per elaborar els pigments...) mentre visiten algunes construccions sobre el terreny, comprovant la seva evolució històrica.⁴⁶

Catarisme: Els càtars també són presents en el patrimoni i cultura del Berguedà. Primer de tot cal mencionar ell Camí dels Bons Homes, un itinerari turístic transpirinenc de aproximadament 200km que va des del Santuari de Queralt (Berga) al Castell de Montsegur (Arièja, França). Aquest itinerari rememora l'exili dels càtars occitans, anomenats altrament Bons Homes i Bones Dones, que promovien el cristianisme pur i senzill, basat en l'espiritualitat i en contra de l'autoritària, corrupta i ostentosa Església catòlica del S.XIII. Actualment s'ha convertit en Sender de Gran Recorregut (GR-107), el Camí dels Bons Homes es pot recórrer a peu, a cavall i la majoria de trams en BTT.

D'altra banda, el Camí de l'Últim Càtar, un itinerari transfronterer entre Bagà i Tarascó (Arieja, França), que segueix un traçat en certa manera paral·lel al Camí dels Bons Homes. La ruta travessa els entorns pirinencs on es van moure bona part dels càtars refugiats a Catalunya i, en concret, recrea el darrer viatge de Guilhem Belibasta, últim ancià o perfecte càtar conegut. Es tracta d'una ruta idònia per als amants de la natura, que discorre per paisatges feréstecs i captivadors, entre els Parcs Naturals Cadí-Moixeró i Alt Pirineu.

Les dues rutes ressegueix les petjades del catarisme a través de viles medievals, esglésies romàniques i castells.

Al Berguedà, també s'hi troba Centre medieval i dels Càtars a Bagà, on es poden seguir les passes dels bons homes o càtars. Des de l'antic palau dels Pinós se'ns proposa fer un recorregut històric per la vida d'alguns dels personatges que van formar part d'aquest corrent religiós, entre els segles X i XIV que va trobar al Berguedà un lloc de refugi. També permet conèixer millor una de les llegendes més famoses de la zona, la llegenda del Rescat de les cent donzelles.

46 Extret de <https://www.exploratori.org/index.php/component/sppagebuilder/125-explora-el-romanic-al-bergueda>

Finalment, cal destacar el Festival Càtar del Pirineu Català, que se celebra entre juny i agost i on intervenen una desena de municipis al llarg de les quatre comarques implicades: el Berguedà, la Cerdanya, l'Alt Urgell i el Pallars Sobirà. Les activitats van dirigides a un públic molt heterogeni, principalment caracteritzat per la presència de famílies amb nens, gent local i turistes tant nacionals com estrangers. Durant aquest dos mesos, els visitants troben activitats molt diverses, com: fires medievals, representacions teatrals, excursions, tallers manuals i d'oficis o fins i tot, sopars temàtics o concerts amb música medieval.

A més, en aquest context, Gósol celebra durant un cap de setmana la Fira Medieval i Càtara on s'hi troben productes tradicionals que ja existien a l'edat mitjana, com formatges i embotits, peces fetes amb cuir, etc. Com també tallers d'artesanía, visites guiades al castell, teatre a partir d'escenes que representen el passat càtar, concerts de música càtara i trobadoresca, etc. Berga i Bagà també celebren activitats dins del marc Festival Càtar del Pirineu Català com sortides i visites a espais medievals, tast de menjars tradicionals càtars, tallers, demostracions d'oficis, mercats, representacions, concerts, etc.

Vies Blaves: com s'apunta en aquest document, està previst que en properes dates s'executi al Berguedà el projecte de la Via Blava del Llobregat. És una iniciativa per habilitar itineraris que es podran fer a peu, a cavall o en bicicleta al llarg de les llera del riu Llobregat.

El projecte de les Vies Blaves preveu recuperar destacats elements monumentals del territori i posar en valor els actius patrimonials de la demarcació, donant-los encara més visibilitat i facilitant accessos alternatius.

- Aquesta actuació a més contempla la creació i millora d'elements patrimonials:
- Adequació de la Mina de Petroli de Riutort (Guardiola de Berguedà)
- Millores en el Centre d'interpretació de dinosaures de Fumanya (Fígols)
- Intervencions Patrimonials a Coll de Pradell (Vallcebre)
- Adequació de la segona planta del Museu d'Art del Bolet (Montmajor)
- Senyalització d'elements patrimonial: Torre de Merola, església romànica de Sant Martí i el Castell (Puig-reig)

I la creació de nous itineraris temàtics:

- Un tomb per La Nou (La Nou de Berguedà)
- Ruta Històrica i del Modernisme (Gironella)
- Creació de la Ruta de l'Aigua del Llobregat (Gironella)
- Creació de la Ruta de les Fonts (Gironella)⁴⁷

Itineraris culturals: Finalment, el Berguedà compta amb una sèrie d'itineraris culturals, alguns dels quals ja han estat mencionats en els anteriors apartats, mentre que d'altres són una combinació de diferents recursos culturals i patrimonials. En total són una vintena de rutes, totes recollides a la pàgina web de turisme del Berguedà.

47 Extret de: <https://www.naciodigital.cat/bergueda/noticia/14332/planifiquen/13/accions/potenciar/via/blava/llobregat/al/seu/pas/bergueda>

Annex 8

Detall d'equipaments als municipis de menys de 3.000 habitants del Berguedà

A continuació s'ordenen els municipis en relació a la seva població, i s'indica en cada cas de quins equipaments disposen.

Avià (2.205 habitants)	
Mínim segons PECCat	
Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	Sala Polivalent Ateneu d'Avià
Altres equipaments culturals del municipi	
Altres espais aptes per a ús cultural	Hotel d'entitats d'Avià
Espai d'arts visuals	Sala d'Exposicions de l'Ajuntament d'Avià

Bagà (2.152 habitants)	
Mínim segons PECCat	
Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	Sala Polivalent Local Social
Altres equipaments culturals del municipi	
Altres espais aptes per a ús cultural	Casal de Joves-Sala Polivalent
Biblioteques	Centre de Documentació del Parc Natural del Cadí i el Moixeró
Museus, col·leccions i centres d'interpretació	Centre Medieval i dels Càtars

Casserres (1.572 habitants)	
Mínim segons PECCat	
Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	Local Cultural

Cercs (1.152 habitants)	
Mínim segons PECCat	
Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	Museu de les mines de Cercs

La Pobla de Lillet (1.101 habitants)	
Mínim segons PECCat	
Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	Centre Cívic
Altres equipaments culturals del municipi	
Espais escènics i musicals	Teatre Casal

Guardiola de Berguedà (887 habitants)	
Mínim segons PECCat	
Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	Centre Cívic de Guardiola de Berguedà

Olvan (837 habitants)	
Mínim segons PECCat	
Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	Ateneu Olvanès

Montmajor (465 habitants)	
Mínim segons PECCat	
Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	NO
Altres equipaments culturals del municipi	
Museus, col·leccions i centres d'interpretació	Museu d'Art del Bolet

Borredà (456 habitants)	
Mínim segons PECCat	
Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	Centre Cívic de Borredà

Vilada (430 habitants)	
Mínim segons PECCat	
Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	Local Cultural

Saldes (265 habitants)	
Mínim segons PECCat	
Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	Centre Cívic de Saldes
Altres	
Centres culturals: ateneus, centres cívics i cases de cultura	Centre Cívic de Maçaners

l'Espunyola (258 habitants)	
Mínim segons PECCat	
Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	Local Social de l'Espunyola

Vallcebre (246 habitants)	
Mínim segons PECCat	
Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	Local Social

Sant Julià de Cerdanyola (244 habitants)	
Mínim segons PECCat	
Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	Centre Cívic
Altres equipaments culturals del municipi	
Locals i espais polivalents	Local Social

Gósol (209 habitants)	
Mínim segons PECCat	
Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	Local socio cultural - Centre cívic
Altres equipaments culturals del municipi	
Museus, col·leccions i centres d'interpretació	Centre Picasso i Gósol

Santa Maria de Merlès (183 habitants)	
Mínim segons PECCat	
Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	Local Social de Santa Maria de Merlès

Castellar de n'Hug (165 habitants)	
Mínim segons PECCat	
Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	NO
Altres equipaments culturals del municipi	
Museus, col·leccions i centres d'interpretació	Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya. Museu del Cement Asland de Castellar de n'Hug
Museus, col·leccions i centres d'interpretació	Museu del Pastor de Castellar de n'Hug

Castellar del Riu (165 habitants)	
Mínim segons PECCat	
Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	Local Sociocultural d'Espinalbet

Viver i Serrateix (164 habitants)	
Mínim segons PECCat	
Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	NO

Sagàs (161 habitants)	
Mínim segons PECCat	
Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	NO

la Nou de Berguedà (160 habitants)	
Mínim segons PECCat	
Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	Centre Cívic

Montclar (129 habitants)	
Mínim segons PECCat	
Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	Les Escoles (centre cívic)

Capolat (96 habitants)	
Mínim segons PECCat	
Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	NO

Castell de l'Areny (72 habitants)	
Mínim segons PECCat	
Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	NO

la Quar (60 habitants)	
Mínim segons PECCat	
Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	NO

Fígols (42 habitants)	
Mínim segons PECCat	
Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	NO
Altres equipaments culturals del municipi	
Museus, col·leccions i centres d'interpretació	Centre d'interpretació Dinosaurès Fumanya (Museu de les Mines de Cercs)

Sant Jaume de Frontanyà (30 habitants)	
Mínim segons PECCat	
Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	Sales d'actes

Gisclareny (26 habitants)	
Mínim segons PECCat	
Equipament polivalent cultural i comunitari (EPCC)	NO

Municipis d'entre 3.00 i 5.000 habitants

Crèdits

El document *Consells comarcals i cultura. El Consell Comarcal del Berguedà* és una iniciativa del Consell Comarcal del Berguedà que compta amb el suport del Centre d'Estudis i Recursos Culturals de la Diputació de Barcelona. El seu desenvolupament ha tingut lloc entre setembre de 2018 i setembre de 2019.

Ha participat en l'elaboració d'aquest document:

Consell Comarcal del Berguedà:

- Eduard Barcons, gerent Consell Comarcal del Berguedà
- Francesc Bertran, tècnic

Diputació de Barcelona. Centre d'Estudis i Recursos Culturals (CERC)

Coordinació metodològica, suport tècnic i de continguts.

- Laia Gargallo, Cap d'oficina
- Aina Roig, Cap de secció tècnica
- Xavier Coca, programa d'assessorament, tècnic del CERC
- Eugènia Argimon, programa d'assessorament, tècnic del CERC
- Juan Carlos Calvo, programa d'assessorament tècnic del CERC
- Josep Polinario, programa d'assessorament becari del CERC
- Rosa Ma. Mondéjar, tècnica CERC

ITD – Innovación, transferencia y desarrollo

Coordinació i redacció

Equip de treball:

- Jordi Fàbregas
- Mariana Pfenniger
- Àngel Mestres

La Diputació de Barcelona es caracteritza per la seva naturalesa local, de suport i cooperació amb els municipis. Per aconseguir aquests objectius ha desenvolupat un model estrictament municipalista, que té el seu referent en l'establiment de xarxes de gestió amb els ajuntaments aportant mitjans tècnics, coneixement i experiència; assessorament, recursos econòmics i suport a la gestió dels serveis municipals.

En el marc de l'assistència i la cooperació que la Diputació de Barcelona presta als ajuntaments de la província, l'Àrea de Cultura té com a objectiu donar suport tècnic i aportar visions territorials als municipis en la definició i l'aplicació de les seves polítiques culturals. El Centre d'Estudis i Recursos Culturals (CERC) és el servei encarregat de realitzar els assessoraments culturals, que tenen com objectiu donar resposta a les demandes dels ajuntaments en l'àmbit de les polítiques i els projectes culturals com a eina de reflexió per establir a mitjà i llarg termini nous processos de dinamització i transformació cultural, social i econòmica al territori.

Aquest document és el resultat d'un treball intens amb el Consell Comarcal del Berguedà amb la voluntat de definir intervencions en el disseny i promoció de les polítiques culturals a la comarca. Aquestes propostes, basades en les competències que han anat desenvolupant els consells comarcals, permetran emmarcar l'actuació del Consell Comarcal del Berguedà els propers anys.

**Diputació
Barcelona**

| Àrea de Cultura

Gerència de Serveis de Cultura
Centre d'Estudis i Recursos Culturals (CERC)
Montalegre, 7. 08001 Barcelona
Tel 934 022 565 · Fax 934 022 577
o.estudisrc@diba.cat · www.diba.cat/cerc